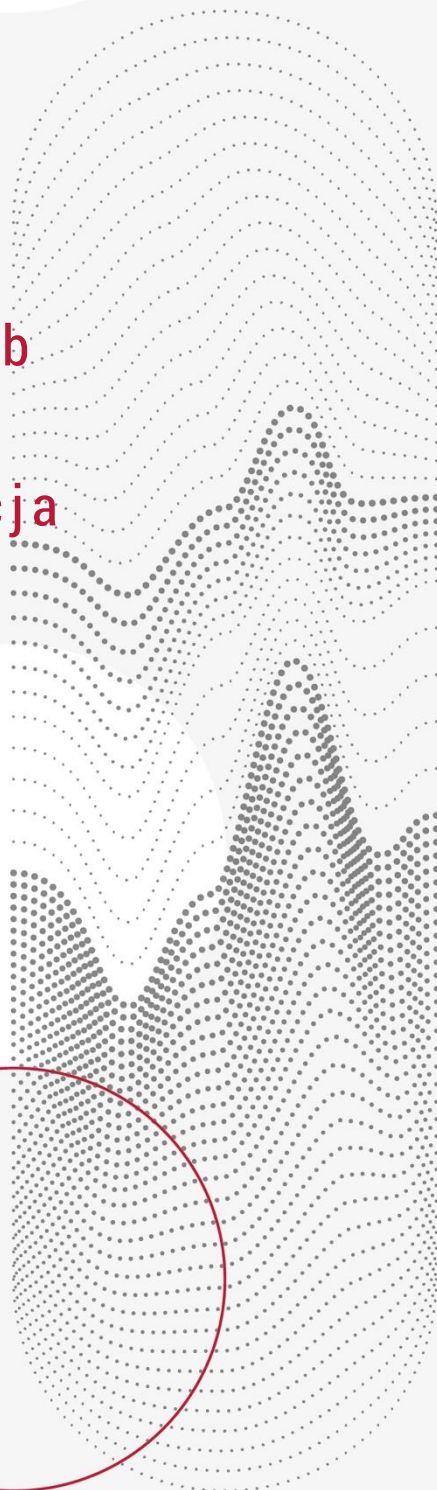
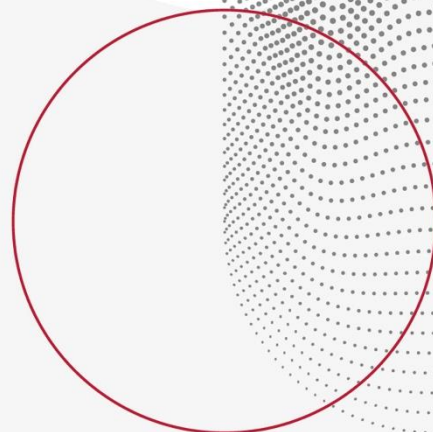

Badanie efektów wsparcia
zrealizowanego na rzecz osób
młodych w ramach Programu
Operacyjnego Wiedza Edukacja
Rozwój

III Raport Wskaźnikowy

MARZEC 2018

Badanie efektów wsparcia zrealizowanego na rzecz osób młodych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. III Raport Wskaźnikowy

Autorzy: Jan Baran, Wojciech Hardy, Henryk Kalinowski

Redakcja: dr Iga Magda

Raport został przygotowany przez konsorcjum IBS, IMAPP i IQS dla Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju.

Institut Badań Strukturalnych

ul. Wiśniowa 40B lok.8

02-520 Warszawa

tel. 22 629 33 82

fax 22 355 29 49

e-mail: ibs@ibs.org.pl

www.ibs.org.pl

instytut
badań
strukturalnych

Imapp Sp. z o. o.

ul. Bukowińska 22B

02-703 Warszawa

tel. 22 390 53 04

fax 22 379 62 83

e-mail: imapp@imapp.pl

www.imapp.pl

IQS Sp z. o.o.

ul. Francuska 37

03-905 Warszawa

tel. 22 592 63 00

fax: 22 825 48 70

e-mail: kontakt@grupaiqs.pl

www.grupaiqs.pl

research.thinkforward

Spis treści

Spis wykresów.....	5
Spis tabel.....	7
Najważniejsze wyniki raportu.....	8
Streszczenie.....	9
Main findings.....	13
Summary.....	14
1. Wprowadzenie i kontekst badania.....	17
2. Uczestnicy wsparcia w okresie lipiec 2016 - czerwiec 2017.....	18
2.1. Struktura demograficzna uczestników.....	19
2.2. Uczestnicy wielokrotni.....	23
2.3. Formy wsparcia.....	25
3. Badanie wskaźnikowe - metody i definicje.....	30
3.1. Dane z ZUS.....	30
3.2. Struktura próby i reprezentatywność badania ankietowego	31
3.3. Definicje wskaźników.....	33
3.4. Operacjonalizacja długoterminowych wskaźników rezultatu	35
4. Wartości długoterminowych wskaźników rezultatu.....	36
4.1. Osoby kształcące się sześć miesięcy po opuszczeniu Programu.....	38
4.2. Osoby pracujące sześć miesięcy po opuszczeniu Programu.....	39
4.3. Osoby prowadzące działalność na własny rachunek sześć miesięcy po opuszczeniu Programu.....	41
4.4. Osoby w niekorzystnej sytuacji społecznej pracujące sześć miesięcy po opuszczeniu Programu.....	42
4.5. Czynniki determinujące sukces zatrudnieniowy.....	45
5. Pogłębiona analiza wyników badania wskaźnikowego.....	49
5.1. Subiektywna ocena udziału w Programie.....	49
5.2. Jakość pracy.....	51
5.3. Własna działalność gospodarcza.....	55
5.4. Przyczyny stojące za znalezieniem pracy oraz brakiem zatrudnienia.....	60
5.5. Migracje.....	62
5.6. Obowiązki opiekuńcze.....	63

5.7. Odpływy z rolnictwa	64
5.8. Zróżnicowanie przestrzenne rezultatów zatrudnieniowych Programu	66
6. Wnioski i rekomendacje	70
Bibliografia.....	75
Załącznik 1. Definicje kluczowych pojęć	76
Załącznik 2. Tytuły ubezpieczenia społecznego do wyliczania długoterminowych wskaźników rezultatu.....	80
Załącznik 3. Efektywność zatrudnieniowa	83

Spis wykresów

Wykres 1. Struktura płci uczestników Programu.....	20
Wykres 2. Struktura wieku uczestników Programu	20
Wykres 3. Struktura wykształcenia uczestników Programu.....	21
Wykres 4. Struktura miejsca zamieszkania uczestników Programu	21
Wykres 5. Udział osób z niepełnosprawnościami wśród uczestników Programu.....	22
Wykres 6. Udział osób żyjących w gospodarstwach domowych bez osób pracujących wśród uczestników Programu.....	22
Wykres 7. Struktura uczestników wg statusu na rynku pracy.....	22
Wykres 8. Porównanie cech społeczno-demograficznych wielokrotnych uczestników projektów PO WER ze strukturą ogółu uczestników	24
Wykres 9. Przepływy wielokrotnych uczestników Programu między podmiotami aktywizacyjnymi	24
Wykres 10. Odsetek uczestników Programu korzystających z poszczególnych form wsparcia	26
Wykres 11. Przeciętny czas wsparcia w podziale wg instytucji (w dniach).....	27
Wykres 12. Przeciętna liczba form wsparcia w podziale wg instytucji	27
Wykres 13. Struktura wykształcenia korzystających z poszczególnych form wsparcia	28
Wykres 14. Struktura wieku korzystających z poszczególnych form wsparcia	29
Wykres 15. Sukces edukacyjny a zatrudnieniowy	37
Wykres 16. Osoby, które odniosły jakąkolwiek formę sukcesu aktywizacyjnego.....	38
Wykres 17. Osoby kształcące się 6 miesięcy po opuszczeniu Programu	39
Wykres 18. Forma kształcenia uczestników projektów 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie	39
Wykres 19. Osoby pracujące 6 miesięcy po opuszczeniu Programu.....	40
Wykres 20. Osoby prowadzące działalność na własny rachunek 6 miesięcy po opuszczeniu Programu	41
Wykres 21. Struktura działalności gospodarczych wg sposobu ich założenia.....	42
Wykres 22. Ocena przydatności wsparcia pod kątem znalezienia pracy lub rozpoczęcia działalności gospodarczej.....	50
Wykres 23. Ocena wykorzystania w obecnej pracy wiedzy i umiejętności zdobytych w trakcie aktywizacji	50
Wykres 24. Liczba tytułów składek na ubezpieczenie wypadkowe lub zdrowotne wśród osób pracujących 6 miesięcy po zakończeniu aktywizacji	51
Wykres 25. Najczęstsze tytuły składek wśród osób, które pracowały 6 miesięcy po zakończeniu aktywizacji.....	52
Wykres 26. Podstawa składki na ubezpieczenie wypadkowe i zdrowotne wg płci.....	53

Wykres 27. Podstawa składki na ubezpieczenie wypadkowe wg płci i tytułu składki	54
Wykres 28. Tygodniowy czas pracy osób pracujących najemnie	55
Wykres 29. Struktura dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej według sektora PKD	56
Wykres 30. Typowo „kobiece” i „męskie” branże działalności gospodarczej	57
Wykres 31. Rozkład kwoty dotacji na założenie własnej działalności gospodarczej według płci	58
Wykres 32. Uczestnicy wsparcia, którzy kiedykolwiek rozważali założenie działalności gospodarczej spośród nie prowadzących takowej	58
Wykres 33. Udział kobiet i mężczyzn wśród osób prowadzących własną działalność oraz wśród osób kiedykolwiek to rozważających	58
Wykres 34. Dochody z pracy kobiet i mężczyzn w wieku 15-29 lat pracujących na własny rachunek, w ujęciu miesięcznym i godzinowym	59
Wykres 35. Kluczowe czynniki, które przyczyniły się do znalezienia pracy	60
Wykres 36. Przyczyny braku zatrudnienia	61
Wykres 37. Powody braku poszukiwania pracy	61
Wykres 38. Przyczyny braku znalezienia pracy	62
Wykres 39. Odsetek osób pracujących w odległości ponad 50 km od miejsca zamieszkania sprzed udziału w Programie	63
Wykres 40. Osoby, które po zakończeniu udziału w Programie miały pod opieką dziecko lub dorosłą osobę zależną	64
Wykres 41. Odsetek osób pracujących 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie względem obowiązków opiekuńczych	64
Wykres 42. Wartości wskaźników rezultatu wśród osób prowadzących lub pomagających w gosp. rolnym	65
Wykres 43. Osoby prowadzące lub pomagające w gosp. rolnym a ubezpieczenie w KRUS przed uczestnictwem w Programie	65
Wykres 44. Odpływy z rolnictwa	66
Wykres 45. Odsetek osób stwierdzających, że w ich przypadku do odejścia z rolnictwa przyczyniło się wsparcie w ramach Programu	66
Wykres 46. Zróżnicowanie sukcesu zatrudnieniowego na poziomie województw	66
Wykres 47. Zróżnicowanie sukcesu zatrudnieniowego na poziomie powiatów	67
Wykres 48. Odsetek osób pracujących 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie a odsetek pracujących w rolnictwie w powiatach	68
Wykres 49. Odsetek osób pracujących 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie a stopa bezrobocia w powiatach	68

Wykres 50. Poziom przeciętnego wynagrodzenia na umowę o pracę po zakończeniu udziału w Programie a wysokość przeciętnego wynagrodzenia w powiecie.....69

Spis tabel

Tabela 1. Struktura uczestników projektów wg podmiotu aktywizującego.....	18
Tabela 2. Struktura próby oraz błędy maksymalne dla frakcji w wybranych przekrojach.....	32
Tabela 3. Definicje wskaźników objętych niniejszym badaniem.....	33
Tabela 4. Operacjonalizacja sposobu wyliczenia długoterminowych wskaźników rezultatu	35
Tabela 5. Wartości długoterminowych wskaźników rezultatu	36
Tabela 6. Szczegółowe wartości długoterminowych wskaźników rezultatu według przekrojów, %	44
Tabela 7. Wyniki modelu logitowego tłumaczącego szanse, że osoba pracowała / prowadziła własną działalność 6 miesięcy po opuszczeniu Programu.....	48
Tabela 8. Wnioski i rekomendacje.....	74
Tabela 9. Wykaz kodów tytułów ubezpieczenia społecznego wykorzystanych do wyliczenia długoterminowych wskaźników rezultatu	80
Tabela 10. Wskaźnik spełnienia kryterium efektywności zatrudnieniowej wśród uczestników Programu	84

Najważniejsze wyniki raportu

- **63%** uczestników **pracowało**, włączając w to prowadzenie działalności na własny rachunek, 6 miesięcy po zakończeniu udziału w aktywizacji.
- **27%** uczestników **powróciło do kształcenia** 6 miesięcy po zakończeniu udziału w aktywizacji.
- **13%** uczestników prowadziło **własną działalność gospodarczą**.
- **23%** uczestników Programu **nie odniosło** ani **sukcesu** zatrudnieniowego, ani edukacyjnego.
- **51%** osób, które powróciło do kształcenia **uczyło się na studiach wyższych**.
- **89%** prowadzonych **działalności gospodarczych** było założonych **dzięki dotacji** uzyskanej w ramach Programu. Mężczyźni zakładali działalność gospodarczą dwukrotnie częściej niż kobiety.
- **7,4 pkt** w 10-stopniowej skali stanowiła przeciętna ocena udziału w Programie. Wyżej otrzymane wsparcie oceniali kobiety niż mężczyźni.
- **72%** osób pracujących miało **umowę o pracę**, 9% umowę zlecenie, a 20% było samozatrudnionych.
- **1975 zł** wyniosła przeciętna wartość **wynagrodzenia** osób pracujących na umowę o pracę. 9% wyniosła luka płacowa między kobietami a mężczyznami.
- **45%** osób pracujących znalazło zatrudnienie w tej samej miejscowości, w której mieszkało.
- **22%** osób spośród nie pracujących po zakończeniu udziału w Programie w ogóle nie poszukiwało pracy.
- **31%** kobiet oraz 11% mężczyzn miało pod opieką dziecko lub dorosłą osobę zależną. **Obowiązki opiekuńcze** zmniejszały szanse zatrudnienia tylko w przypadku kobiet.
- **8,6 pp.** wyniosła **różnica między województwami** o najwyższym i najniższym odsetku osób pracujących po zakończeniu udziału w Programie. Rezultaty Programu zależą od charakterystyk lokalnych rynków pracy.

Wartości długoterminowych wskaźników rezultatu

wskaźnik	III edycja badania	II edycja badania	I edycja badania
Liczba osób kształcących się - 6 miesięcy po opuszczeniu programu PO WER	27,4%	27,5%	17,0%
Liczba osób pracujących - 6 miesięcy po opuszczeniu programu PO WER	62,7%	59,5%	76,4%
Liczba osób prowadzących działalność na własny rachunek - 6 miesięcy po opuszczeniu programu PO WER	12,9%	14,1%	42,5%
Liczba osób, w niekorzystnej sytuacji społecznej, pracujących - 6 miesięcy po opuszczeniu programu PO WER	61,1%	54,5%	73,0%

Streszczenie

W niniejszym raporcie przedstawiono ocenę skuteczności wsparcia w ramach Osi Priorytetowej I PO WER, skierowanego do osób pozostających w kategorii NEET, tj. niepracujących oraz niebędących w kształceniu i nie szkolących się, w grupie wieku 15-29 lat. Jest to kolejna edycja badania wskaźnikowego. Wszystkie raportowane wyniki dotyczą interwencji finansowanej ze środków *Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych* (YEI). Raport ten nie uwzględnia wsparcia udzielanego z *Europejskiego Funduszu Społecznego* (EFS), które zostało objęte I raportem wskaźnikowym. Należy przy tym wskazać, że według poprzednich wyników skuteczność wsparcia z EFS nie odbiegała znacząco od skuteczności wsparcia z *Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych* i nieliczne różnice dotyczyły raczej nieco lepszych wyników dla wsparcia EFS.

W raporcie wykorzystano trzy źródła danych: (1) informacje o cechach uczestników wsparcia i przyznanych formach wsparcia; (2) odpowiedzi z badania ankietowego uczestników wsparcia, przeprowadzonego na próbie liczącej 1300 osób; (3) dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Wykorzystanie danych ZUS stanowi nowość w stosunku do poprzednich edycji badania.

W ramach niniejszego badania analizą objęto ok. 75 tys. osób, które zakończyły udział w projektach w ramach Osi Priorytetowej I PO WER między początkiem lipca 2016 a końcem czerwca 2017 roku. Była to liczba nieznacznie mniejsza niż w poprzedniej edycji badania, w której analizowano efekty wsparcia 78 tys. osób. Wśród uczestników projektów dominowały osoby aktywizowane przez Powiatowe Urzędy Pracy (PUP), stanowiące 83% wszystkich uczestników. W stosunku do okresu poprzedniego badania, znacznie wzrosła liczba osób aktywizowanych w ramach projektów konkursowych. Ich liczba przekroczyła 10 tys., co stanowiło ok. 14% wszystkich uczestników. Jednocześnie, po raz kolejny zmniejszył się udział osób aktywizowanych przez Ochotnicze Hufce Pracy (OHP), których liczba spadła z 3610 do 1987.

Wśród uczestników wsparcia więcej było kobiet (56%) niż mężczyzn, dominowały również osoby młodsze, w wieku 18-24 lata (59%). Większość uczestników mieszkała na obszarach wiejskich (54%). Struktura uczestników wsparcia była wyraźnie zróżnicowana w zależności od podmiotu aktywizującego. Różnice te wynikają m.in. z różnych grup docelowych działań podejmowanych przez PUP i OHP.

Projekty PUP były kierowane z definicji jedynie do osób zarejestrowanych jako bezrobotne, spośród których 39% stanowiły osoby długotrwale bezrobotne. Wśród uczestników projektów PUP niemal 2-krotnie większy niż wśród ogółu bezrobotnych w wieku do 30 lat był odsetek osób z wyższym wykształceniem (31%), a mniejszy – osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym (8%).

Projekty OHP kierowane były głównie do osób znajdujących się w trudnej sytuacji społecznej. 32% osób aktywizowanych przez OHP pochodziło z gospodarstw domowych, w których nikt nie pracuje, a 19% stanowiły osoby wychowywane w rodzinach niepełnych, bez ojca lub matki. Ochotnicze Hufce Pracy jako jedyne kierowały swoje wsparcie również do osób nieletnich, które zaniedbywały obowiązek szkolny. Stanowiły one 25% wszystkich aktywizowanych przez OHP. Wsparciem OHP były objęte niemal wyłącznie osoby biernie zawodowo.

Projekty konkursowe WUP i MRPiPS - realizowane m.in. przez NGO - podobnie jak projekty OHP kierowane były w przeważającej części do osób biernych zawodowo. Projekty konkursowe często dotyczyły osób z niepełnosprawnościami, stanowiących 12% uczestników projektów konkursowych (wobec 4,1% przeciętnie

wśród wszystkich uczestników wsparcia oraz wobec niecałych 3% wśród wszystkich osób w wieku 15-29 lat w Polsce - według danych BAEL za rok 2016).

Średnio każdy z uczestników projektów PO WER skorzystał z 2,7 różnych form wsparcia. W ramach projektów PUP, oprócz form wskazanych jako obligatoryjne (doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy), niemal każdy z uczestników został objęty przynajmniej jedną formą wsparcia bardziej pogłębionego. Zdecydowanie najpopularniejszą formą wsparcia były staże i praktyki, z których skorzystało 2/3 uczestników. Projekty prowadzone przez OHP były zdecydowanie bardziej kompleksowe – każdy z uczestników skorzystał średnio z 6,7 różnych form wsparcia. Praktycznie wszyscy pełnoletni uczestnicy wzięli udział w kursie lub szkoleniu oraz zdobywali praktyczne doświadczenie w ramach stażu lub praktyki, a także skorzystali z doradztwa zawodowego i psychologicznego. Uczestnicy projektów konkursowych skorzystali średnio z 4,2 form wsparcia. Oprócz form obligatoryjnych, większość uczestników skorzystała z dwóch dodatkowych elementów: zdobywania wiedzy w ramach szkoleń i kursów oraz nabywania praktycznych umiejętności na stażu lub praktyce.

W raporcie zostały przedstawione wartości czterech długoterminowych wskaźników rezultatu, monitorujących efekty uczestnictwa w Programie. Wskaźniki mierzą:

- 1) liczbę osób uczestniczących w kształceniu ustawicznym, programach szkoleniowych prowadzących do uzyskania kwalifikacji, przygotowaniu zawodowym lub stażu,
- 2) liczbą osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek,
- 3) liczbę osób prowadzących działalność na własny rachunek,
- 4) liczbę osób w niekorzystnej sytuacji społecznej pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek.

Wszystkie wskaźniki odnoszą się do sytuacji osób aktywizowanych 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie.

Odsetek osób kształcących się 6 miesięcy po zakończeniu aktywizacji wyniósł 27,4%. Wartość ta praktycznie nie zmieniła się w porównaniu z poprzednią edycją badania. Do kształcenia najczęściej powracały osoby uczestniczące w projektach OHP (41%). Znacznie niższy odsetek osób kształcących się odnotowano w przypadku osób aktywizowanych w ramach projektów PUP (26%). Wskaźnik sukcesu edukacyjnego dla projektów konkursowych wyniósł 33%. Odsetek osób powracających do kształcenia był wyższy wśród osób młodszych oraz wśród osób mniej wykształconych. Kobiety częściej powracały do kształcenia. Najczęściej wskazywaną formą kształcenia były studia wyższe.

Odsetek osób pracujących 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie wyniósł 63%. Stanowi to niewielki wzrost w stosunku do poprzedniej edycji badania (o 3 pp.). Szansa na znalezienie zatrudnienia była dodatnio powiązana z wiekiem osób uczestniczących i ich wykształceniem – wyniosła 69% dla osób w wieku 25-29 lat i 76% dla osób z wyższym wykształceniem. Aktywizacja przez PUP wiązała się z najwyższym wskaźnikiem sukcesu zatrudnieniowego, wynoszącym 67%. Było to o ponad 20 pp. więcej niż w przypadku projektów konkursowych i dwukrotnie więcej niż w przypadku projektów OHP. Osoby długotrwale bezrobotne i bierne zawodowo rzadziej rozpoczynały pracę. Rzadziej sukces zatrudnieniowy odnosiły także osoby z niepełnosprawnościami (45%). Osoby w trudnej sytuacji społecznej miały wskaźnik sukcesu na poziomie bliskim ogółu uczestników.

Odsetek osób prowadzących działalność na własny rachunek 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie wyniósł 12,9%. Była to wartość zbliżona do tej z poprzedniej edycji badania. Podobnie jak w poprzednich edycjach badania, prowadzenie działalności na własny rachunek najczęściej towarzyszyło uprzedniemu otrzymaniu na nią dotacji – było tak wśród 89% osób, które rozpoczęły własną działalność. Większość założonych działalności gospodarczych było prowadzonych przez mężczyzn (62%). Osoby starsze i lepiej wykształcone częściej rozpoczynały własną działalność. Z drugiej strony osoby z niepełnosprawnościami rozpoczynały ją rzadziej.

Odsetek osób w niekorzystnej sytuacji społecznej pracujących 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie wyniósł 61,1%. Tym samym wskaźnik ten wyniósł jedynie o 1,6 pp. mniej niż w przypadku ogółu uczestników. Spośród różnych typów trudnej sytuacji społecznej, najniższy odsetek pracujących zidentyfikowano w przypadku osób z niepełnosprawnościami i wyniósł on 45%.

Brak jakiegokolwiek sukcesu aktywizacyjnego dotyczył 23% uczestników wsparcia. 15% uczestników odniosło podwójny sukces, czyli zarówno powróciło do kształcenia jak i rozpoczęło pracę lub prowadzenie działalności na własny rachunek.

Analiza ekonometryczna pokazuje, że uczestnicy projektów PUP mieli znacznie wyższe szanse na znalezienie zatrudnienia niż uczestnicy projektów konkursowych i OHP. Różnice te pozostają wyraźne nawet po uwzględnieniu czynników takich jak wykształcenie, województwo, wielkość miejscowości czy posiadanie niepełnosprawności.

Wśród osób, które pracowały 6 miesięcy po zakończeniu wsparcia, niemal wszystkie pracowały w oparciu o pojedynczą umowę. Ponadto, 72% pracujących osób pracowało w oparciu o umowę o pracę, zaś 20% prowadziło własną działalność gospodarczą. 28% osób pracujących na umowę o pracę zarabiała dokładnie płacę minimalną, lecz wiele osób kwoty niższe, co najprawdopodobniej wynika z niepełnego wymiaru czasu pracy. Kobiety na umowie o pracę zarabiały przeciętnie o 9% mniej niż mężczyźni. Kobiety również dwukrotnie częściej niż mężczyźni pracowały w niepełnym wymiarze czasu pracy.

W subiektywnej opinii uczestników aktywizacji, udział w projekcie miał istotny wpływ na osiągnięcie przez nich sukcesu zatrudnieniowego. Przeciętna ocena wyniosła 7,4 pkt w 10-stopniowej skali. Otrzymane wsparcie wyżej oceniały kobiety niż mężczyźni. Co ciekawe, wyższe oceny wystawiali także uczestnicy starsi i lepiej wykształceni, mimo że analiza w poprzedniej edycji badania pokazała, że efekt netto aktywizacji jest w ich przypadku niższy. Nieco niższa była średnia ocena stopnia wykorzystania w pracy zdobytych dzięki uczestnictwu w projekcie wiedzy i umiejętności, która wyniosła 6,9 pkt. Szczególnie niekorzystną informacją jest relatywnie niska ocena ze strony osób najslabiej wykształconych, dla których wiedza i umiejętności powinny stanowić największą wartość dodaną z uczestnictwa w projekcie.

Prawie 1/3 ankietowanych kobiet odpowiedziało, że miała pod opieką dziecko lub dorosłą osobę zależną. Równocześnie, kobiety te rzadziej pracowały 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie od pozostałych kobiet (58% wobec 65%). Wśród mężczyzn, z których jedynie co dziesiąta osoba sprawowała opiekę nad dzieckiem lub osobą dorosłą, zależność z prawdopodobieństwem pracy była odwrotna.

Od poprzedniej edycji badania na rynku pracy łatwiejsze stało się znalezienie zatrudnienia – zmalało bezrobocie i pojawił się deficyt pracowników w niektórych sektorach. Nie przełożyło się to jednak na wyraźną poprawę wskaźnika osób pracujących 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie. Wykorzystując dobrą

sytuację na rynku pracy uczestnicy wsparcia poszukiwali lepiej dopasowanych ofert pracy. Znalazło to odzwierciedlenie w odpowiedziach w badaniu ankietowym – więcej osób niż w poprzedniej edycji badania wskazywało na brak ofert zgodnych z ich oczekiwaniami niż na niemożność znalezienia jakiegokolwiek pracy jako przyczynę niepodjęcia pracy.

Main findings

- **63%** of the participants **were in employment** 6 months after finishing the Programme (including self-employment).
- **27%** of the participants **returned to education** 6 months after finishing the Programme.
- **13%** of the participants **were in self-employment**.
- **23%** of the participants achieved **neither** the employment **nor** educational outcome.
- **51%** of those who returned to education, enrolled into **tertiary education**.
- **89%** of the **own businesses** were started after the participant received **a subsidy** through the Programme. Male participants started own businesses twice as often as female participants did.
- The average **grade** of the Programme equalled **7.4 points** (on a scale from 1 to 10). The support was higher graded by women than men.
- **72%** of the employed participants had **employment contracts**, 9% contracts of mandate, and 20% were self-employed.
- The **average wage** among those with employment contracts equalled **1975 PLN**. The gender wage gap equalled 9%.
- **45%** of the employed participants started work in the same location they lived in before participating in the Programme.
- **22%** of the non-employed after the Programme did not search job.
- **31%** of women and 11% of men were **taking care** of a child or a dependent adult. Caretaking reduced the probability of starting employment only in the case of women.
- The **highest difference between any two voivodships**, in terms of the percent of participants in employment, **equalled 8.6 pp**. Programme's outcomes largely depend on the characteristics of local labour markets.

The four outcome indicators and their values

Indicator	III indicator study	II indicator study	I indicator study
Participants in education or training - six months after participation in OP KED	27.4%	27.5%	17.0%
Participants in any employment - six months after participation in OP KED	62.7%	59.5%	76.4%
Participants in self-employment - six months after participation in OP KED	12.9%	14.1%	42.5%
Disadvantaged participants in any employment - six months after participation in OP KED	61.1%	54.5%	73.0%

Summary

This report presents the evaluation of the effectiveness of the Operational Programme Knowledge Education Development (OP KED), which is targeted at supporting young people in the NEET category, i.e. those aged 15-29 who are neither in employment, education nor in training. This is the third edition of the indicator study. All of the reported indicators refer to the financial intervention from the Youth Employment Initiative (YEI). This report does not consider the interventions from the European Social Fund (ESF), which were covered by the first indicator study. Importantly, the previous studies showed that the effectiveness of support from ESF was not very different to that from the Youth Employment Initiative. The rare cases of different outcomes indicated slightly better outcomes for ESF.

This indicator study is based on three sources of data: (1) information on the characteristics of the participants and the forms of provided support; (2) survey among a representative group of 1300 Programme participants; (3) data from the Social Insurance Institution (SII). This is the first of the indicator studies to use the SII data.

The outcomes of approximately 75 thousand people, who took part in the Programme between July 2016 and June 2017, were analysed in this edition. This number is slightly lower than that for the previous edition which covered 78 thousand participants. The majority of the sample – app. 83% – consisted of participants who received support from the Local Labour Offices (LLO). The number of people who received support as part of the Regional Labour Offices (RLO) projects grew significantly. It exceeded 10 thousand, totalling app. 14% of all the participants. At the same time, the share of people who received support from the Voluntary Labour Corps (VLC) fell again, this time from 3 610 in the previous study period to 1 987.

More than half of the participants (56%) were female, and more than half were aged 18-24 (59%). Moreover 54% lived in rural areas. The characteristics of the support beneficiaries largely differed depending on the supporting entities. This can be partially explained by different target groups of VLC and LLO projects.

The LLO projects are aimed at people registered as unemployment, with 39% among them being in long-term unemployment. The share of people with tertiary education was almost twice higher among the LLO projects participants than among all of the unemployed aged below 30 in Poland (31%), while the share of people with education lower than upper secondary was smaller (8%).

The VLC projects are aimed at disadvantaged people. 32% of the beneficiaries of VLC support came from households with no working members, and 19% were raised in single-parent families. VLC projects were the only ones also directed to underage people neglecting the compulsory schooling, who accounted for 25% of all the beneficiaries of VLC projects. Finally, the VLC support pertained almost completely to people inactive in the labour market.

The RLO projects, which were conducted among others by NGOs, were also targeted mostly to people inactive in the labour market. They were often directed to people with disabilities, who accounted for 12% of all the beneficiaries of RLO projects (against 4.1% among all support beneficiaries and less than 3% among all people aged 15-29 in Poland – according to Polish LFS data for 2016).

The Programme participants received on average 2.7 different forms of support. The LLO projects comprised obligatory forms (career guidance and job search assistance), but most of the participants also received at

least one other more “hard” form of support. The most common forms of support comprised internship and practice – received by 2/3 of the participants. The VLC projects were, on the other hand, more comprehensive – their beneficiaries received on average 6.7 different forms of support. Almost all of their participants above the age of 18 took part in a special course or training and acquired experience through internships or practice, as well as received career guidance and psychological counselling. The beneficiaries of RLO projects received on average 4.2 different forms of support. Along with the obligatory forms of support, most of the RLO projects participants received two additional forms: acquiring knowledge through training and courses and acquiring skills through internships or practice.

The indicator study reports the values of four long-term outcome indicators, aimed at monitoring of the effects of Program participations. The indicators reflect:

- 5) the number of people participating in continued education, training programmes leading to a qualification, an apprenticeship or a traineeship,
- 6) the number of people in employment, including self-employment,
- 7) the number of people in self-employment,
- 8) the number of disadvantaged people in employment, including self-employment.

All of the indicators refer to the situation of the Programme participants 6 months after finishing their participation in the Programme.

The share of participants in education 6 months after finishing the Programme equalled 27.4%. This value is at a similar level to that from the previous study. The participants of VLC projects were most likely to return to education (41%), while the participants of LLO projects evidence much lower propensity to return to education (26%). 33% of the RLO projects participants also returned to education. The shares were higher among the youngest participants and those with lower education levels. Moreover, women were more likely to return to education than men. Most of those returning to education picked up tertiary education.

The share of participants in education 6 months after finishing the Programme equalled 63%. This constitutes a small increase relatively to the previous indicator study (by 3 pp.). The chances of finding employment was positively related to the age of the participants and their education level – it equalled 69% for those aged 25-29 and 76% for those with tertiary education. Participants of LLO projects were most likely to become employed (67%). This share was by 20 pp. larger than the share among participants of REO projects and twice as large as the share among participants of VLC projects. Those in long term unemployment or inactive were less likely to pick up employment. Moreover, people with disabilities had much lower chances of starting employment (45%), while the share among all disadvantaged participants was similar to that among all participants.

The share of participants who were self-employed 6 months after finishing the Programme equalled 12.9%. This value is close to that observed in the previous edition of the study. Also similarly to the previous studies, starting own business was most often related to having received a subsidy for the start – this was the case for 89% of the participants who became self-employed. Most of the new businesses were started by men (62%). Older and better educated participants were in general more likely to become self-employed. On the other hand, those with disabilities were less likely to start own businesses.

The share of participants in any employment 6 months after finishing the Programme, among the disadvantaged participants, equalled 61.1%. Thus, this indicator was only slightly below the outcome for all participants (by 1.6 pp.). Among different types of disadvantageous situations, participants with disabilities had the lowest chances of starting employment (45%).

As many as 23% of the participants neither became employed nor returned to education. On the other hand, 15% of the participants achieved both outcomes – they started employment and decided to continue education.

Econometric analysis shows that participants of the LLO projects had higher chances of becoming employed than the participants of RLO or VLC projects. These differences remain significant even when other factors are taken into account, including: education, region, degree of urbanization or disabilities.

Among those who were in employment 6 months after finishing the Programme, most worked having one contract at a time. Moreover, 72% of those employed had an employment contract and 20% were self-employed. 28% of those with employment contracts earned the minimum wage, while many earned below this – probably due to working part time. Women with employment contracts earned on average 9% less than men. Women were also twice as likely as men to work part time.

The participants claimed that taking part in the projects contributed to their employment outcomes. The average grade of this impact equalled 7.4 (on a scale from 1 to 10). Female participants tended to rate the support higher than men did. Interestingly, older and better educated participants also gave higher ratings, despite the fact that the analysis in the previous indicator study showed that the net effect of support is lower in their case. The average rating of the level of actual use of the knowledge and skills acquired over the course of the project was slightly lower and equalled 6.9. It is additionally worrying that the lower educated participants gave even lower ratings, though it seems that they should be able to benefit most from learning new skills and acquiring knowledge.

Almost every third of the surveyed female participants said that she was responsible for taking care of a child or a dependent adult. However, the same women had lower chances of being employed 6 months after finishing the Programme than other women (58% against 65%). Among men, only every ninth reported caretaking responsibilities, and the relationship with chances of employment was the opposite (they had higher chances of being employed than other men).

Finding employment became easier since the previous edition of the indicator study – unemployment decreased and some sectors evidenced shortages of workers. However, this had no direct translation into better employment outcomes 6 months after finishing the Programme. The support beneficiaries instead used the better labour market situation to search for better matched job offers. This was reflected in the survey answers – more participants than in the previous edition, indicated the lack of job offers fulfilling their expectations as the reason for not starting work, rather than indicating not being able to find any job at all.

1. Wprowadzenie i kontekst badania

Niniejszy raport jest **trzecim z pięciu Raportów Wskaźnikowych** opracowywanych w ramach *Badania efektów wsparcia zrealizowanego na rzecz osób młodych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER)*, realizowanego przez konsorcjum IBS, Imapp i IQS na zlecenie Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju. Stanowi on kontynuację analiz zawartych w I i II Raporcie Wskaźnikowym, które zostały zrealizowane odpowiednio w kwietniu 2016 i kwietniu 2017 roku.¹ Podobnie jak we wcześniejszych Raportach Wskaźnikowych, głównym celem raportu jest określenie **stopnia realizacji długoterminowych wskaźników rezultatu dla osi I PO WER**. W ramach niniejszego badania przeanalizowano efekty wsparcia osób, które zakończyły udział w projekcie między 1 lipca 2016 a 30 czerwca 2017 roku. Łącznie badaniem objęto niemal 75 tys. osób, tj. o 3,5 tys. mniej niż w II Raporcie Wskaźnikowym.

Głównym celem niniejszego raportu jest przedstawienie **wartości czterech wskaźników rezultatu długoterminowego**, mierzących efekty wsparcia realizowanego na rzecz osób młodych w PO WER, 6 miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu. Wszystkie dotyczą interwencji finansowanej ze środków *Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych (Youth Employment Initiative, YEI)*. Tym samym raport stanowi źródło danych pozwalających na wypełnienie wymagań informacyjnych wynikających z Rozporządzeń i Wytycznych Komisji Europejskiej, dotyczących monitorowania i ewaluacji wsparcia na rzecz osób młodych oraz zobowiązań wpisanych do treści Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.

Oprócz pomiaru wskaźników rezultatu długoterminowego, w ramach raportu przedstawiono **szczegółową strukturę społeczno-demograficzną uczestników**, wraz z porównaniami do struktury ogółu bezrobotnych w wieku do 29 lat zarejestrowanych w PUP. Przedstawiono także charakterystykę form wsparcia stosowanych przez poszczególne podmioty realizujące projekty w ramach I Osi Priorytetowej PO WER. Oddzielny rozdział poświęcono **pogłębionej analizie zagadnień szczególnie istotnych z punktu widzenia celów interwencji i efektów realizowanych działań**.

---

¹ I Raport Wskaźnikowy: www.power.gov.pl/media/19541/IBS_I_Raport_Wskaznikowy_07042016.pdf.

II Raport Wskaźnikowy: www.power.gov.pl/media/43140/raport_29_08_17.pdf

2. Uczestnicy wsparcia w okresie lipiec 2016 - czerwiec 2017

W niniejszym rozdziale przedstawiono szczegółową strukturę społeczno-demograficzną uczestników projektów realizowanych w ramach I Osi Priorytetowej PO WER, w ramach *Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych (Youth Employment Initiative, YEI)*. Łącznie analizą objęto prawie **75 tys. osób**, które skorzystały z oferowanego wsparcia i które zakończyły udział w Programie w okresie między 1 lipca 2016 a 30 czerwca 2017 roku. Liczebnie była to grupa zbliżona do tej analizowanej w ramach II Raportu Wskaźnikowego, który obejmował uczestników, którzy zakończyli udział w projektach PO WER w okresie między 1 lipca 2015 a 30 czerwca 2016 roku.

W stosunku do poprzedniego raportu dość znacząco zmieniła się struktura uczestników w podziale według podmiotu aktywizującego. Wynika to ze znaczącego **wzrostu liczby osób, które brały udział w projektach konkursowych w ramach Działania 1.2 PO WER**, realizowanych przez instytucje wybrane przez Wojewódzkie Urzędy Pracy. W analizowanym okresie ich liczba przekroczyła 10 tys. osób, co stanowiło ok. 14% wszystkich osób objętych analizą w niniejszym badaniu. Jednocześnie dosyć istotnie zmniejszyła się liczba osób aktywizowanych przez Ochotnicze Hufce Pracy (OHP) – z 3 610 do 1 987 osób. Tym samym nadal **największy był udział osób, które brały udział w projektach aktywizacyjnych organizowanych przez Powiatowe Urzędy Pracy (83,4%)**.

Tabela 1. Struktura uczestników projektów wg podmiotu aktywizującego

typ	grupa docelowa	liczba uczestników			odsetek uczestników ogółem		
		07.2016 - 06.2017	07.2015 - 06.2016	07.2014 - 06.2015	07.2016 - 06.2017	07.2015 - 06.2016	07.2014 - 06.2015
projekty pozakonkurso we PUP (Działanie 1.1)	osoby młode w wieku 18-29 lat bez pracy, zarejestrowane w PUP jako bezrobotne (dla których został ustalony I lub II profil pomocy), które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu - tzw. młodzież NEET	62 352	74 571	8856	83,4%	95,2%	87,9%
projekty pozakonkurso we OHP (Działanie 1.3)	osoby młode, w tym niepełnosprawne, w wieku 15-24 lat, bez pracy, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu - tzw. młodzież NEET, w tym w szczególności osoby niezarejestrowane w urzędach pracy	1 987	3 610	1221	2,7%	4,6%	12,1%
projekty konkursowe wybierane przez WUP (Działanie 1.2)	osoby młode, w tym niepełnosprawne, w wieku 15-29 lat, bez pracy, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu - tzw. młodzież NEET, w tym w szczególności osoby niezarejestrowane w urzędach pracy, z wyłączeniem grupy określonej dla trybu konkursowego w poddziałaniu 1.3.1 (MRPiPS)	10 444	148	0	14,0%	0,2%	0%
łącznie		74 783	78 329	10 078	100%	100%	100%

Źródło: Opracowanie własne.

2.1. Struktura demograficzna uczestników

Struktura demograficzna uczestników projektów realizowanych w ramach I Osi Priorytetowej PO WER, którzy zakończyli udział w Programie w okresie między 1 lipca 2016 a 30 czerwca 2017 roku, nie różni się znacząco od struktury obserwowanej w II Raporcie Wskaźnikowym. Nadal **dominującą grupą były kobiety, które stanowiły ok. 56% wszystkich uczestników projektów**. Ich udział był nieco mniejszy w przypadku projektów realizowanych przez OHP (51%) oraz w projektach konkursowych (53%), niż w projektach PUP (56%). Większy udział mężczyzn można było zaobserwować jedynie w przypadku najmłodszej grupy wieku (15-17 lat), aktywizowanej przez OHP, co niewątpliwie jest związane z częstszym porzucaniem nauki przez młodych mężczyzn. Ogółem, **przewaga kobiet wśród uczestników projektów PO WER odzwierciedla strukturę wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych w wieku do 29 lat**, wśród których kobiety stanowiły w 2016 roku ok. 60%.

Wsparcie realizowane w ramach I Osi Priorytetowej PO WER kierowane jest do **osób w wieku 15-29 lat**. Grupy docelowe są jednak zróżnicowane w zależności od podmiotu aktywizującego, co jest widoczne w strukturze uczestników według wieku. W szczególności, Powiatowe Urzędy Pracy rejestrują tylko osoby pełnoletnie i tylko one mogły brać udział w projektach aktywizacji zawodowej, natomiast Ochotnicze Hufce Pracy wspierają jedynie osoby w wieku do 24 roku życia.

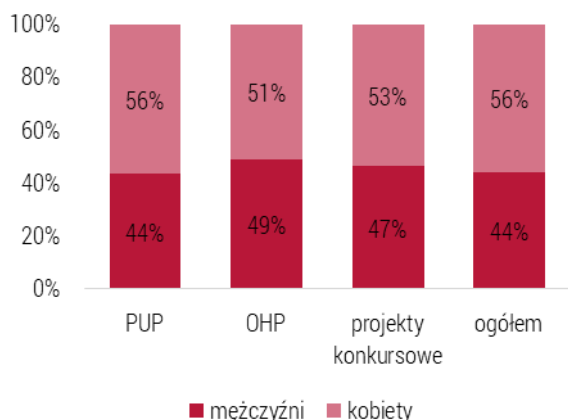
Struktura wieku uczestników w analizowanym okresie była niemal identyczna jak struktura obserwowana w II Raporcie Wskaźnikowym. **Dominowały osoby w wieku 18-24 lata**, które w ramach Gwarancji dla Młodzieży muszą uzyskać wsparcie w ciągu 4 miesięcy od momentu rejestracji w PUP. Ich udział wśród ogółu uczestników **wynosił 59%**, podczas gdy w grupie wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w wieku do 30 lat stanowią oni 49%.² Udział osób w wieku 18-24 lata był wyraźnie większy wśród osób aktywizowanych przez OHP (75%) oraz uczestników projektów konkursowych (67%). Natomiast udział osób nieco starszych, w wieku 25-29 lat, był największy wśród osób uczestniczących w projektach Powiatowych Urzędów Pracy (43%).

Warto zauważyć, że działania OHP realizowane w ramach PO WER **w większym stopniu były adresowane do najmłodszych podopiecznych, w wieku 15-17 lat**, czyli osób które zaniedbywały obowiązek szkolny. Ich udział wzrósł w porównaniu z poprzednim okresem z 11% do 25%. Ograniczenie liczby uczestników aktywizowanych przez OHP ze środków PO WER w większym stopniu dotyczyło więc osób z grupy wieku 18-24 lata.

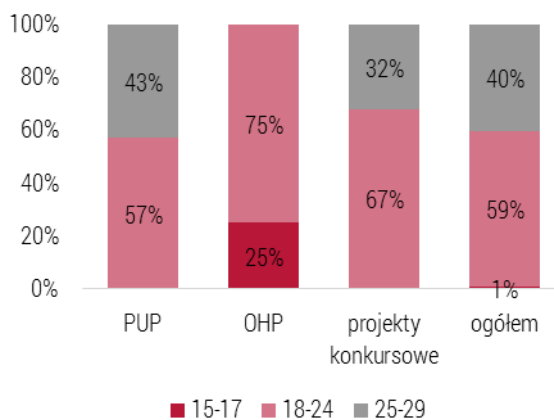
² Bezrobocie w Polsce w 2016 r. - raport tabelaryczny, <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analzy/bezrobocie-rejestrowane/>

Wykres 1. Struktura płci uczestników Programu

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 2. Struktura wieku uczestników Programu

Źródło: Opracowanie własne.

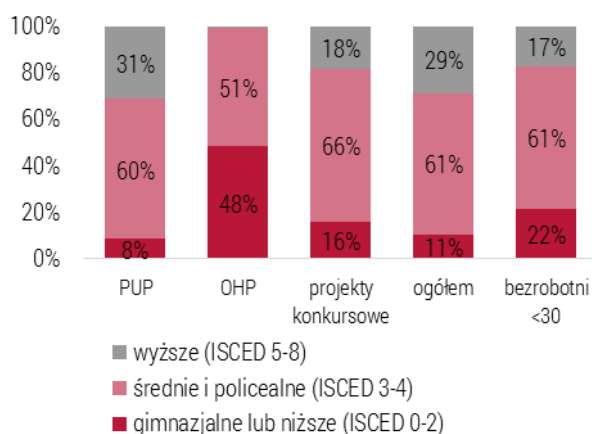
Struktura uczestników według wykształcenia była silnie zróżnicowana w zależności od podmiotu realizującego wsparcie. **Ogółem, 60,8% uczestników posiadało wykształcenie średnie lub policealne, 28,6% - wyższe, a 10,5% - gimnazjalne lub niższe.** Relatywnie najlepiej wykształceni są uczestnicy projektów aktywizacyjnych realizowanych przez PUP – wyższe wykształcenie posiadało 31%, a gimnazjalne lub niższe – zaledwie 8%. Na przeciwnym biegunie znajdują się uczestnicy projektów OHP – w tym przypadku, aż 48% uczestników miało wykształcenie co najwyżej gimnazjalne. Wynika to ze specyfiki działalności Ochotniczych Hufców Pracy, które pracują z młodzieżą defaworyzowaną, pochodzącą ze środowisk o szczególnie trudnej sytuacji społeczno-ekonomicznej, w tym z młodymi zaniebującymi obowiązkiem szkolnym przed ukończeniem 18 roku życia. Struktura uczestników projektów konkursowych była bardziej zbilansowana, a odsetek osób z wyższym wykształceniem był zbliżony do odsetka osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym.

Struktura uczestników projektów finansowanych ze środków PO WER dość wyraźnie odbiega od struktury wykształcenia obserwowanej wśród ogółu bezrobotnych w wieku poniżej 30 lat. W szczególności, **wyraźnie większy jest odsetek osób z wyższym wykształceniem wśród uczestników projektów PO WER (29%) niż wśród ogółu bezrobotnych 30 lat (17%).** Niedoreprezentowane są natomiast osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym (11% wśród uczestników, 22% wśród ogółu bezrobotnych poniżej 30 roku życia). Tak jak sygnalizujemy powyżej, dotyczy to zwłaszcza uczestników programów aktywizacyjnych realizowanych przez Powiatowe Urzędy Pracy. W przypadku osób w wieku 18-24 lata, może to wynikać w pewnym stopniu z warunków Gwarancji dla Młodzieży, która wymaga, by osoba otrzymała wsparcie w ciągu 4 miesięcy od rejestracji w PUP. Co naturalne, wśród osób pozostających relatywnie krótko w rejestrze PUP (poniżej 4 miesięcy) większy jest udział osób z wyższym wykształceniem, które relatywnie szybciej niż inni znajdują pracę i wyrejestrowują się z rejestru, niż wśród ogółu bezrobotnych. **Wyraźna nadreprezentacja osób z wyższym wykształceniem wśród uczestników projektów PUP występuje jednak również wśród osób w wieku 25-29 lat, których wymogi Gwarancji dla Młodzieży nie dotyczą** (49% wśród uczestników wobec 27% wśród bezrobotnych).

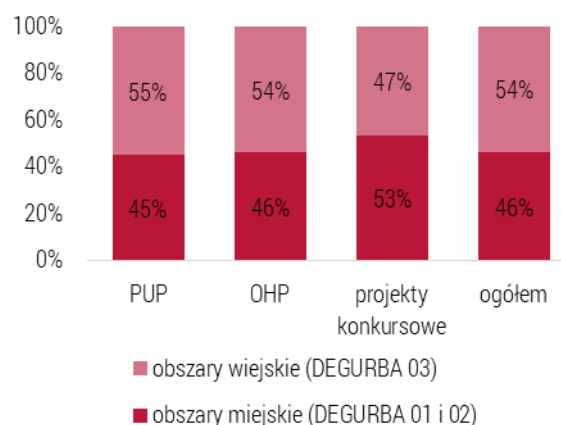
Struktura uczestników według miejsca zamieszkania nie zmieniła się znacząco w stosunku do struktury opisywanej w II Raporcie Wskaźnikowym. Podobnie jak wcześniej, **większość uczestników zamieszkiwała**

obszary wiejskie (56%). Jedynym wyjątkiem były projekty realizowane w trybie konkursowym, w których większy był odsetek osób mieszkających na obszarach miejskich.

Wykres 3. Struktura wykształcenia uczestników Programu

Wykres 4. Struktura miejsca zamieszkania uczestników Programu

Źródło: Opracowanie własne.

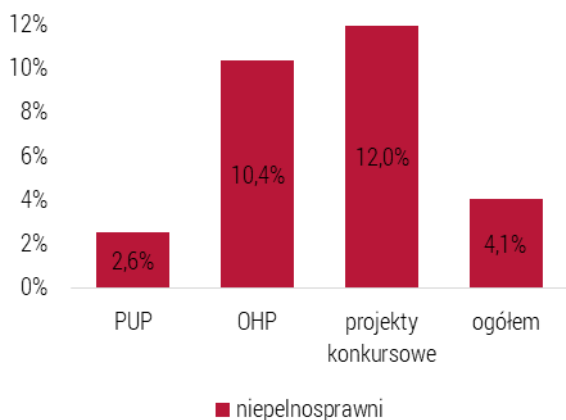
Źródło: Opracowanie własne.

Istotną, pozytywną zmianą w porównaniu z okresem lipiec 2015 – czerwiec 2016 (II Raport Wskaźnikowy) jest **wyraźny wzrost odsetka osób z niepełnosprawnościami wśród uczestników projektów PO WER (z 2,6% do 4,1%).** Szczególnie istotne jest utrzymanie wysokiego udziału osób z niepełnosprawnościami (12%) wśród uczestników projektów konkursowych. W połączeniu ze znacznym wzrostem udziału osób uczestniczących w projektach konkursowych (ze 148 do 10 444) miało to kluczowy wpływ na zwiększenie ogółem udziału osób z niepełnosprawnościami wśród osób aktywizowanych w ramach PO WER. Można również zauważyć, że **projekty konkursowe, realizowane m.in. przez NGO, w pewien sposób „wyspecjalizowały” się we wspieraniu osób z niepełnosprawnościami,** co należy traktować pozytywnie, gdyż co do zasady mogą być one lepiej dostosowane do specyficznych potrzeb takich osób niż np. systemowe wsparcie w ramach PUP. Jednocześnie, wyraźnie zwiększył się odsetek osób z niepełnosprawnościami wśród uczestników projektów OHP (z 4,5% do 10,4%). **Ogółem, odsetek osób z niepełnosprawnościami po raz pierwszy od początku realizacji ewaluacji PO WER był wyższy wśród uczestników projektów (4,1%) niż w całej populacji osób w wieku 15-29 lat (3,7%).³**

Podobnie jak w poprzednim Badaniu Wskaźnikowym, **wsparcie realizowane przez OHP szczególnie często było kierowane do osób znajdujących się w trudnej sytuacji społecznej.** Niemal 32% osób aktywizowanych przez Ochotnicze Hufce Pracy pochodziło z gospodarstw domowych, w których nikt nie pracuje, podczas gdy odsetek ten dla ogółu aktywizowanych w I Osi Priorytetowej PO WER wyniósł 14,2%. Prawie 19% uczestników projektów OHP to osoby wychowywane w rodzinach niepełnych, bez ojca lub matki (przy 5% udziale takich osób wśród ogółu aktywizowanych).

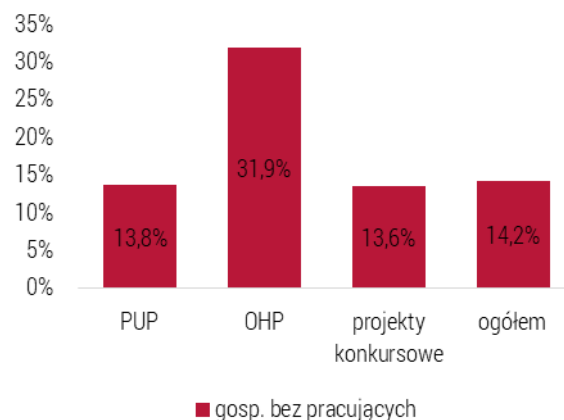
³ Dane o liczbie niepełnosprawnych według tzw. kryterium statystycznego na podstawie publikacji: GUS, *Stan Zdrowia Ludności Polski w 2014 r.*, Warszawa 2016

Wykres 5. Udział osób z niepełnosprawnościami wśród uczestników Programu

Źródło: Opracowanie własne.

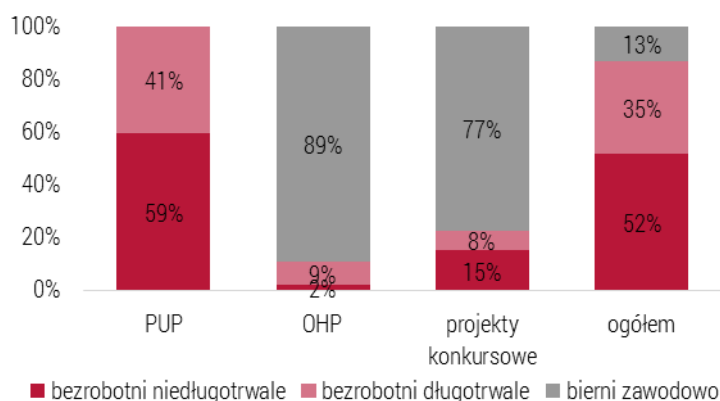
Wykres 6. Udział osób żyjących w gospodarstwach domowych bez osób pracujących wśród uczestników Programu

Źródło: Opracowanie własne.

Struktura uczestników według statusu na rynku pracy jest silnie związana z liczbą osób aktywizowanych przez poszczególne podmioty. Ogółem, **52% uczestników stanowiły osoby krótkotrwale bezrobotne, 35% - długotrwale bezrobotne, a 13% - biernie zawodowo.** Projekty realizowane przez PUP, które objęły największą liczbę uczestników (ponad 62 tys.), są kierowane jedynie do osób bezrobotnych, natomiast **wśród uczestników projektów konkursowych oraz programów OHP większość stanowiły osoby biernie zawodowo, niezarejestrowane w urzędzie pracy.** Ponieważ relatywnie więcej niż wcześniej osób skorzystało ze wsparcia w ramach projektów konkursowych, udział osób biernych zawodowo wyraźnie wzrósł w porównaniu z danymi z II Raportu Wskaźnikowego, z 3% do 13%. **Większą koncentrację OHP i instytucji realizujących projekty konkursowe na osobach biernych zawodowo należy uznać za korzystną,** gdyż dzięki temu wsparcie może trafiać również do osób, które są poza zasięgiem działania Powiatowych Urzędów Pracy.

Wykres 7. Struktura uczestników wg statusu na rynku pracy

Źródło: Opracowanie własne.

2.2. Uczestnicy wielokrotni

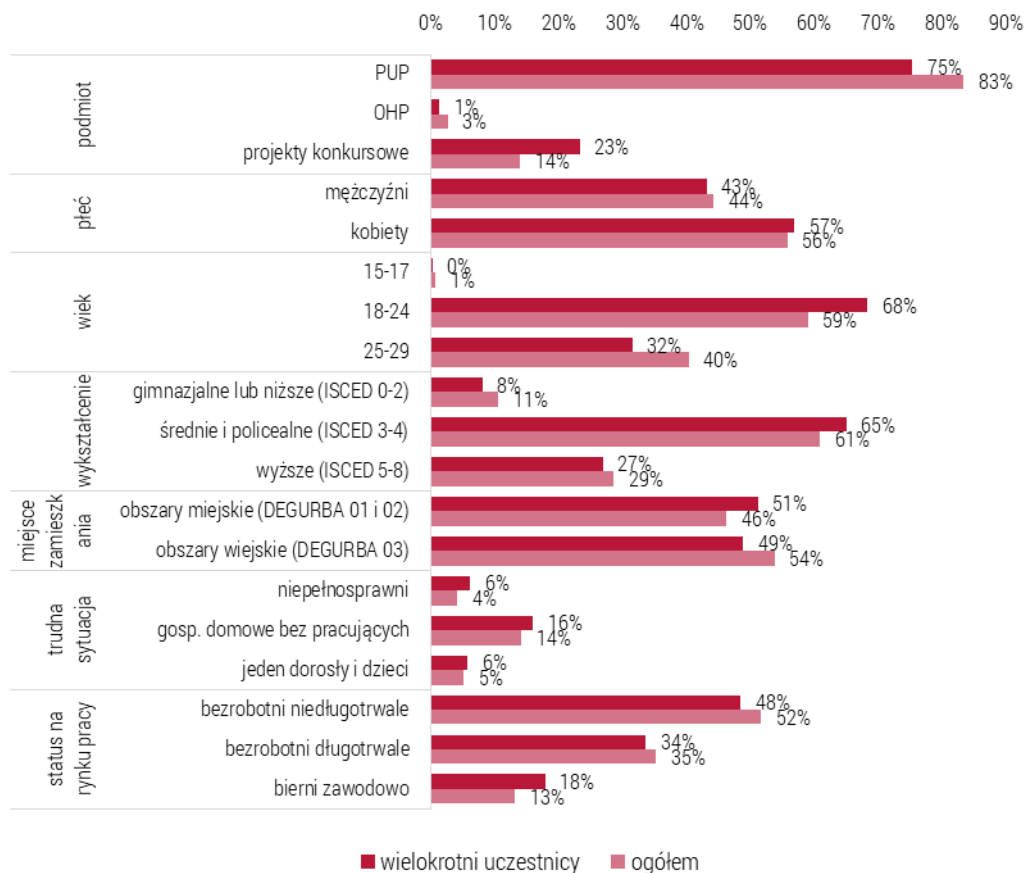
Spośród prawie 75 tys. uczestników projektów I Osi Priorytetowej PO WER analizowanych w niniejszym badaniu, jedynie **755 osób (1%) wzięło udział w więcej niż jednym projekcie**. Są to zatem osoby, które nie osiągnęły zamierzonych celów udziału w pierwszym projekcie, i które zdecydowały się na ponowny udział w okresie krótszym niż 1 rok.

Charakterystyki społeczno-demograficzne wielokrotnych uczestników są zbliżone do charakterystyk ogółu uczestników. Jest jednak kilka wymiarów, które istotnie wyróżniają wielokrotnych uczestników projektów PO WER spośród pozostałych osób aktywizowanych w Programie. Zwraca uwagę przede wszystkim **wyższy odsetek osób biernych zawodowo**. Może to wynikać z większego oddalenia od rynku pracy osób biernych niż bezrobotnych, i znaczących trudności w osiągnięciu trwałego efektu wsparcia np. w postaci znalezienia pracy lub powrotu do edukacji. Jednocześnie, nieco częściej w co najmniej dwóch projektach brały udział osoby znajdujące się w trudnej sytuacji społecznej – np. z niepełnosprawnościami czy żyjące w gospodarstwach bez osób pracujących. Wśród wielokrotnych uczestników PO WER więcej było również osób młodszych, w wieku 18-24 lata, oraz osób posiadających wykształcenie średnie lub policealne. Większy był również odsetek osób zamieszkujących na terenach miejskich.

Wśród wielokrotnych uczestników projektów PO WER **największy odsetek stanowią osoby, które dwukrotnie skorzystały ze wsparcia organizowanego przez Powiatowe Urzędy Pracy (57%)**. Warto jednak zwrócić uwagę na **duży udział osób, które skorzystały zarówno ze wsparcia PUP, jak i brały udział w projektach konkursowych** realizowanych w ramach Działania 1.2. Przy czym 18% wielokrotnych uczestników PO WER najpierw skorzystało ze wsparcia oferowanego przez PUP, a następnie uczestniczyło w projektach konkursowych, a 10% przeszło odwrotną ścieżkę – najpierw wzięło udział w projekcie konkursowym, a później w aktywizacji PUP. Dwukrotnie w projektach konkursowych wzięło udział 12% wszystkich wielokrotnych uczestników PO WER.

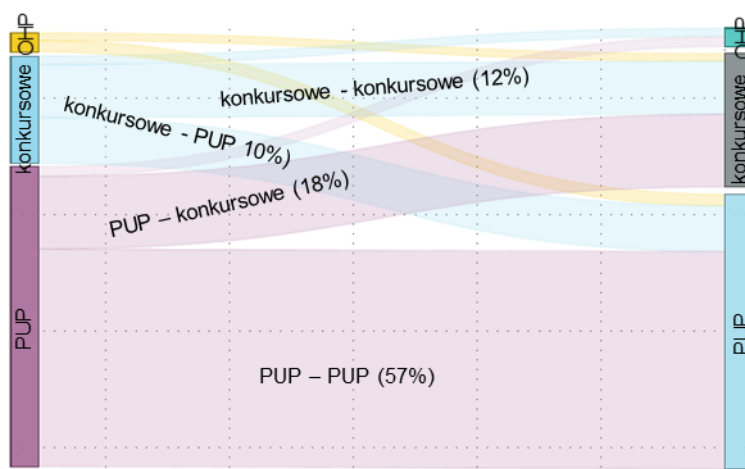

Wykres 8. Porównanie cech społeczno-demograficznych wielokrotnych uczestników projektów PO WER ze strukturą ogółu uczestników

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 9. Przepływy wielokrotnych uczestników Programu między podmiotami aktywizacyjnymi

Źródło: Opracowanie własne.

2.3. Formy wsparcia

Wsparcie osób młodych w ramach I Osi Priorytetowej I PO WER zgodnie z wymaganiami Programu musi zawierać przynajmniej trzy formy indywidualnej i kompleksowej pomocy. Dwie z nich zostały wskazane jako obligatoryjne dla wszystkich uczestników, a trzecia i ewentualnie kolejne – jako fakultatywne, wybierane w zależności od potrzeb i możliwości uczestników.

Do form obligatoryjnych zaliczono identyfikację indywidualnych potrzeb uczestników oraz usługi pośrednictwa pracy lub doradztwa zawodowego. Przy czym diagnoza indywidualnych potrzeb nie figuruje w dostępnych danych jako oddzielna forma wsparcia. Natomiast dane potwierdzają, że niemal wszystkie osoby objęte wsparciem skorzystały albo z pośrednictwa pracy, albo z doradztwa zawodowego, natomiast ok. 30% uczestników skorzystało z obu tych form w trakcie realizacji projektu.

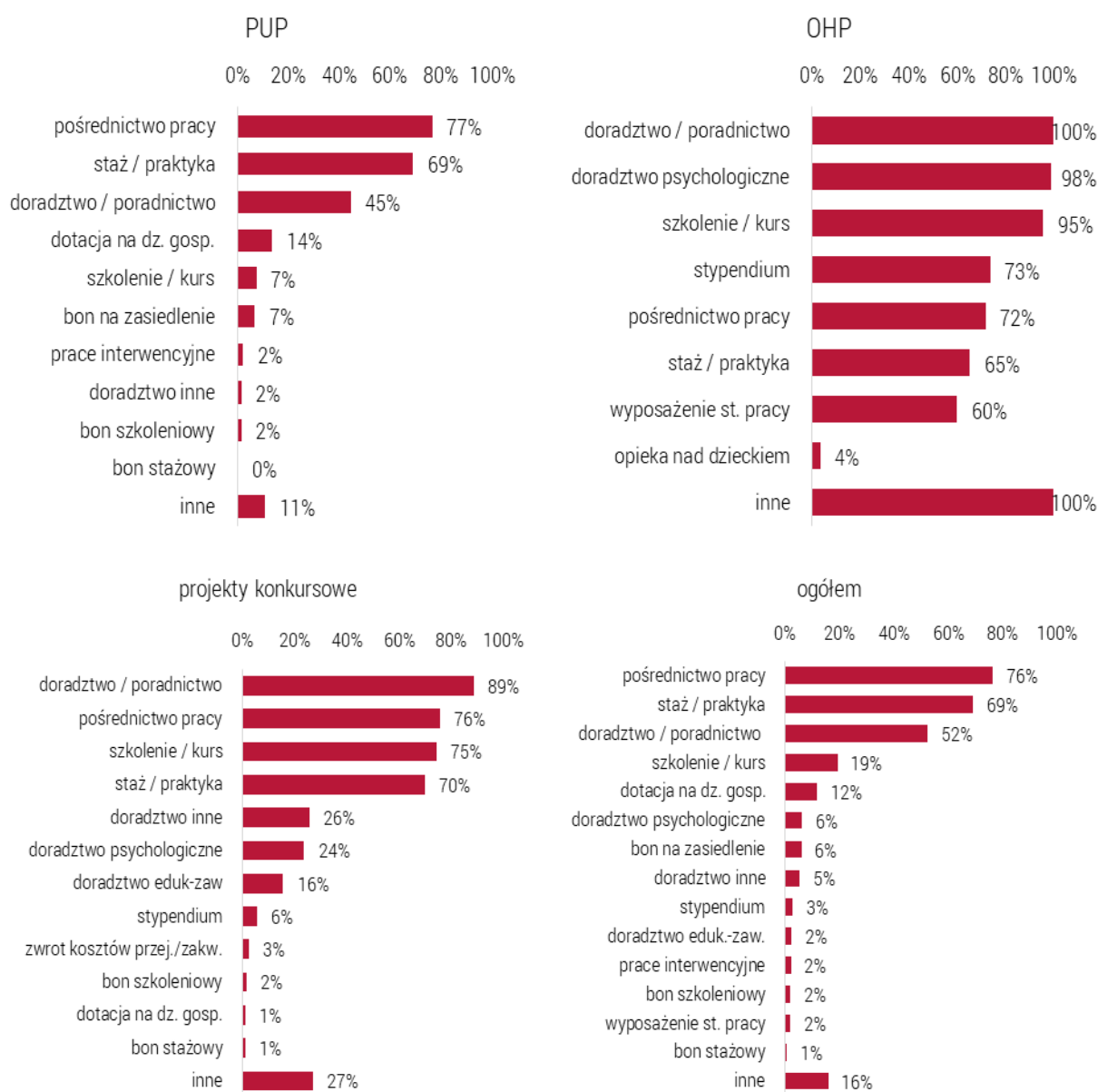
Udział osób korzystających z poszczególnych form wsparcia w ramach aktywizacji prowadzonej przez Powiatowe Urzędy Pracy był bardzo zbliżony do udziału obserwowanego w poprzednim okresie, analizowanym w II Raporcie Wskaźnikowym. **Średnio każdy z uczestników projektów PUP skorzystał z 2,4 różnych form pomocy.** Oprócz form wskazanych jako obligatoryjne (doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy), praktycznie każdy z uczestników został objęty przynajmniej jedną formą wsparcia bardziej pogłębionego. Nadal zdecydowanie najpopularniejszą formą wsparcia były **staże i praktyki, z których skorzystało 2/3 uczestników.** Można więc w pewnym uproszczeniu stwierdzić, że **w przeważającej części środki PO WER w PUP finansują program stażowy dla osób młodych.** Spośród pozostałych form wsparcia, najwięcej osób skorzystało z dotacji na założenie działalności gospodarczej (14%), szkolenia lub kursu (7%) oraz bonu na zasiedlenie (7%). W porównaniu do poprzedniego Raportu Wskaźnikowego, zwiększyła się popularność bonu na zasiedlenie, a spadła szkoleń i kursów.

Podobnie jak we wcześniejszych okresach, OHP oferowało najbardziej kompleksowe wsparcie osobom młodym pozostającym poza edukacją i zatrudnieniem. **Przeciętnie każda aktywizowana przez OHP osoba skorzystała z 6,7 różnych form wsparcia.** Praktycznie **wszyscy uczestnicy projektów OHP skorzystali z doradztwa zawodowego i doradztwa psychologicznego, a także wzięli udział w szkoleniu lub kursie.** Niemal wszystkie **osoby pełnoletnie skorzystały również z usług pośrednictwa pracy oraz brały udział w stażu lub praktyce,** jednocześnie pobierając stypendium. Niższy odsetek korzystających z tych form wsparcia wynika niemal wyłącznie z tego, że nie były one kierowane do niepełnoletnich, którzy stanowili ok. 25% wszystkich aktywizowanych w ramach PO WER przez OHP.

W ramach projektów konkursowych, każdy z uczestników skorzystał przeciętnie z 4,2 różnych form wsparcia. Niemal każda z aktywizowanych osób skorzystała obligatoryjnych form wsparcia: pośrednictwa pracy lub doradztwa zawodowego, przy czym aż 67% skorzystało z nich obu. Analiza odsetka osób korzystających z form fakultatywnych wskazuje, że **aktywizacja w ramach projektów konkursowych najczęściej składała się z dwóch dodatkowych elementów: zdobywania wiedzy w ramach szkoleń i kursów oraz nabywania praktycznych umiejętności na stażu lub praktyce.** Z obu tych form wsparcia skorzystało bowiem aż 58% uczestników. Dodatkowo, 16% uczestników brało udział tylko w szkoleniu lub kursie, a 12% - jedynie stażu lub praktyce.

Spośród pozostałych form wsparcia oferowanych w projektach konkursowych, uczestnicy najczęściej korzystali z **różnego rodzaju doradztwa** (w tym psychologicznego, edukacyjno-zawodowego), a także stypendiów i zwrotu kosztów przejazdu lub zakwaterowania.

Wykres 10. Odsetek uczestników Programu korzystających z poszczególnych form wsparcia

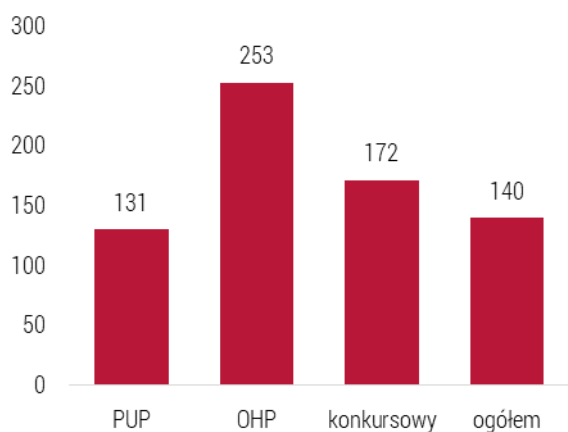

Źródło: Opracowanie własne.

Przeciętny czas uczestnictwa w Programie wyniósł ponad 4,5 miesiąca (140 dni). Przy czym wyraźnie **dłużej trwała aktywizacja młodych realizowana przez OHP (ponad 8 miesięcy)**, co wynikało z większej kompleksowości oferowanego wsparcia i przeciętnie większego oddalenia od rynku pracy i edukacji osób aktywizowanych. Warto zwrócić uwagę, że również **czas udziału w projektach konkursowych był wyższy niż średnia i wyniósł prawie 6 miesięcy**. W porównaniu z poprzednim raportem, czas ten wzrósł niemal 3-krotnie,

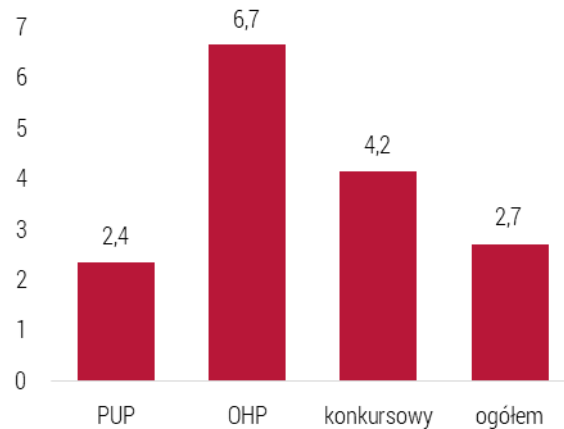
co potwierdza postawioną wówczas hipotezę, że obserwowany krótki czas uczestnictwa w projekcie wynikał z nadreprezentacji osób, które nie ukończyły ścieżki wsparcia zgodnie z planem.

Wykres 11. Przeciętny czas wsparcia w podziale wg instytucji (w dniach)

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 12. Przeciętna liczba form wsparcia w podziale wg instytucji

Źródło: Opracowanie własne.

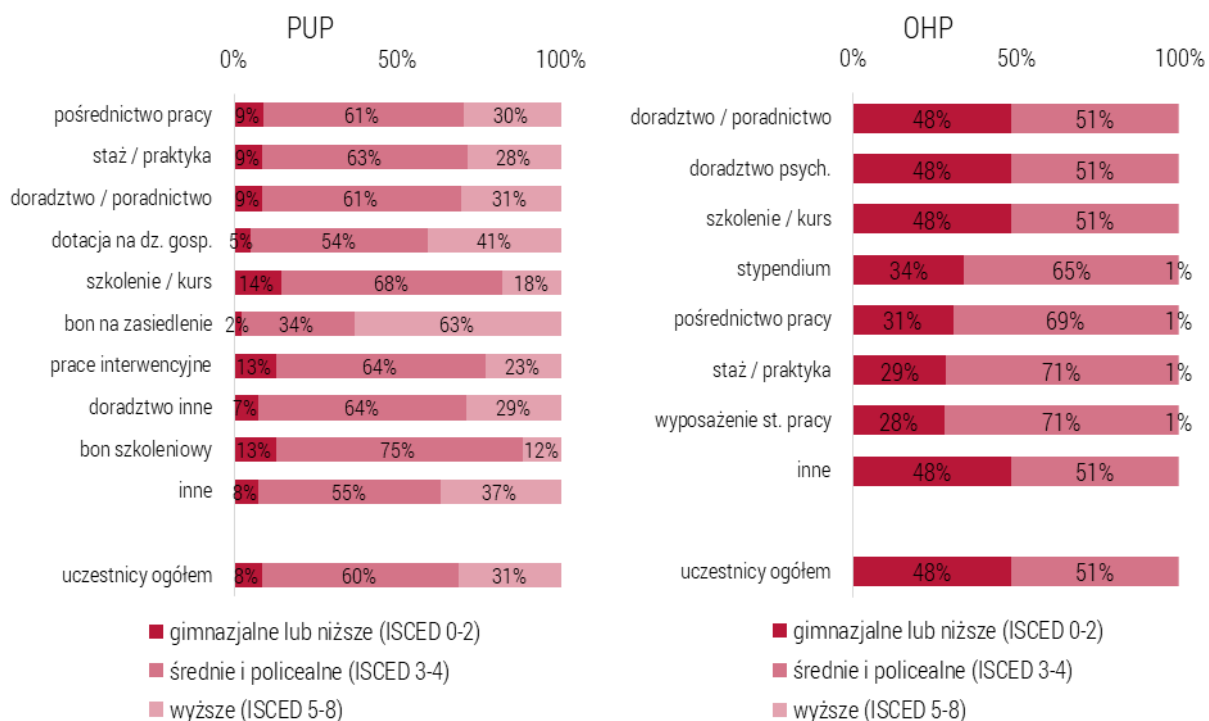
Analiza struktury osób korzystających z poszczególnych form wsparcia pozwala ocenić, czy pewne formy były szczególnie często wybierane przez osoby z danej grupy wieku lub poziomu wykształcenia. **W projektach realizowanych przez Powiatowe Urzędy Pracy osoby relatywnie słabiej wykształcone częściej niż pozostali brali udział w szkoleniach lub kursach oraz korzystały z bonów szkoleniowych**, co oceniamy jednoznacznie pozytywnie. Te formy wsparcia powinny być bowiem częściej kierowane do osób, które zakończyły edukację na niższym poziomie, szczególnie osób bez kwalifikacji zawodowych. Z kolei **osoby z wyższym wykształceniem były nadreprezentowane wśród korzystających z dotacji na założenie działalności gospodarczej oraz bonu na zasiedlenie**. Wynika to najprawdopodobniej z procesu autoselekcji – w przypadku dotacji, ich uzyskanie wymaga uzyskania odpowiednich poręczeń i ścisłego monitorowania dostępności środków w PUP, co może być łatwiejsze dla osób lepiej wykształconych. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku bonu na zasiedlenie. Można go otrzymać w przypadku znalezienia pracodawcy spoza regionu zamieszkania, a mobilność zatrudnieniowa jest większa wśród absolwentów uczelni wyższych, którzy przenoszą się do dużych ośrodków w poszukiwaniu lepszych perspektyw zawodowych.

W przypadku osób aktywizowanych **w projektach OHP, kluczowym czynnikiem różnicującym strukturę osób korzystających z poszczególnych form wsparcia jest wiek**. Część form wsparcia jest bowiem oferowana jedynie osobom pełnoletnim. Należą do nich wszystkie formy ukierunkowane bezpośrednio na znalezienie pracy, takie jak pośrednictwo pracy, staż i praktyka, lub wyposażenie stanowiska pracy. Natomiast w pozostałych formach wsparcia, struktura wieku uczestników niemal idealnie odzwierciedla strukturę wieku wszystkich osób aktywizowanych w ramach PO WER przez OHP.

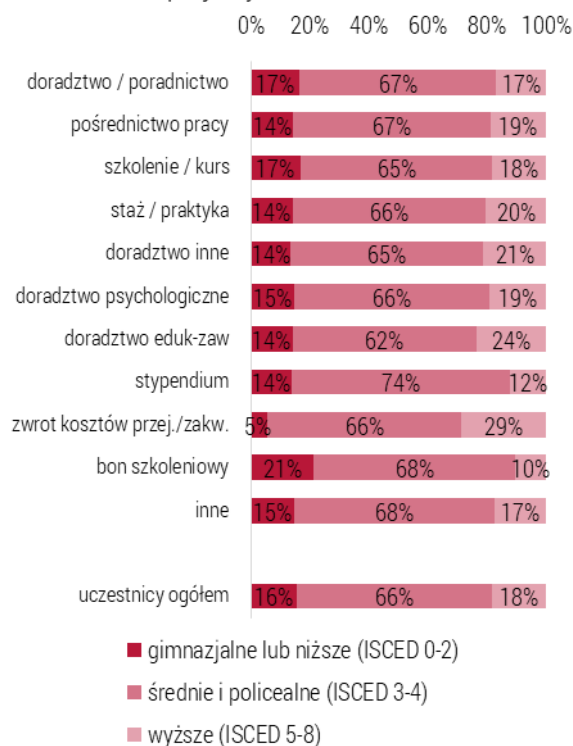
W przypadku projektów konkursowych, struktura wykształcenia osób korzystających z poszczególnych form wsparcia była w większości przypadków zbliżona do struktury wykształcenia ogółu uczestników projektów. Można jednak zauważyć, że podobnie jak w przypadku PUP, z bonów szkoleniowych częściej korzystały osoby z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym. Natomiast osoby z wyższym wykształceniem częściej

korzystały ze zwrotu kosztów dojazdu do pracy lub zakwaterowania w nowym miejscu, co wynika najprawdopodobniej z większej mobilności absolwentów wyższych uczelni.

Wykres 13. Struktura wykształcenia korzystających z poszczególnych form wsparcia

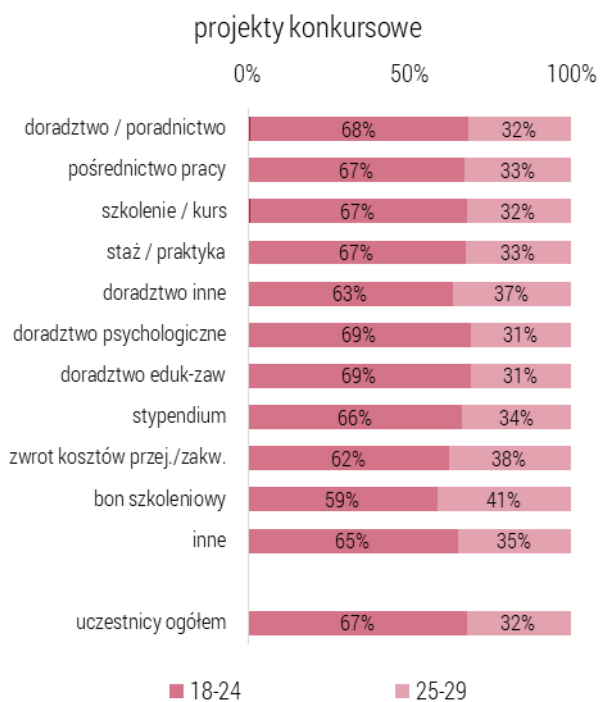
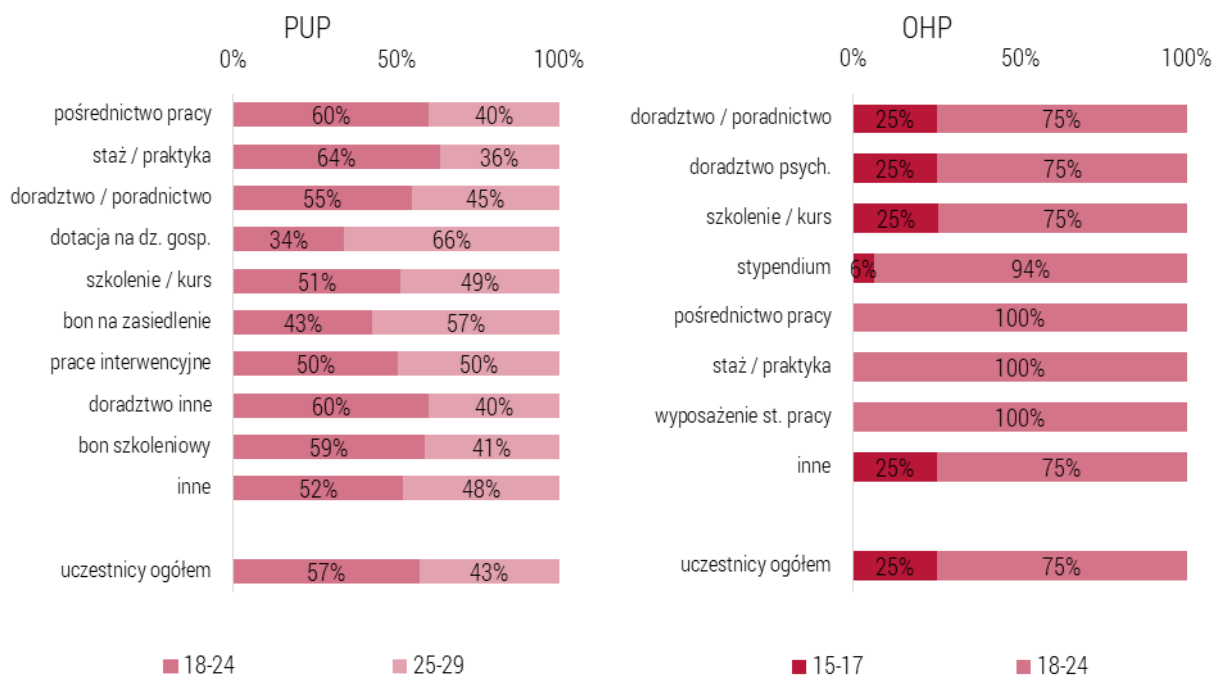

projekty konkursowe

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 14. Struktura wieku korzystających z poszczególnych form wsparcia

Źródło: Opracowanie własne.

3. Badanie wskaźnikowe - metody i definicje

Niniejszy rozdział przedstawia metodologię realizacji badania wskaźnikowego. W pierwszym podrozdziale omówiono sposób wykorzystania danych z ZUS na użytek wyliczenia trzech z czterech wskaźników rezultatu długoterminowego. W podrozdziale drugim przedstawiono sposób realizacji badania ankietowego i doboru próby, zaprezentowano również błędy maksymalne dla całej próby oraz jej wybranych przekrojów. W podrozdziale trzecim przedstawiono definicje długoterminowych wskaźników rezultatu w oparciu o dokumenty programowe. Definicje te zoperacjonalizowano w podrozdziale czwartym, omawiając dokładnie sposób ich wyliczenia w oparciu o dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) oraz odpowiednie pytania z badania ankietowego.

Ze względu na wykorzystanie danych z ZUS metodologia niniejszego badania istotnie różni się od badania zaprezentowanego w II Raporcie Wskaźnikowym. Na podstawie danych z ZUS wyliczono wartości trzech z czterech wskaźników rezultatu długoterminowego, opisujących sukces zatrudnieniowy. Jedynie w przypadku pierwszego wskaźnika, odnoszącego się do sukcesu edukacyjnego, nie mają zastosowania dane z ZUS. Wyliczenie wartości tego wskaźnika zostało w całości oparte na danych z badania ankietowego.

3.1. Dane z ZUS

W tegorocznej edycji badania do wyliczenia wartości trzech z czterech wskaźników rezultatu długoterminowego **wykorzystano informacje o opłacaniu składek na ubezpieczenie wypadkowe i zdrowotne sześć miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu YEI.** Dane o ubezpieczeniu uczestników wsparcia zostały udostępnione przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Kluczowe dla wyliczenia wartości wskaźników są dane o kodzie tytułu ubezpieczenia, w związku z którym odprowadzane były składki na ubezpieczenie wypadkowe i zdrowotne w dniu wypadającym 6 miesięcy od zakończenia udziału we wsparciu. W Załączniku nr 2 przedstawiono pełną listę kodów i opisy tytułów składek, służących do identyfikacji osób, które pracowały (lub prowadziły własną działalność gospodarczą). Lista kodów świadczących o zatrudnieniu jest zgodna z definicją przyjętą przez Komisję Europejską. W sytuacji braku przypisania danej osobie kodu świadczącego o zatrudnieniu w danym okresie czasu, osoba definiowana jest jako nieposiadająca zatrudnienia. Celem pogłębienia analizy uzyskano ponadto informacje o wysokości podstawy składki na ubezpieczenie wypadkowe i zdrowotne, co jest dobrym przybliżeniem wysokości wynagrodzenia za pracę.

Niewątpliwą **zaletą wykorzystania danych ZUS jest ich pełne pokrycie dla wszystkich uczestników wsparcia.** Tym samym wyeliminowany został problem wynikający z losowości próby przy wyliczaniu wartości wskaźników rezultatu długoterminowego. Niemniej wykorzystanie danych z ZUS do wyliczania wskaźników również napotyka na pewne ograniczenia. Podstawowym **ograniczeniem jest fakt, że w przypadku niektórych form zatrudnienia nie zawsze są odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne.** Dotyczy to osób pracujących w oparciu na umowę o dzieło, studentów poniżej 26 roku życia pracujących na umowę zlecenie, osób pracujących w szarej strefie, oraz osób prowadzących gospodarstwo rolne, które są ubezpieczone w KRUS.

Skala zaniżenia wskaźnika sukcesu zatrudnieniowego liczonego na podstawie danych ZUS jest najprawdopodobniej niewielka. Na podstawie wyników II Raportu Wskaźnikowego można wywnioskować, że

odsetki osób pracujących na umowę o dzieło oraz bez formalnej umowy o pracę stanowiły odpowiednio 2% i 0,5% osób pracujących najemnie uczestników wsparcia, zaś udział studentów pracujących na umowę zlecenie wśród wszystkich pracujących wyniósł ok. 3%. Porównanie wartości wskaźnika sukcesu zatrudnieniowego wyliczonego na podstawie badania ankietowego oraz danych ZUS jest możliwe dla I edycji badania, kiedy to równoległe do I Raportu Wskaźnikowego została przeprowadzona na zlecenie Ministerstwa Rozwoju metaewaluacja w oparciu o dane ZUS.⁴ Dane ZUS wskazały wtedy wartość wskaźnika o 2 pp. niższą niż wskaźnik wyliczony na podstawie odpowiedzi respondentów.

Również analiza zarobków w oparciu o dane ZUS jest ograniczona. Oprócz sytuacji, gdy nie jest odprowadzana składka do ZUS, problem stanowią nie powiązane z dochodami składki w przypadku osób prowadzących własną działalność gospodarczą, a w mniejszym stopniu również zbiegi różnych umów. W części 5.2. pokazano, że spośród osób pracujących sześć miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu 5% pracowało na więcej niż jedną umowę w tym samym czasie. W przypadku osób ubezpieczonych z kilku różnych tytułów większość stanowiły zbiegi umowy o pracę oraz umowy zlecenie, co może powodować, że umowa zlecenie nie jest obciążona składkami na ubezpieczenie społeczne.

Z baz danych ZUS zaczerpnięte zostały informacje o wszystkich uczestnikach wsparcia, którzy zakończyli udział w projekcie między 1 lipca 2016 a 30 czerwca 2017. W przypadku 27 930 osób w bazie brak był informacji o odprowadzaniu składki na ubezpieczenie wypadkowe lub zdrowotne, która świadczyłaby o fakcie zatrudnienia (z poczynionymi wcześniej zastrzeżeniami). **W przypadku 46 853 osób stwierdzono odprowadzanie składki na ubezpieczenie wypadkowe lub zdrowotne.** 3 018 osób miało wskazany jednocześnie więcej niż jeden tytuł ubezpieczenia, czyli osoby te pracowały w oparciu o więcej niż jedną umowę. Osiągnięte wartości wskaźników, wyliczone w oparciu o dane ZUS, zostały przedstawione w kolejnych rozdziałach raportu.

3.2. Struktura próby i reprezentatywność badania ankietowego

Badanie wskaźnikowe zostało zrealizowane **w styczniu 2018 roku** na podstawie operatu, zawierającego informacje o 74 783 uczestnikach projektów finansowanych w ramach YEI, którzy zakończyli udział w Programie między 1 lipca 2016 roku a 30 czerwca 2017 roku. Z tej grupy **przeprowadzono wywiady z losowo wybraną próbą 1 300 osób.** Próbę skonstruowano z uwzględnieniem warstw w następujących wymiarach: płeć, wykształcenie, kategoria wieku (16-17, 18-24, 25-29), status na rynku pracy w momencie przystąpienia do projektu, występowanie szczególnej sytuacji w gospodarstwie domowym oraz typ podmiotu aktywizującego. W poszczególnych przecięciach założono minimalne liczebności, aby nie przekroczyć zakładanego błędu maksymalnego w rozbiciu na płeć oraz w wybranych subpopulacjach. Liczebności oraz błędy maksymalne w poszczególnych przecięciach przedstawia tabela 2.

W całej próbie błąd maksymalny wyniósł 2,7%, natomiast z podziałem na płeć nie przekroczył 4%. Większy błąd w niektórych przekrojach wykształcenia, podmiotu aktywizującego oraz sytuacji na rynku pracy – jednak nie większy niż 9% – wynika z niskiej liczebności tych grup oraz konieczności zachowania reprezentatywności próby w stosunku do populacji w zakresie możliwym do korekty wagami.

---

⁴ Agrotec Polska (2016). *Metaanaliza wyników badań ewaluacyjnych dotyczących oceny wsparcia z EFS – raport cząstkowy 2016.* Raport przygotowany na zlecenie Ministerstwa Rozwoju.

Tabela 2. Struktura próby oraz błędy maksymalne dla frakcji w wybranych przekrojach

Subpopulacja	Liczebność próby	Liczebność operatu	Błąd maksymalny
płeć			
kobiety	651	41711	3,8%
mężczyźni	649	33072	3,8%
wykształcenie			
ISCED 0-1	119	1609	8,6%
ISCED 0-2	329	7862	5,3%
ISCED 0-3	741	49029	3,6%
ISCED 3-4	541	45504	4,2%
ISCED 5-8	430	21417	4,7%
DEGURBA			
gęsto zaludnione (1)	344	15287	5,2%
średnio zaludnione (2)	357	19278	5,1%
słabo zaludnione (3)	599	40218	4,0%
status na rynku pracy			
bierni	385	9854	4,9%
długotrwale bezrobotni	400	26310	4,9%
niedługotrwale bezrobotni	515	38619	4,3%
podmiot			
PUP	775	62352	3,5%
OHP	225	1987	6,2%
konkursowe	300	10444	5,6%
cała próba	1300	74783	2,7%

Źródło: Obliczenia własne.

W celu skorygowania reprezentatywności badania ze względu na warstwową konstrukcję próby, braki odpowiedzi (ang. *non-response error*) oraz niedziałające numery telefonów w bazie (ang. *coverage error*) skalibrowano wagi analityczne w taki sposób, żeby rozkłady brzegowe próby odpowiadały rozkładowi brzegowemu operatu. Dzięki temu zapewniona jest reprezentatywność obliczanych statystyk dla całej populacji zawartej w operacie. W efekcie gwarantuje to zbliżoną wartość wskaźników liczonych na podpróbie uczestników, którzy wzięli udział w badaniu ankietowym, oraz wskaźników liczonych na pełnej populacji osób uczestniczących we wsparciu.

Do obliczenia wag wzięto pod uwagę następujące zmienne:

- płeć,
- wiek (trzy kategorie wieku: 15-17, 18-24, 25-29),
- status na rynku pracy przed przystąpieniem do programu,
- wykształcenie (w kategoriach: ISCED 0-2, ISCED 3-4, ISCED 5-8),
- osoby w niekorzystnej sytuacji społecznej (tak/nie),
- wielkość miejsca zamieszkania (wg klasyfikacji DEGURBA),
- rodzaj instytucji aktywizującej (PUP, OHP, projekty konkursowe),
- uzyskanie dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej (tak/nie).

Do kalibracji wykorzystano numeryczny algorytm optymalizacyjny Deville and Sarndal (1992), zgodnie z implementacją Creedy (2003) w wersji Pacifico (2010).⁵ W rezultacie uzyskano pełną zgodność rozkładów brzegowych w próbie i w operacji, przy niewielkiej wariancji wag. Oznacza to, że po przeważeniu struktura próby odpowiada dokładnie strukturze populacji ze względu na wyróżnione cechy. Waga minimalna wyniosła 1,9 a maksymalna 180,1. Oznacza to, że jednostka w próbie reprezentuje między około 2 a 180 jednostek w operacji, przy czym średnia wartość wynosi 58, a mediana 43.

Ryzyko ewentualnych błędów wynikających ze zmian w kwestionariuszu w stosunku do lat poprzednich, niezrozumienia pytań przez ankietowanych i związanej z tym możliwej rezygnacji z wywiadu w trakcie badania zostało zminimalizowane poprzez wielokrotną analizę kwestionariusza, jego konsultację z przedstawicielami Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju oraz pilotaż. Podczas pilotażu wywiady były słuchane na żywo przez 5 osób i na tej podstawie wprowadzono poprawki w sformułowaniu pytań.

3.3. Definicje wskaźników

Głównym celem badania ankietowego zrealizowanego na potrzeby niniejszej ewaluacji jest określenie stopnia realizacji czterech wskaźników rezultatu długoterminowego dla Osi Priorytetowej I PO WER, odnoszących się do efektów interwencji realizowanej w ramach *Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych* (YEI).⁶ Wskaźniki te są identyczne z analizowanymi w poprzednich raportach wskaźnikowych. Definicje wskaźników nr 1-3 przedstawione są na podstawie *Załącznika 2b do Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020*, natomiast definicja wskaźnika nr 4 – na podstawie *Załącznika 2 - Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych 2014-2020 – EFS do Wytucznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020*. Poniższa tabela przedstawia szczegółowe definicje analizowanych wskaźników.

Tabela 3. Definicje wskaźników objętych niniejszym badaniem

Nr	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika
YEI-1	Liczba osób uczestniczących w kształceniu ustawicznym, programach szkoleniowych prowadzących do uzyskania kwalifikacji, przygotowaniu zawodowym lub stażu sześć miesięcy po opuszczeniu programu	Osoby bezrobotne lub bierne zawodowo, które uczestniczyły w kształceniu ustawicznym, szkoleniach prowadzących do uzyskania kwalifikacji, przygotowaniu zawodowym lub stażu w okresie 6 miesięcy po zakończeniu udziału w operacji realizowanej w ramach <i>Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych</i> . Definicja kształcenia ustawicznego, przygotowania zawodowego oraz stażu jak we wskaźniku dot. liczby osób bezrobotnych, które otrzymały ofertę pracy, kształcenia ustawicznego, przygotowania zawodowego lub stażu po opuszczeniu programu. Definicja kwalifikacji zgodnie z definicją wskaźnika wspólnego liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu.

⁵ Creedy, J., 2003. Survey Reweighting for Tax Microsimulation Modelling, Treasury Working Paper Series 03/17, New Zealand Treasury.

Deville, J.C. and Sarndal, C.E., 1992. Calibration estimators in survey sampling, Journal of the American Statistical Association 87 (418) 376-382, American Statistical Association.

Pacifico 2010. reweight: A Stata module to reweight survey data to external totals, CAP Paper N.79.

⁶ Lista wskaźników na podstawie Szczegółowego Opisu Przedmiotu Zamówienia. Badanie efektów wsparcia zrealizowanego na rzecz osób młodych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER).

		Przez szkolenia należy rozumieć wyłącznie te szkolenia, które prowadzą do uzyskania kwalifikacji zgodnie z definicją wskaźnika wspólnego liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu.
YEI-2	Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu	Osoby, które otrzymały wsparcie w ramach <i>Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych</i> i pracowały w ciągu sześciu po zakończeniu udziału w operacji realizowanej w ramach Inicjatywy (w tym pracujące na własny rachunek). Definicja osób pracujących 6 miesięcy po zakończeniu udziału w programie zgodnie z definicją wskaźnika wspólnego liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)
YEI-3	Liczba osób prowadzących działalność na własny rachunek sześć miesięcy po opuszczeniu programu	Wskaźnik stanowi podkategorię wskaźnika pt. liczba osób pracujących 6 miesięcy po zakończeniu udziału w programie mierzonego w ramach <i>Inicjatywy za rzecz zatrudnienia ludzi młodych</i> . Definicja osób pracujących na własny rachunek 6 miesięcy po zakończeniu udziału w programie zgodnie z definicją wskaźnika wspólnego liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) Definicja pracy na własny rachunek zgodnie z definicją wskaźnika wspólnego liczba osób pracujących objętych wsparciem w programie (łącznie z pracującymi na własny rachunek)
YEI-4	Liczba osób, w niekorzystnej sytuacji społecznej, pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek , sześć miesięcy po opuszczeniu programu	Osoby w niekorzystnej sytuacji, które pracują (łącznie z pracującymi na własny rachunek) sześć miesięcy po opuszczeniu projektu. Osoby w niekorzystnej sytuacji definiowane są jak we wskaźnikach: <ul style="list-style-type: none"> – liczba osób żyjących w gospodarstwach domowych bez osób pracujących – liczba osób żyjących w gospodarstwach domowych składających się z jednej osoby dorosłej i dzieci pozostających na utrzymaniu – liczba migrantów, osób obcego pochodzenia, mniejszości (w tym społeczności marginalizowane takie jak Romowie) – liczba osób z niepełnosprawnościami – liczba osób z innych grup w niekorzystnej sytuacji społecznej. Definicja osób pracujących, łącznie z pracującymi na własny rachunek jak we wskaźniku: liczba osób pracujących sześć miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek). Wskaźnik ten należy rozumieć, jako zmianę statusu zatrudnienia w ciągu sześciu miesięcy po opuszczeniu programu w stosunku do sytuacji w momencie przystąpienia do interwencji (uczestnik bezrobotny lub bierny zawodowo w chwili wejścia do programu)

Uwagi: Pozostałe definicje, do których odwołują się definicje wskaźników objętych niniejszym badaniem, zamieszczono w Załączniku nr 1.

Źródło: Załącznik 2b do Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 oraz Załącznik 2 Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych 2014-2020 – EFS do Wytucznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020.

3.4. Operacjonalizacja długoterminowych wskaźników rezultatu

W tabeli 4 przedstawiono operacjonalizację długoterminowych wskaźników rezultatu. Sposób wyliczenia pierwszego wskaźnika sukcesu, YEI-1, opiera się na pytaniach z badania ankietowego. Do obliczenia wartości pozostałych długoterminowych wskaźników rezultatu wykorzystano dane z ZUS.

Tabela 4. Operacjonalizacja sposobu wyliczenia długoterminowych wskaźników rezultatu

Wskaźnik YEI-1. Liczba osób biorących udział w kształceniu ustawicznym, programach szkoleniowych prowadzących do uzyskania kwalifikacji, przygotowaniu zawodowym lub stażu sześć miesięcy po opuszczeniu programu

Do wyliczenia wskaźnika YEI-1 posłużyły pozytywne odpowiedzi na następujące pytania:

Pytanie 26. Czy w dniu [data zakończenia projektu + 6 miesięcy] uczył(a) się Pan(i) lub szkolił(a) w następującej formie?

- a) w systemie szkolnym,
- b) na studiach wyższych,
- c) na kwalifikacyjnych kursach zawodowych,
- d) na szkoleniach zawodowych

Pytanie 12. W poprzednim pytaniu powiedział(a) Pan(i), że w tym okresie nie posiadał(a) Pan(i) pracy - czyli w dniu [data zakończenia projektu + 6 miesięcy]? Czy był(a) Pan(i):

- c) na stażu/praktyce organizowanym przez PUP

Wskaźniki YEI-2 i YEI-4. Liczba osób pracujących sześć miesięcy po opuszczeniu programu

Do wyliczenia wskaźnika YEI-2 wykorzystano informacje o odprowadzaniu składki na ubezpieczenie wypadkowe lub zdrowotne dokładnie 6 miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu. Wskazanie co najmniej jednego tytułu ubezpieczenia spośród wyszczególnionych w Załączniku 2 skutkuje uznaniem, że osoba odniosła sukces aktywizacyjny w rozumieniu wskaźnika YEI-2.

Wskaźnik YEI-4 obliczono wyłącznie na podgrupie uczestników projektów, którzy zostali zaklasyfikowani do osób w niekorzystnej sytuacji społecznej, na podstawie danych zbieranych od osób objętych wsparciem w momencie wejścia do programu.

Wskaźnik YEI-3. Liczba osób prowadzących działalność na własny rachunek sześć miesięcy po opuszczeniu programu

Wskaźnik YEI-3 obliczono analogicznie do wskaźnika YEI-2, również wykorzystując dane z ZUS o odprowadzaniu składki na ubezpieczenie wypadkowe oraz zdrowotne pół roku po zakończeniu udziału we wsparciu. W przypadku wskaźnika YEI-3 brano pod uwagę następujące kody tytułów składek: 0510, 0512, 0513, 0540, 0543, 0544, 0570, 0572 (por. Załącznik 2).

Źródło: Opracowanie własne.

4. Wartości długoterminowych wskaźników rezultatu

Celem niniejszego rozdziału jest prezentacja wartości długoterminowych wskaźników rezultatu, obliczonych na podstawie danych ZUS oraz danych z badania ankietowego uczestników Programu. Dane ZUS obejmują całą populację osób uczestniczących we wsparciu między 1 lipca 2016 a 30 czerwca 2017 roku. Badanie ankietowe objęło 1 300 osób. Definicje wskaźników oraz ich operacjonalizację przedstawiono w rozdziale 3.

Wartości długoterminowych wskaźników rezultatu przedstawiono dla Osi Priorytetowej I PO WER w tabeli 5. Ocenie podlegają cztery wskaźniki odnoszące się do działań finansowanych z *Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych (Youth Employment Initiative, YEI)*. Zrealizowane wartości wskaźników zestawiono z zakładanymi wartościami docelowymi oraz wartościami uzyskanymi w poprzednich edycji badania.

Tabela 5. Wartości długoterminowych wskaźników rezultatu

nazwa wskaźnika	zrealizowane wartości wskaźników			zakładane wartości docelowe
	III edycja badania	II edycja badania	I edycja badania	
YEI-1 Liczba osób biorących udział w kształceniu ustawicznym, programach szkoleniowych prowadzących do uzyskania kwalifikacji, przygotowaniu zawodowym lub stażu 6 miesięcy po opuszczeniu programu	27,4%	27,5%	17,0%	44%
YEI-2 Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu	62,7%	59,5%	76,4%	58%
YEI-3 Liczba osób prowadzących działalność na własny rachunek 6 miesięcy po opuszczeniu programu	12,9%	14,1%	42,5%	23%
YEI-4 Liczba osób, w niekorzystnej sytuacji społecznej, pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, 6 miesięcy po opuszczeniu programu	61,1%	54,5%	73,0%	brak wartości docelowej – wskaźnik podlega monitorowaniu

Uwagi: Wartości wskaźników YEI-2, YEI-3 i YEI-4 w III edycji badania wskaźnikowego zostały obliczone na podstawie danych ZUS, pozostałe wartości wskaźników obliczono na podstawie badania CATI.

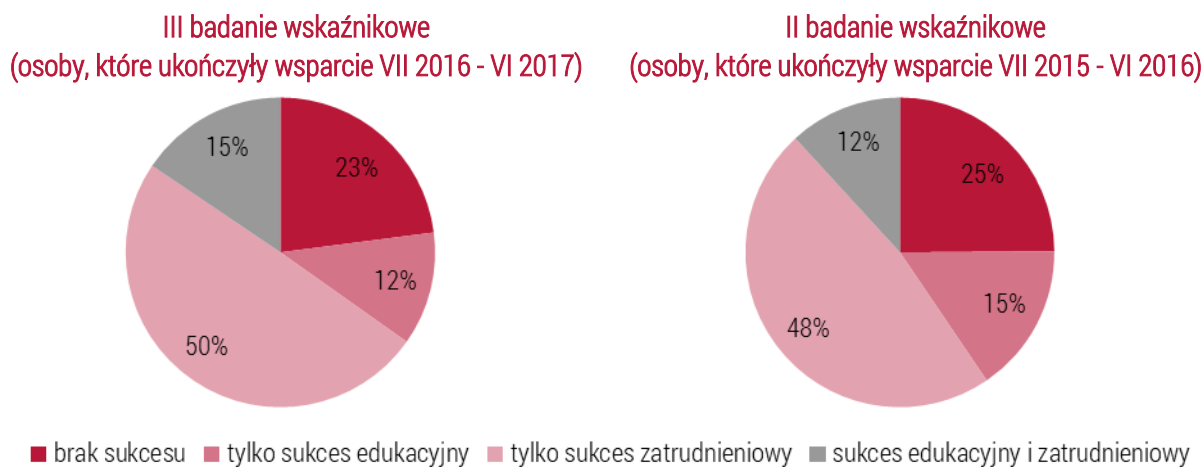
Źródło: Obliczenia własne na podstawie badania CATI uczestników projektów i danych ZUS.

Zestawiając informacje z czterech wskaźników rezultatu uzyskano informację, że **jedynie 23% uczestników nie odniosło żadnego rodzaju sukcesu** – ani edukacyjnego, ani zatrudnieniowego, pół roku po zakończeniu udziału we wsparciu (por. wykres 15). Połowa osób (50%) podjęła pracę, lecz nie podjęła kształcenia. 12% uczestników odniosło jedynie sukces edukacyjny – osoby te rozpoczęły naukę, lecz nie pracowały. 15% jest to odsetek osób, które odniosły *podwójny* sukces aktywizacyjny, czyli jednocześnie pracowały oraz kształciły się.⁷ Warto podkreślić, że prezentowana struktura jest bardzo zbliżona do raportowanej w poprzedniej edycji

⁷ Przecięcie sukcesu zatrudnieniowego i edukacyjnego możliwe było jedynie dla podpróby uczestników, z którymi przeprowadzono badanie ankietowe. Dla tej grupy uczestników odsetek osób, które podjęły zatrudnienie sześć miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu, wyniósł 65,2%, jest więc wyższy od analogicznego wskaźnika wyliczonego dla całej populacji uczestników wsparcia o 2,5 pp.

badania. Wśród uczestników ankietowanych w ramach II badania wskaźnikowego odsetek osób, które nie odniosły żadnego sukcesu aktywizacyjnego wyniósł 25%.

Wykres 15. Sukces edukacyjny a zatrudnieniowy

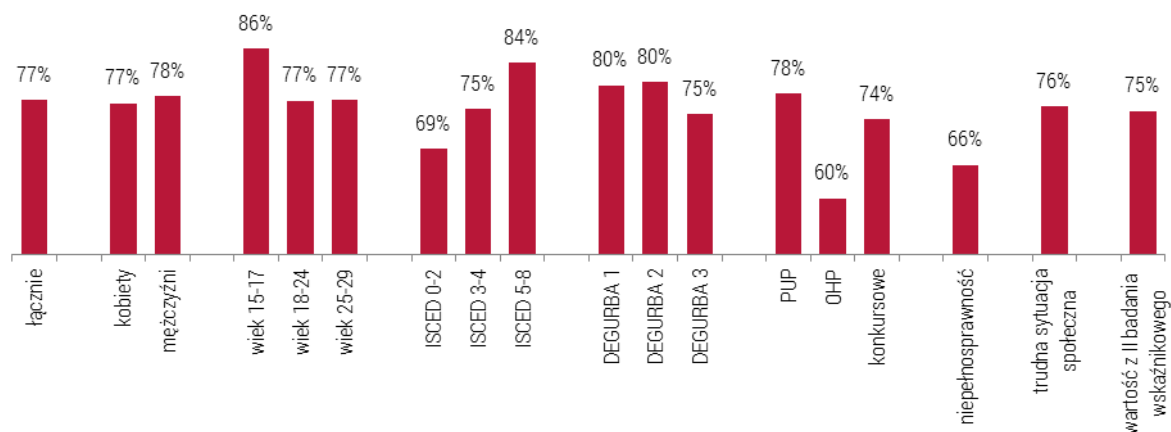
Uwagi: Wskaźniki wyliczone zostały na podpróbie uczestników badania ankietowego, dlatego też dla III badania ankietowego odsetek osób, które podjęły zatrudnienie, różni się nieznacznie od wartości wskaźnika wyliczonego na całej populacji.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badania CATI uczestników projektów i danych ZUS.

Szanse odniesienia jakiegokolwiek sukcesu aktywizacyjnego, edukacyjnego lub zatrudnieniowego, były zbliżone dla obu płci. Niemniej, jak to zostanie pokazane w kolejnych podrozdziałach, kobiety i mężczyźni różnili się pod względem szans podjęcia zatrudnienia i powrotu do kształcenia liczonych osobno: mężczyźni częściej rozpoczęli pracę, kobiety zaś częściej powracały do kształcenia.

Większe szanse jakiegokolwiek sukcesu były związane z lepszym wykształceniem uczestników wsparcia. Wśród osób z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym 69% uczestników odniosło sukces aktywizacyjny. Wśród osób z wykształceniem ponadgimnazjalnym lub policealnym odsetek osób, które odniosły sukces aktywizacyjny, wyniósł 75%, a wśród osób, które posiadały wykształcenie wyższe – 84%. Jeśli chodzi o rodzaj podmiotu aktywizacyjnego, najczęściej sukces aktywizacyjny odnosiły osoby uczestniczące we wsparciu oferowanym przez Powiatowe Urzędy Pracy (78%), najgorzej zaś wypadały osoby, uczestniczące w działaniach Ochotniczych Hufców Pracy (60%). **Niepełnosprawność była czynnikiem istotnie zmniejszającym szanse sukcesu aktywizacyjnego (66%).** Nie stwierdzono, aby trudna sytuacja społeczna znacząco obniżała sukces aktywizacyjny.

Wykres 16. Osoby, które odniosły jakąkolwiek formę sukcesu aktywizacyjnego

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badania CATI uczestników projektów i danych ZUS.

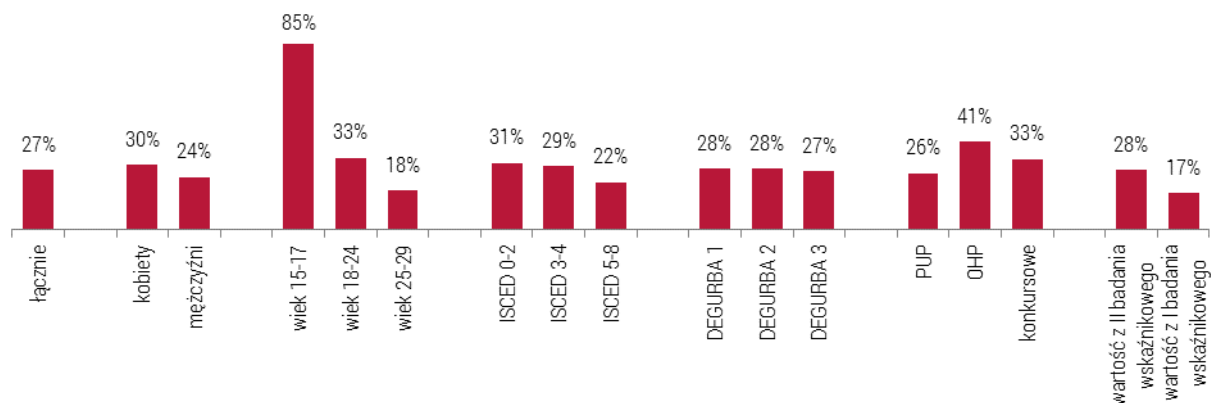
4.1. Osoby kształcące się sześć miesięcy po opuszczeniu Programu

Odsetek osób kształcących się sześć miesięcy po zakończeniu aktywizacji wyniósł 27,4%. Sukces edukacyjny wyraźnie częściej osiągały kobiety – 30%, niż mężczyźni – 24%. Ponadto odsetek osób, które rozpoczęły naukę, jest silnie, ujemnie skorelowany z wiekiem – im osoba starsza, tym szansa powrotu do kształcenia niższa. W grupie wieku 15-17 lat odsetek osób kształcących się wyniósł 85%. Wśród osób w wieku 18-24 lata było to 33%, a w najstarszej analizowanej grupie wieku, 25-29 lat – 22%. Odsetek osób kształcących jest również ujemnie skorelowany z wykształceniem – im wyższy poziom wykształcenia, tym odsetek niższy.

Osoby uczestniczące w projektach Ochotniczych Hufców Pracy najczęściej powracały do kształcenia – wartość wskaźnika w przypadku tych osób wyniosła 41%. Znacznie niższy odsetek osób uczących się sześć miesięcy po zakończeniu wsparcia notowano w przypadku osób aktywizowanych w ramach projektów Powiatowych Urzędów Pracy – 26% spośród tych osób powróciło do kształcenia. Wskaźnik sukcesu edukacyjnego dla projektów konkursowych kształtował się na poziomie pomiędzy wartościami dla OHP i PUP, i wyniósł 33%. Niższa efektywność edukacyjna w przypadku Powiatowych Urzędów Pracy względem Ochotniczych Hufców Pracy nie jest zaskoczeniem. Wpływa na nią zarówno odmienna struktura wieku osób aktywizowanych przez te dwa typy instytucji oraz odmienny wachlarz form wsparcia – PUP dysponują szerokim zakresem instrumentów, które silnie wspierają zatrudnialność, takich jak dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej, które nie są oferowane przez OHP.

Warto zauważyć, że wartości wskaźnika są bardzo zbliżone do wartości raportowanych dla osób uczestniczących we wsparciu między 1 lipca 2015 a 30 czerwca 2016, czyli objętych badaniem w poprzedniej edycji raportu. Wartość wskaźnika sukcesu edukacyjnego wyniosła w poprzedniej edycji badania 27,4%. Wartości prawie identyczne co w obecnej edycji badania zanotowano w przypadku rozbitcia wartości wskaźnika według płci.

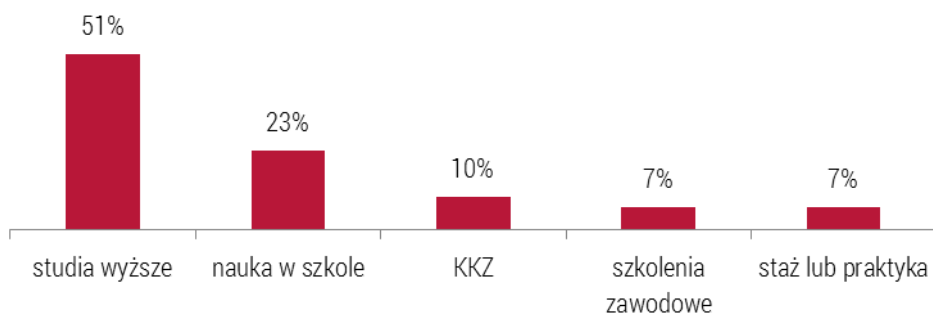
Wykres 17. Osoby kształcące się 6 miesięcy po opuszczeniu Programu

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badania CATI uczestników projektów.

Wśród osób, które odniosły sukces edukacyjny, **najczęściej wskazywaną formą kształcenia się były studia wyższe**. Co druga osoba kształcąca się uczyła się właśnie na studiach wyższych (por. wykres 18). Nauka na niższych poziomach edukacji (szkoła policealna, liceum, technikum, gimnazjum) dotyczyła około ¼ osób kształcących się. Co dziesiąta osoba ucząca się wskazała jako formę nauki kwalifikacyjne kursy zawodowe (KKZ). Po 7% osób kształciło się na szkoleniach zawodowych oraz na stażach lub praktykach zawodowych. **W porównaniu z poprzednią edycją badania zauważalny jest wzrost odsetka osób kształcących się w systemie szkolnym** (o 9 pp.), oraz **wyraźny spadek odsetka osób na stażach lub praktykach** wśród osób uczących się (o 18 pp.).

Wykres 18. Forma kształcenia uczestników projektów 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badania CATI uczestników projektów.

4.2. Osoby pracujące sześć miesięcy po opuszczeniu Programu

Odsetek osób pracujących 6 miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu wyniósł **63%**. Odsetek ten był nieznacznie (o 4 pp.) wyższy w przypadku mężczyzn. Różnica między płciami znacznie zmalała w porównaniu z II badaniem wskaźnikowym, kiedy to wyniosła aż 12 pp. Zmiana ta wynika głównie ze wzrostu odsetka pracujących kobiet (z 54% do 61%), podczas gdy odsetek pracujących mężczyzn niemal nie uległ zmianie (spadek z 66% do 65%).

Szansa na znalezienie zatrudnienia była silnie powiązana z wiekiem osób uczestniczących. Najwyższe szanse mieli najstarsi aktywizowani, czyli osoby w wieku 25-29 lat. W ich przypadku, odsetek osób pracujących wyniósł 69% i był o ok. 10 pp. wyższy niż wśród 18-24-latków i o ok. 44 pp. niż wśród 15-17-latków. Związek z wiekiem prawdopodobnie odzwierciedla częściowo związek z poziomem wykształcenia – osoby z wyższym wykształceniem miały o wiele wyższe szanse na znalezienie pracy (76%).

Aktywizacja przez PUP wiązała się z wyższym wskaźnikiem sukcesu zatrudnieniowego, wynoszącym 67%. Było to o ponad 20 pp. więcej niż w przypadku projektów konkursowych i dwukrotnie więcej niż w przypadku projektów OHP. Silne różnice między PUP i OHP wynikają m.in. z innego rodzaju form wsparcia dostępnych w obu instytucjach i innych grup docelowych wsparcia. W porównaniu z wynikami przedstawionymi w II Raporcie Wskaźnikowym, skuteczność aktywizacji przez PUP wzrosła o 6 pp., ale aktywizacji przez OHP spadła o 24 pp. Spadek sukcesu zatrudnieniowego wśród uczestników projektów OHP powiązany jest ze znacznym wzrostem udziału osób niepełnoletnich w działaniach OHP, z 11% w okresie lipiec 2015 – czerwiec 2016, wobec 25% w okresie lipiec 2016 – czerwiec 2017.

Niższy wskaźnik sukcesu zatrudnieniowego odnotowano w przypadku osób długotrwale bezrobotnych i biernych zawodowo. W grupach tych odsetek osób, które pracowały 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie wyniósł odpowiednio 58% i 44%. Dla osób, które przed przystąpieniem do Programu były krótkotrwale bezrobotne, wskaźnik wyniósł 71%. Wśród osób z niepełnosprawnościami skuteczność wsparcia była o 18 pp. niższa w porównaniu z resztą uczestników wsparcia, wskaźnik sukcesu zatrudnieniowego wyniósł w tej grupie osób jedynie 45%.

Osoby w trudnej sytuacji społecznej odniosły tylko o 4 pp. niższy wskaźnik sukcesu zatrudnieniowego niż pozostali uczestnicy wsparcia, co należy ocenić jako pozytywny wynik aktywizacji. Także stopień urbanizacji nie odegrał istotnej różnicującej roli – odsetek osób, które rozpoczęły pracę 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie, wahał się między 62% dla obszarów wiejskich a 64% dla obszarów najsilniej zurbanizowanych. Wskaźnikiem sukcesu zatrudnieniowego niższym niż przecięty charakteryzowali się za to migranci (51%), osoby żyjące w gospodarstwach domowych bez osób pracujących (56%), oraz osoby w gospodarstwach z jedną osobą dorosłą i dziećmi (53%).

Wykres 19. Osoby pracujące 6 miesięcy po opuszczeniu Programu

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych ZUS.

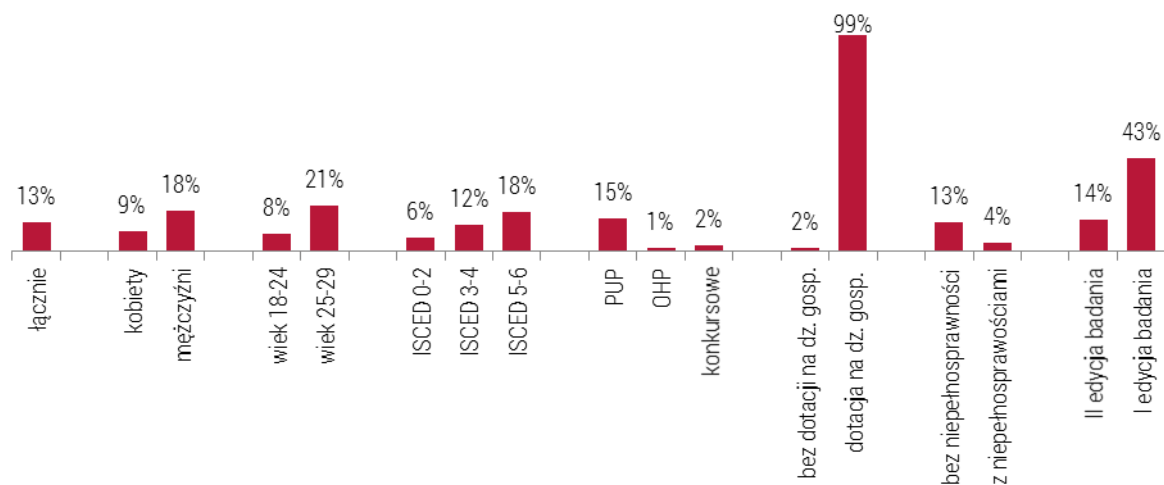
4.3. Osoby prowadzące działalność na własny rachunek sześć miesięcy po opuszczeniu Programu

Odsetek osób, które prowadziły własną działalność gospodarczą 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie wyniósł 12,9%. Prowadzenie działalności gospodarczej przez uczestników wsparcia ściśle powiązane jest z przyznaniem dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Aż **89% osób prowadzących działalność gospodarczą uzyskało w ramach wsparcia dotację**. Prawdopodobnie ta była obserwowana również w poprzednich edycjach badania. W przypadku osób, które nie uzyskały dotacji, rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej było wyjątkowo rzadkie. Zaledwie **1,6% uczestników Programu założyło własną działalność bez wsparcia finansowego na ten cel**.

Podobnie jak w poprzednim roku zaobserwowano wysoką przeżywalność działalności gospodarczych założonych w oparciu o dotację. Wśród osób, które w ramach wsparcia uzyskały dotację na założenie działalności gospodarczej, odsetek osób odprowadzających składki z tytułu prowadzenia własnej działalności gospodarczej sześć miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu wyniósł 99%. Oznacza to, że **jedynie co setna działalność gospodarcza, na której założenie uzyskano wsparcie w ramach Programu, została formalnie zamknięta lub zawieszona** w ciągu pierwszego pół roku działalności. Niemniej należy podkreślić, że dane na podstawie odprowadzania składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej nie muszą koniecznie pokrywać się z faktycznym zaangażowaniem osób w jej prowadzenie.

Badanie ujawniło, że **wśród osób prowadzących własną działalność gospodarczą silnie dominują mężczyźni**. Jedynie 3,7 tys. działalności gospodarczych spośród 9,7 tys. założonych po projekcie było prowadzonych przez kobiety (38%). Te różnice są najprawdopodobniej wynikiem mniejszej skłonności kobiet do ubiegania się o dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej (por. część 5.3). Jedynie 8% uczestniczek wsparcia uzyskało dotację, wobec dwukrotnie wyższego wskaźnika wśród mężczyzn. Dwukrotna różnica między obiema płciami była obserwowana również w poprzedniej edycji badania. W tym kontekście warto zauważyć, że w całej gospodarce również obserwuje się około dwukrotnie większą częstość działalności gospodarczych prowadzonych przez mężczyzn niż kobiety, a w przypadku osób młodych, poniżej 30 roku życia, jest to stosunek 70% działalności prowadzonych przez mężczyzn do 30% prowadzonych przez kobiety (BAEL 2016).

Wykres 20. Osoby prowadzące działalność na własny rachunek 6 miesięcy po opuszczeniu Programu

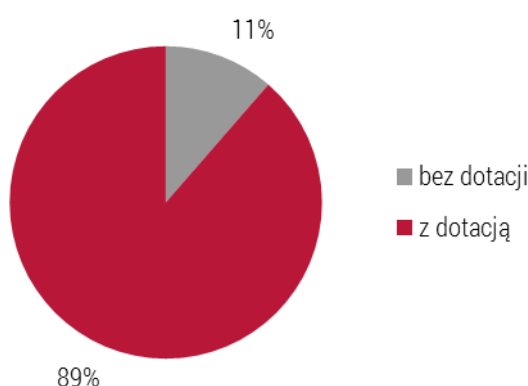

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych ZUS.

Odsetek osób prowadzących działalność gospodarczą jest dodatnio skorelowany z wiekiem i wykształceniem. Jest on najwyższy zarówno wśród osób w starszej grupie wieku (24-29 lat) oraz wśród osób najlepiej wykształconych. W tym kontekście warto podkreślić znaczące różnice w odsetku osób prowadzących działalność gospodarczą na własny rachunek między uczestnikami projektów realizowanych przez Powiatowe Urzędy Pracy oraz pozostałych instytucji aktywizujących. Wśród uczestników działań PUP, które oferują dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej, wskaźnik jest znacząco wyższy niż dla pozostałych instytucji.

Wśród negatywnych korelatów prowadzenia działalności na własny rachunek należy wskazać niepełnosprawność, a także przynależność do kategorii imigrantów lub mniejszości narodowej oraz zamieszkiwanie na obszarach wiejskich (por. tabela 7).

Wykres 21. Struktura działalności gospodarczych wg sposobu ich założenia

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych ZUS.

4.4. Osoby w niekorzystnej sytuacji społecznej pracujące sześć miesięcy po opuszczeniu Programu

Ostatnim raportowanym długoterminowym wskaźnikiem rezultatu (YEI-4) jest **odsetek osób w niekorzystnej sytuacji społecznej, pracujących sześć miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu, który wyniósł 61,1%**. Oznacza to, że był on niższy od analogicznego wskaźnika dla całej populacji (YEI-2) zaledwie o 1,6 pp. Tak niewielką różnicę między obydwoimi wskaźnikami należy uznać za sukces.

Kategoria osób w niekorzystnej sytuacji społecznej jest bardzo szeroka. Zaklasyfikowano do niej 57% osób uczestniczących w działaniach aktywizacyjnych: osoby w gospodarstwach domowych bez osób pracujących (14%), osoby w gospodarstwach domowych składających się z jednej osoby dorosłej i dzieci pozostających na utrzymaniu (5%), osoby bezdomne oraz wykluczone z dostępu do mieszkań (0,3%), migrantów i przedstawicieli mniejszości narodowych (0,3%), osoby z niepełnosprawnościami (4%), osoby w innej niekorzystnej sytuacji społecznej (46%).⁸

⁸ Kryteria określania innej trudnej sytuacji społecznej nie są sprecyzowane, a przydział do tej kategorii jest uznaniową decyzją urzędnika. Niemniej, do tej grupy bardzo często zaliczane były osoby mieszkające na obszarach wiejskich

Spośród kategorii trudnej sytuacji społecznej najlepiej radziły sobie osoby, którym przypisano *inną* niekorzystną sytuację społeczną. Wśród tych osób, odsetek pracujących 6 miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu wyniósł 63%. Dla pozostałych kategorii trudnej sytuacji społecznej odsetki osób, które odniosły sukces zatrudnieniowy były znacząco niższe – kształtowały się między 45% a 56%.

Wyniki z poprzedniej edycji badania wskaźnikowego wskazywały na większą różnicę między odsetkiem osób pracujących spośród tych w trudnej sytuacji oraz pozostałych – było to blisko 10 pp. W obecnej edycji badania wskaźnikowego różnica zmniejszyła się do mniej niż 4 pp. (por. tabela 7). Zmniejszenie tych różnic między edycjami badania należy ocenić pozytywnie. Niemniej, **niekorzystną obserwacją jest wyraźnie wyższa luka między odsetkami pracujących wśród osób z niepełnosprawnościami i bez** – 16 pp., wobec ok. 3 pp. w poprzedniej edycji badania. Zmiana wynika zapewne ze wzrostu odsetka aktywizowanych z niepełnosprawnościami (z 2,6% w poprzedniej edycji badania do 4,1% w obecnej, por. część 2) i przypuszczalnie ich mniejszej pozytywnej selekcji do Programu.

(DEGURBA 3), które stanowią aż 91% osób w innej trudnej sytuacji społecznej. Ponadto, warto zauważyć, że wraz z kolejnymi edycjami badania wskaźnikowego obserwowany jest wzrost odsetka osób w innej trudnej sytuacji społecznej. W I badaniu wskaźnikowym, obejmującym osoby, które zakończyły udział we wsparciu do końca czerwca 2015 roku, wyniósł 26%. W II badaniu wskaźnikowym, dotyczącym osób, które zakończyły udział we wsparciu między lipcem 2015 a czerwcem 2016, odsetek wyniósł 36%, a w obecnej edycji badania, która dotyczy osób, które zakończyły wsparcie między lipcem a 2016 a czerwcem 2017, było to 46%.

Tabela 6. Szczegółowe wartości długoterminowych wskaźników rezultatu według przekrojów, %

		YEI-1	YEI-2	YEI-3	YEI-4
	łącznie	27,4	62,7	12,9	61,1
płeć	kobiety	29,9	60,8	8,8	58,7
	mężczyźni	24,3	65,0	18,2	64,1
wiek	15-24	33,7	58,1	7,8	56,9
	15-17	85,2	24,6	0,2	24,9
	18-24	33,1	58,6	7,9	57,6
	25-29	18,0	69,3	20,6	67,6
wykształcenie	ISCED 0-2	30,8	41,4	6,3	39,9
	ISCED 3-4	29,4	59,9	11,8	59,5
	ISCED 5-8	21,9	76,2	17,9	75,6
stopień urbanizacji (DEGURBA)	1	27,9	63,6	15,0	57,0
	2	28,1	63,0	13,6	54,7
	3	26,9	62,2	11,9	62,6
status osoby	bezrobotni	26,1	65,5	14,6	64,6
	krótkotrwale bezrobotni	25,0	70,9	17,1	70,5
	długotrwale bezrobotni	27,6	57,7	10,8	56,8
	bierni zawodowo	36,1	43,7	2,4	40,2
podmiot aktywizujący	PUP	26,1	66,5	15,1	65,9
	OHP	40,6	30,9	1,3	30,9
	pozostałe	32,6	45,7	2,4	43,2
przyznana dotacja na dz. gosp.	nie	28,7	57,9	1,7	56,4
	tak	17,3	99,2	99,0	99,2
osoby w trudnej sytuacji społecznej	nie	29,0	64,8	13,9	-
	tak	26,2	61,1	12,2	61,1
osoby z niepełnosprawnościami	nie	27,3	63,4	13,3	62,3
	tak	29,3	45,0	3,7	45,0
migrant	nie	27,4	62,7	13,0	61,1
	tak	27,4	51,3	8,6	51,3
gospodarstwo dom. bez pracujących	nie	27,8	63,8	13,4	62,8
	tak	25,4	55,9	10,2	55,9
gospodarstwo dom. bez pracujących, z dziećmi	nie	28,0	63,3	13,2	62,0
	tak	22,2	54,5	10,0	54,5
gospodarstwo dom.: jeden dorosły i dzieci	nie	27,4	63,2	13,2	61,9
	tak	27,7	52,6	9,0	52,6
trudna sytuacja: inna	nie	27,7	62,6	13,1	54,3
	tak	27,0	62,7	12,8	62,7
wartość z II badania wskaźnikowego		27,5	59,5	14,1	54,5
wartość z I badania wskaźnikowego		17,0	76,4	42,5	73,0

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badania CATI uczestników projektów (YEI-1) oraz danych ZUS (YEI-2, YEI-3 i YEI-4).

4.5. Czynniki determinujące sukces zatrudnieniowy

Celem niniejszego podrozdziału jest analiza determinant sukcesu zatrudnieniowego po zakończeniu aktywizacji. Ze względu na wielość czynników wpływających na szanse odniesienia sukcesu aktywizacyjnego prezentowanie odsetków dla pojedynczych przecięć ma ograniczoną informatywność. Lepszym sposobem analizy jest przeprowadzenie analizy ekonometrycznej, która pozwala na identyfikację spośród wielu czynników tych, które istotnie wpłynęły na szanse odniesienia sukcesu zatrudnieniowego przez uczestników Programu. Analiza ekonometryczna została przeprowadzona w oparciu o model regresji logistycznej. Jej wyniki zaprezentowano w tabeli 8.

Rozważono dwie zmienne objaśniane, skonstruowane analogicznie do sposobu obliczania wskaźników rezultatu YEI-2 i YEI-3. W kolumnach I-IV przedstawiono wyniki dla zmiennej zerojedynkowej przyjmującej wartość 1, gdy osoba pracowała 6 miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu, oraz 0 w przeciwnym przypadku (wskaźnik YEI-2). W kolumnach V-VIII zawarto zaś wyniki dla zmiennej objaśnianej, która przyjmuje wartość 1, gdy osoba rozpoczęła prowadzenie własnej działalności gospodarczej, oraz wartość 0 w przeciwnym przypadku (wskaźnik YEI-3). Kolejne kolumny przedstawiają wyniki regresji dla modelu ze stopniowo dodawanymi zmiennymi objaśniającymi. Jako zmienne objaśniające wykorzystano:

- rodzaj podmiotu aktywizującego (PUP jest poziomem bazowym),
- wiek,
- poziom wykształcenia (ISCED 0-2 jest poziomem bazowym),
- trudna sytuacja społeczna osoby aktywizowanej,
- niepełnosprawność,
- pochodzenie imigranckie lub przynależność do mniejszości etnicznej,
- zamieszkiwanie w gospodarstwie domowym bez osób pracujących
- zamieszkiwanie w gospodarstwie domowym z jedną osobą dorosłą i dziećmi na utrzymaniu,
- inna trudna sytuacja społeczna,
- poziom urbanizacji (DEGURBA 1 jest poziomem bazowym)
- zmienne zerojedynkowe dla poszczególnych województw,
- stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie,
- udział pracujących w rolnictwie w powiecie,
- przyznanie dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Najpierw zostaną omówione wyniki dla osób, które odniosły sukces w postaci rozpoczęcia jakiegokolwiek pracy (kolumny I-IV). W dalszej części podrozdziału omówione zostaną wyniki regresji w przypadku prowadzenia działalności gospodarczej (V-VIII).

Analiza ekonometryczna potwierdza, że **osoby aktywizowane w ramach projektów konkursowych oraz projektów Ochotniczych Hufców Pracy dużo rzadziej niż osoby aktywizowane przez Powiatowe Urzędy Pracy odnosiły sukces zatrudnieniowy**. Wyniki przedstawione w kolumnach I-IV wskazują, że szanse, iż osoba aktywizowana w ramach projektów konkursowych rozpoczęła pracę pół roku po zakończeniu wsparcia są o około 42-58% niższe niż w przypadku osób aktywizowanych przez PUP. Osoby aktywizowane przez Ochotnicze Hufce pracy miały jeszcze niższe szanse odniesienia sukcesu zatrudnieniowego. W ich przypadku szanse na rozpoczęcie pracy były o 55-77% niższe w stosunku do osób aktywizowanych przez PUP.

Warto zauważyć, że różnica między PUP a pozostałymi podmiotami aktywizującymi zmniejsza się wraz z dodawaniem kolejnych zmiennych do modelu. Sugeruje to, że do projektów konkursowych oraz projektów OHP trafiały częściej osoby o mniej korzystnych charakterystykach w porównaniu z uczestnikami działań Powiatowych Urzędów Pracy. **Korekta o wpływ charakterystyk takich jak wiek, wykształcenie, niepełnosprawność itp., powoduje poprawę skuteczności projektów konkursowych i działań OHP.**

Analiza ekonometryczna wskazuje, że wraz z wiekiem rosną szanse odniesienia sukcesu zatrudnieniowego. Analiza potwierdza również istotne różnice między kobietami a mężczyznami w szansach podjęcia pracy 6 miesięcy po zakończeniu działu we wsparciu. Mężczyźni mają o połowę wyższe szanse rozpoczęcia pracy w porównaniu z kobietami (estymacje II i III). Dodanie do modelu zmiennej kontrolnej na uzyskanie dotacji na działalność gospodarczą powoduje zmniejszenie efektu związanego z płcią.

Wyniki modelu potwierdzają, że **szanse sukcesu zatrudnieniowego dodatnio zależą od poziomu wykształcenia.** Osoby z wykształceniem ponadgimnazjalnym lub policealnym (ISCED 3-4) mają około dwukrotnie wyższe szanse rozpoczęcia pracy w porównaniu do osób z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym (ISCED 0-2). W przypadku osób z wykształceniem wyższym szanse są zaś prawie czterokrotnie wyższe w porównaniu do osób z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym.

Kolejna grupa zmiennych objaśniających w modelu dotyczy trudnej sytuacji społecznej uczestników wsparcia. Model ekonometryczny wskazuje, że **przynależność do grupy osób w trudnej sytuacji społecznej nie miała istotnego różnicującego wpływu na szanse znalezienia pracy. Niemniej poszczególne składowe już tak.** Najsilniejszy ujemny wpływ został zidentyfikowany w przypadku osób z niepełnosprawnościami. Osoby te miały o 39-46% niższe szanse rozpoczęcia zatrudnienia 6 miesięcy po zakończeniu wsparcia w stosunku do osób bez niepełnosprawności. Innymi czynnikami istotnie zmniejszającymi szanse sukcesu zatrudnieniowego było zamieszkiwanie w gospodarstwie domowych bez osób pracujących lub w gospodarstwie domowym składającym się z jednej osoby dorosłej oraz dzieci na utrzymaniu. Co zaskakujące, wpływ kategorii *inna trudna sytuacja społeczna* okazał się pozytywny. Niemniej, ze względu, że przydział do tej kategorii był uznaniowy, wynik ten jest trudny do interpretacji.

Następnie do modelu dodano zmienne związane z charakterystykami lokalnych rynków pracy. Nieintuicyjny okazał się wpływ poziomu urbanizacji na szanse podjęcia pracy. Okazuje się bowiem, że gdy kontroluje się wpływ innych zmiennych, **osoby mieszkające na obszarach najsilniej zurbanizowanych (DEGURBA 1) doświadczały mniejszych szans na odniesienie sukcesu zatrudnieniowego** w porównaniu do osób mieszkających na obszarach słabiej zurbanizowanych. Istotny, **ujemny wpływ na szanse zatrudnienia miała wyższa stopa bezrobocia w powiecie, a także wyższy udział pracujących w rolnictwie.** Ważny okazał się również wymiar regionalny – przy innych czynnikach niezmiennych, najniższe szanse odniesienia sukcesu zatrudnieniowego miały osoby mieszkające w województwach: lubelskim, świętokrzyskim oraz podkarpackim.

Ostatnią zmienną objaśniającą dodaną do modelu jest zmienna kontrolna na przyznanie dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Wpływ dotacji na szanse sukcesu zatrudnieniowego był bardzo wysoki. **Osoby, które uzyskały dotację miały ponad 60 razy wyższe szanse pracy po zakończeniu udziału w projekcie.** Wynika to oczywiście z faktu, że dotacja niejako wymusza prowadzenie działalności gospodarczej przez co najmniej 1 rok od momentu jej założenia. Ponadto warto zauważyć, że dodanie do modelu tej jednej zmiennej powoduje dwukrotną poprawę dopasowania modelu (pseudo-R² rośnie z 0,07 do 0,13). Niemniej istotność i znaki oszacowań przy pozostałych zmiennych pozostają na ogół bez zmian, choć wpływ np. wieku

i płci ulega zmniejszeniu, co wynika z faktu, że przyznanie dotacji na rozpoczęcia działalności gospodarczej jest dodatnio skorelowane z wiekiem oraz znacznie częściej z dotacji korzystali mężczyźni.

Przejdźmy teraz do omówienia wyników dla sukcesu rozumianego jako prowadzenie działalności na własny rachunek. **Pojedynczą zmienną, która najsilniej determinowała prowadzenie działalności na własny rachunek, było uzyskanie dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej.** Dodanie tej zmiennej do modelu powoduje znaczny wzrost dopasowania modelu z 0,14 dla modelu bez tej zmiennej do 0,80 dla modelu ze zmienną.

Wpływ podmiotu aktywizującego na szanse prowadzenia działalności gospodarczej jest istotny jedynie w estymacjach, w których nie ma uwzględnionej dotacji na działalność gospodarczą. Zgodnie z wynikami w kolumnach V-VII osoby uczestniczące w projektach konkursowych WUP miały o 84-86% niższe szanse prowadzenia działalności gospodarczej w porównaniu do osób aktywizowanych przez Powiatowe Urzędy Pracy, w przypadku Ochotniczych Hufców Pracy szanse były niższe o 76-93%. Niemniej, **gdy do modelu zostanie dodana zmienna kontrolna na dotację, typ instytucji aktywizującej przestaje różnicować szanse na rozpoczęcie działalności gospodarczej.**

Na szanse prowadzenia działalności gospodarczej 6 miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu dodatnio wpływa wiek uczestników wsparcia. Każdy dodatkowy rok zwiększał szanse prowadzenia działalności gospodarczej o 11-23%. Również lepszy poziom wykształcenia dodatnio wpływa na szanse prowadzenia działalności gospodarczej. Istotny we wszystkich estymacjach jest różnicujący wpływ płci. **Mężczyźni mają ponad dwukrotnie wyższe szanse rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej niż kobiety.** Nawet dodanie do modelu zmiennej kontrolnej na przyznane dotacje, które w większości wykorzystali mężczyźni, nie likwiduje znacznej różnicy między płciami.

Spośród zmiennych związanych z trudną sytuacją społeczną jedynie **niepełnosprawność oraz bycie członkiem gospodarstwa domowego bez osób pracujących okazały się być istotnymi statystycznie determinantami** zmniejszającymi szanse prowadzenia własnej działalności gospodarczej we wszystkich estymacjach.

Sytuacja na lokalnych rynkach pracy nie ma wyraźnego wpływu na szanse rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej. Nie wpływa na nie stopa bezrobocia rejestrowanego oraz udział osób pracujących w rolnictwie w powiecie. Wpływ poziomu urbanizacji nie jest zaś stabilny między specyfikacjami. Jedynie w przypadku województw lubelskiego i podkarpackiego zidentyfikowano silnie istotny statystycznie, ujemny wpływ na szanse prowadzenia własnej działalności gospodarczej.

Podsumowując, analiza ekonometryczna potwierdza, że młodzi ze starszych grup wieku, mężczyźni oraz osoby lepiej wykształcone mają wyższe szanse na rozpoczęcie pracy lub prowadzenie działalności gospodarczej po zakończeniu udziału w Programie. Niepełnosprawność oraz zamieszkiwanie w gospodarstwie domowym bez osób pracujących istotnie natomiast je obniżają. Gorsze wyniki uzyskiwane przez uczestników projektów konkursowych i projektów OHP w dużej mierze są wynikiem *gorszej* struktury uczestników projektów w tych instytucjach w porównaniu z PUP. Charakterystyki lokalnych rynków pracy stanowią istotną determinantę czy osoba pracuje po zakończeniu udziału we wsparciu, lecz niekoniecznie czy prowadzi działalność gospodarczą.

Tabela 7. Wyniki modelu logitowego tłumaczącego szanse, że osoba pracowała / prowadziła własną działalność 6 miesięcy po opuszczeniu Programu

	osoby pracujące				osoby prowadzące działalność na własny rachunek			
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
projekty konkursowe (ref. PUP)	0,42 ***	0,50 ***	0,49 ***	0,58 ***	0,14 ***	0,16 ***	0,16 ***	0,89
Ochotnicze Hufce Pracy	0,23 ***	0,44 ***	0,41 ***	0,45 ***	0,07 ***	0,24 ***	0,21 ***	1,36
wiek		1,06 ***	1,06 ***	1,03 ***		1,23 ***	1,23 ***	1,11 ***
mężczyźni (ref. kobiety)		1,48 ***	1,51 ***	1,31 ***		2,77 ***	2,83 ***	2,49 ***
ISCED 3-4 (ref. ISCED 0-2)		1,99 ***	2,03 ***	1,91 ***		2,24 ***	2,31 ***	2,00 ***
ISCED 5-8		3,71 ***	3,84 ***	3,70 ***		2,56 ***	2,65 ***	2,24 ***
trudna sytuacja		1,01	1,03	1,00		1,20 **	1,23 ***	1,11
niepełnosprawność		0,56 ***	0,54 ***	0,61 ***		0,27 ***	0,26 ***	0,39 ***
imigrant / mniejszość etniczna		0,80	0,78	0,78		0,83	0,81	0,79
gosp. domowe bez osób pracujących		0,81 ***	0,83 ***	0,87 ***		0,67 ***	0,67 ***	0,72 **
jeden dorosły i dzieci		0,89 **	0,88 ***	0,90 **		0,84 **	0,82 **	1,02
inna trudna sytuacja		1,09 *	1,15 ***	1,12 **		0,93	1,18 **	1,02
DEGURBA 2 (ref. DEGURBA 1)			1,22 ***	1,24 ***			1,08	1,60 ***
DEGURBA 3			1,14 ***	1,20 ***			0,82 ***	1,26
Kujawsko-Pomorskie (ref. Dolnośląskie)			0,87 ***	0,94			0,63 ***	0,75 *
Lubelskie			0,66 ***	0,73 ***			0,45 ***	0,62 ***
Lubuskie			0,84 ***	0,87 **			0,82 ***	0,92
Małopolskie			0,93	0,95			0,91	1,08
Podkarpackie			0,74 ***	0,79 ***			0,59 ***	0,58 ***
Warmińsko-Mazurskie			0,88 **	0,97			0,56 ***	1,05
Zachodniopomorskie			0,89 **	0,95			0,72 ***	1,00
Świętokrzyskie			0,66 ***	0,72 ***			0,51 ***	0,73 *
Łódzkie			0,96	0,97			0,92	0,74 *
st. bezrobocia rejestrowanego w powiecie			0,98 ***	0,98 ***			0,99	0,99
udział rolnictwa w zatrudnieniu w powiecie			0,80 ***	0,81 **			0,79 *	0,70
przyznana dotacja na dz. gosp.				62,63 ***				4901 ***
stała	1,98 ***	0,21 ***	0,28 ***	0,49 ***	0,18 ***	0,00 ***	0,00 ***	0,00 ***
liczba obserwacji	7769	7769	7769	7769	74769	74769	74769	74769
Pseudo R ²	0,025	0,063	0,070	0,127	0,037	0,127	0,139	0,797

Uwagi: Ilorazy szans; * istotność na poziomie 0,1, ** istotność na poziomie 0,05, *** istotność na poziomie 0,01.

Źródło: Opracowanie własne.

5. Pogłębiona analiza wyników badania wskaźnikowego

Niniejszy rozdział stanowi pogłębioną analizę wyników badania w zakresie: subiektywnej oceny udziału w Programie, jakości pracy uzyskanej po Programie (wynagrodzenia oraz czas pracy), przyczyn stojących za znalezieniem pracy oraz jej brakiem, aspektów związanych z prowadzeniem własnej działalności gospodarczej, migracji, obowiązków opiekuńczych, wpływu Programu na odchodzenie z rolnictwa, oraz zróżnicowania przestrzennego wyników Programu.

5.1. Subiektywna ocena udziału w Programie

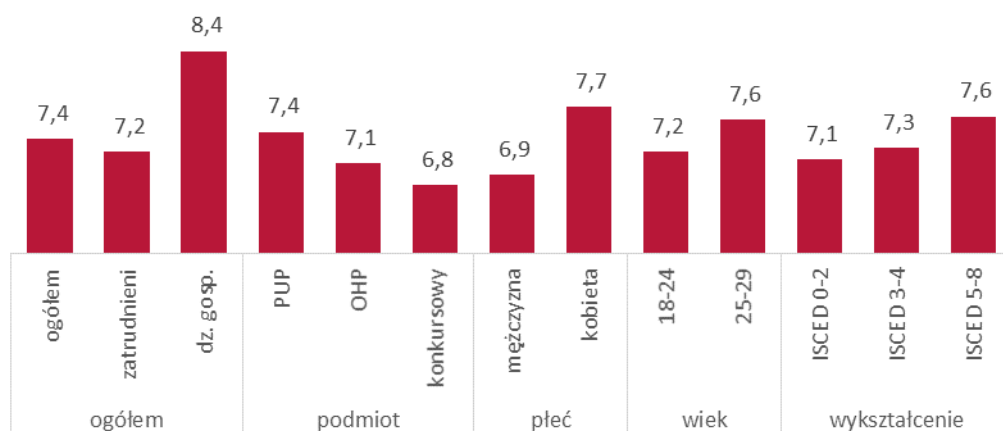
W przeprowadzonym badaniu osoby, które odniosły sukces zatrudnieniowy (znalazły pracę lub założyły własną działalność gospodarczą) zostały poproszone o ocenę korzyści wynikających z udziału w Programie. Respondenci odpowiedzieli na dwa pytania: *W jakim stopniu udział w projekcie przyczynił się do znalezienia przez Pana(ią) pracy / rozpoczęcia działalności gospodarczej oraz Czy wiedza i umiejętności jakie zdobył Pan(i) w trakcie udziału w projekcie, są wykorzystywane przez Pana(ią) w obecnej pracy.* Skala możliwych ocen wynosiła od 1 do 10, gdzie 10 oznaczało „bardzo się przyczynił” lub „wykorzystuje je w bardzo dużym stopniu”.

W subiektywnej opinii uczestników aktywizacji udział w Programie miał istotny wpływ na osiągnięcie przez nich sukcesu zatrudnieniowego. Przeciętna ocena wyniosła 7,4 pkt w 10 stopniowej skali. Ocena wpływu wsparcia na znalezienie pracy lub założenie firmy była zróżnicowana w poszczególnych grupach uczestników. **Największy efekt uczestnictwa w realizowanym w ramach PO WER projekcie dostrzegają osoby prowadzące działalność gospodarczą** – zdecydowana większość z nich uzyskała dotację z PUP o wartości ok. 20 tys. zł (por. wykres 21), co tłumaczy tak wysoką ocenę wpływu wsparcia w ich przypadku. W odróżnieniu od wyników II Raportu Wskaźnikowego, wyższe oceny przydatności wsparcia deklarowali uczestnicy projektów PUP niż OHP, a najniższe – projektów konkursowych. **Zdecydowanie wyżej otrzymane wsparcie oceniali również kobiety niż mężczyźni** (przeciętna ocena 7,7 pkt wobec 6,9 pkt), a także osoby w wieku 25-29 lat i osoby z wyższym wykształceniem. Wyniki te są nieco zaskakujące, gdyż w przypadku dwóch ostatnich kategorii, wyższy wpływ wsparcia sygnalizują osoby znajdujące się w relatywnie korzystniejszej sytuacji na rynku pracy. Należy jednak pamiętać, że jest to ocena subiektywna, podczas gdy bardziej obiektywne oszacowania otrzymane przy pomocy metod kontryfaktycznych wskazują na silniejszy efekt netto aktywizacji obserwowany wśród osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy.⁹ Jednocześnie, w przypadku subiektywnych ocen wpływ na uzyskane średnie wyniki może mieć też indywidualne nastawienie uczestników, np. ogólna skłonność do doceniania otrzymanego wsparcia oraz skłonność do przyznawania ocen skrajnych (np. 1,10) wobec ocen bardziej umiarkowanych (3-7).

---

⁹ Por. IBS, IMAPP i IQS (2017). *Badanie efektów wsparcia zrealizowanego na rzecz osób młodych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój II Raport Wskaźnikowy.*

Wykres 22. Ocena przydatności wsparcia pod kątem znalezienia pracy lub rozpoczęcia działalności gospodarczej

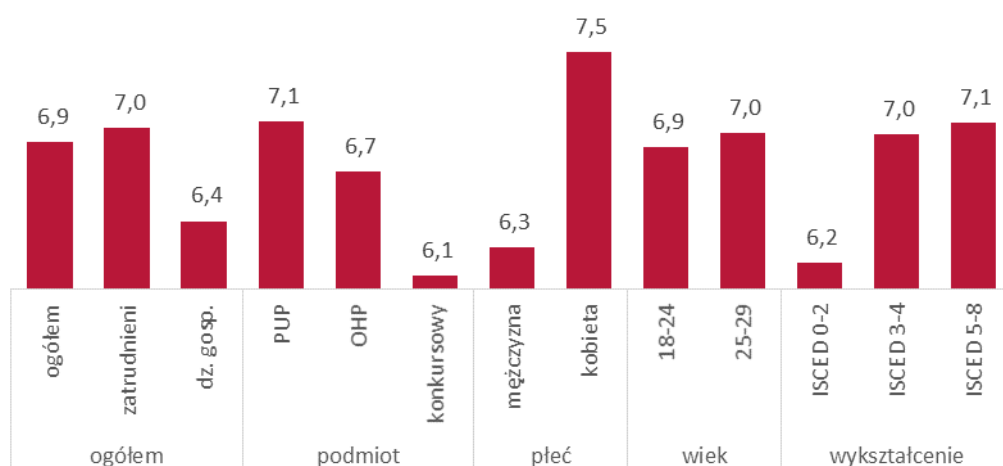

Uwagi: Na wykresie przedstawiono średni wynik odpowiedzi udzielanych w skali 1-10.

Źródło: Opracowanie własne.

Stopień wykorzystania w pracy wiedzy i umiejętności zdobytych w trakcie uczestnictwa w Programie został oceniony średnio nieco niżej – na poziomie 6,9 pkt w 10 stopniowej skali. W przeciwieństwie do poprzedniego pytania, wyraźnie gorzej oceniają przydatność zdobytej wiedzy osoby prowadzące działalność gospodarczą, co wynika z dominacji finansowego elementu udzielanego wsparcia. Natomiast **w wyraźnie większym stopniu zdobytą wiedzę i umiejętności wykorzystują kobiety**, dla których średnia ocen wyniosła 7,5 pkt. Ogółem, nieco częściej wykorzystanie zdobytej w trakcie aktywizacji wiedzy deklarują osoby aktywizowane przez PUP niż OHP, a najrzadziej – uczestnicy projektów konkursowych. **Niekorzystną informacją jest natomiast relatywnie niska ocena stopnia wykorzystywania zdobytej wiedzy i umiejętności przez osoby najslabiej wykształcone**, dla których powinna ona stanowić największą wartość dodaną z uczestnictwa w Programie.

Wykres 23. Ocena wykorzystania w obecnej pracy wiedzy i umiejętności zdobytych w trakcie aktywizacji

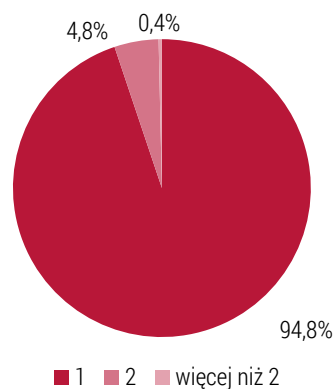
Źródło: Opracowanie własne.

5.2. Jakość pracy

Obraz jakości zatrudnienia zdobywanego przez uczestników wsparcia po zakończeniu udziału w Programie otrzymano analizując rodzaj umowy, czas pracy oraz wysokość wynagrodzenia. Przez pryzmat tych trzech cech analizowana była jakość zatrudnienia w I i II Raporcie Wskaźnikowym, bazując na odpowiedziach uzyskanych z badania ankietowego. W niniejszym raporcie wykorzystanie danych ZUS wymusiło zmianę podejścia. Zamiast odpowiedzi respondentów na pytanie o typ umowy wykorzystano dane o tytule ubezpieczenia społecznego (wyszczególnienie tytułów zawiera Załącznik nr 2). Ponadto zamiast deklarowanej wysokości zarobków wykorzystano dane o wysokości podstawy składki na ubezpieczenie zdrowotne i wypadkowe. Jedynie informacje o czasie pracy, podobnie jak w poprzednich edycjach badania, uzyskano na podstawie odpowiedzi osób ankietowanych. Zaletą wykorzystania danych ZUS jest ich pełne pokrycie dla wszystkich osób, które brały udział w Programie, ograniczeniem zaś nieodnotowywanie w danych ZUS niektórych form zatrudnienia (umowa o dzieło, studenci do 26 roku życia pracujący na umowę zlecenie, pracujący w szarej strefie, ubezpieczeni w KRUS).

Spośród 74 783 uczestników aktywizacji pół roku po jej zakończeniu pracowały 46 853 osoby (62,7%), tj. w ich przypadku w danych ZUS pojawiła się informacja o opłacaniu składki na ubezpieczenie zdrowotne lub wypadkowe zgodnie z tytułami wskazanymi w Załączniku nr 2. **Większość osób, 95%, miała tylko jeden tytuł ubezpieczenia zdrowotnego lub wypadkowego, co odpowiada jednej umowie.** Reszta, 5%, miała ubezpieczenie z więcej niż jednego tytułu, co oznacza pracę na kilka umów jednocześnie. Przypadki, gdy tytułów ubezpieczenia było więcej niż dwa, były sporadyczne.

Wykres 24. Liczba tytułów składek na ubezpieczenie wypadkowe lub zdrowotne wśród osób pracujących 6 miesięcy po zakończeniu aktywizacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZUS.

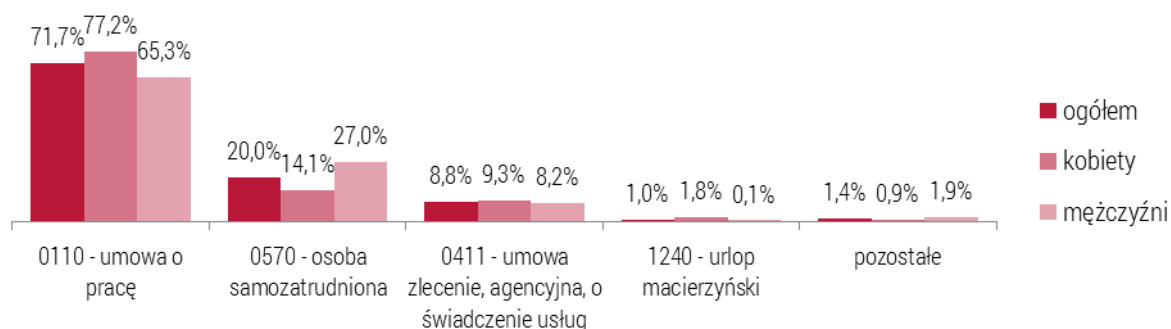
Mimo że wyszczególniono 45 tytułów składek na ubezpieczenie społeczne kwalifikujących do uznania osoby za pracującą, w rzeczywistości jedynie trzy spośród nich mają znaczny udział w strukturze osób pracujących (por. wykres 25). Tytułem najczęściej występującym w danych jest 0110, który oznacza *pracownika podlegającego ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu*, i wiąże się z zatrudnieniem na podstawie umowy o pracę. Tak więc **umowa o pracę dotyczyła 72% osób pracujących po zakończeniu wsparcia.** Drugim najczęściej pojawiającym się tytułem składki jest tytuł 0570, który wiąże się

z samozatrudnieniem.¹⁰ Dotyczy on 20% osób pracujących po zakończeniu wsparcia. Ostatni popularny tytuł ubezpieczenia to 0411, osoba wykonująca umowę agencyjną, umowę zlecenia lub umowę o świadczenie usług, który dotyczy 9% wszystkich pracujących sześć miesięcy po zakończeniu wsparcia.

Porównanie struktury rodzajów umów dla obu płci wskazuje na istotne różnice między kobietami i mężczyznami. W poprzedniej części raportu zidentyfikowano, iż odsetek kobiet podejmujących działalność gospodarczą na własny rachunek jest około dwukrotnie niższy niż analogiczny odsetek wśród mężczyzn. Różnica ta ma swoje odzwierciedlenie w danych ZUS w znacznie częstszym występowaniu samozatrudnienia (kod 0570) wśród pracujących mężczyzn, 27%, niż wśród kobiet, 14%. **Kobiety zaś częściej niż mężczyźni pracowali najemnie.** Dotyczyło to zarówno sytuacji, gdy wartością odniesienia jest liczba wszystkich pracujących, jak i cała populacja osób aktywizowanych. Wśród pracujących kobiet odsetek pracujących na umowę o pracę wyniósł 77,2%, zaś w całej populacji aktywizowanych kobiet 46,9% (wobec odpowiednio 65,3% i 42,5% dla mężczyzn). W przypadku umowy zlecenie, umowy agencyjnej oraz umowy o świadczenie usług odsetek wśród pracujących kobiet wyniósł 9,3%, a w całej populacji aktywizowanych kobiet 5,6% (dla mężczyzn było to odpowiednio 8,2% i 5,3%).

Ponadto dane o tytułach składek na ubezpieczenie społeczne ujawniają, iż co pięćdziesiąta pracująca kobieta była na urlopie macierzyńskim sześć miesięcy po zakończeniu wsparcia. **W przypadku osób ubezpieczonych z kilku różnych tytułów w 2/3 przypadków dochodziło do zbiegu umowy o pracę oraz umowy zlecenie.**

Wykres 25. Najczęstsze tytuły składek wśród osób, które pracowały 6 miesięcy po zakończeniu aktywizacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZUS.

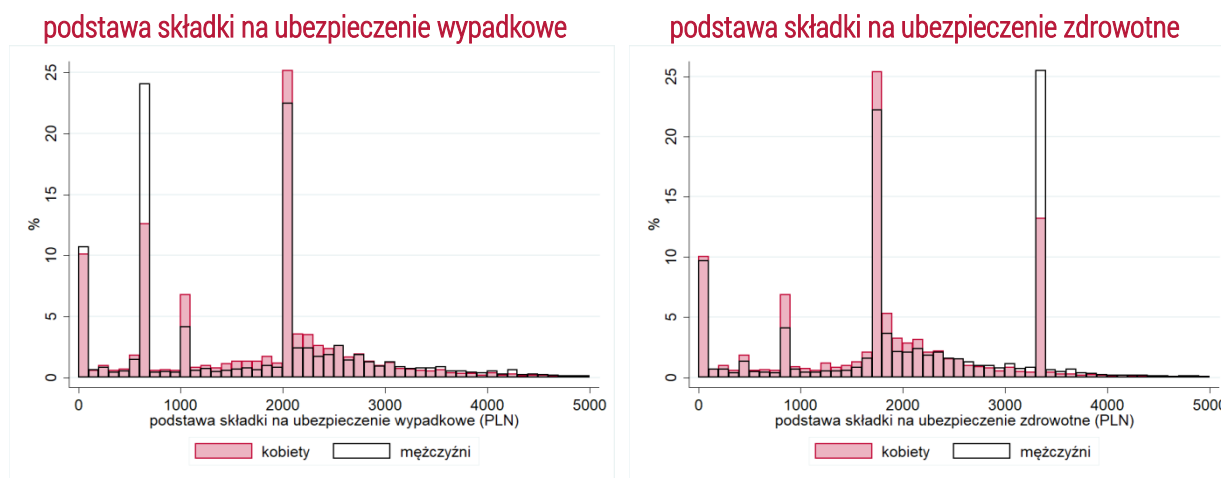
Na wykresie 26 przedstawiono rozkład wartości podstawy składki na ubezpieczenie wypadkowe i zdrowotne. Oba wykresy mają charakterystyczne „piki”, które wynikają z różnych regulacji w zależności od formy zatrudnienia.¹¹ Nakładanie się różnych typów zatrudnienia może istotnie zaciemniać obraz, dlatego też na

¹⁰ Dokładnie jest to: osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą niemająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia.

¹¹ Główną regulacją wpływającą na wysokość podstawy składki na ubezpieczenie społeczne (w tym ubezpieczenie wypadkowe) jest płaca minimalna. W 2017 roku wynosiła ona dokładnie 2000 zł. Ponieważ część osób pracuje w niepełnym wymiarze czasu występuje również kolejny „pik” odpowiadający 50% płacy minimalnej. W przypadku ubezpieczenia zdrowotnego podstawa składki zdrowotnej dla pracowników zarabiających płacę minimalną w 2017 roku wynosiła 1 725,80 zł, a w przypadku połowy płacy minimalnej – 862,90 zł. Osoby samozatrudnione, dopiero

kolejnym wykresie przedstawiono rozkłady wysokości podstawy składki na ubezpieczenie wypadkowe osobno dla trzech najpopularniejszych tytułów oraz zbiorczo dla pozostałych.¹²

Wykres 26. Podstawa składki na ubezpieczenie wypadkowe i zdrowotne wg płci

Uwagi: W przypadku więcej niż jednego tytułu składki, zsumowano podstawy składek.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych ZUS.

Wśród osób pracujących na umowę o pracę medianowa wysokość podstawy składki na ubezpieczenie wypadkowe wyniosła dokładnie 2000 zł brutto, czyli tyle ile płaca minimalna w 2017 roku.¹³ Płaca minimalna jest wartością silnie dominującą w rozkładzie. Uzyskiwało ją 28% osób pracujących na umowę o pracę. Wiele osób uzyskiwało wynagrodzenie poniżej płacy minimalnej, co najpewniej wynikało z pracy w niepełnym wymiarze czasu pracy.¹⁴ W efekcie **wartość przeciętna wynagrodzenia na umowę o pracę wyniosła 1975 zł**, czyli była niższa od wartości medianowej. W tym kontekście warto zauważyć, że średnia niższa niż mediana jest sytuacją nietypową, na ogół to średnia jest powyżej mediany rozkładu wynagrodzeń. **Wysokie zarobki uczestników Programu były rzadkością.** 25% najlepiej zarabiających zarabiała powyżej 2420 zł, a 10% najlepiej zarabiających uzyskiwało wynagrodzenie powyżej 3230 zł miesięcznie. Dla porównania, według danych

---

rozpoczynające prowadzenie działalności gospodarczej, w 2017 roku były zobowiązane do odprowadzania składek na ubezpieczenie społeczne od podstawy wynoszącej 600 zł, oraz na ubezpieczenie zdrowotne od podstawy wynoszącej 3 303,13 zł (75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego). Ponadto zerowa podstawa składki na ubezpieczenie społeczne dla umowy zlecenie występuje w przypadku zbiegów tytułów ubezpieczenia – w sytuacji gdy zleceniobiorca pracuje u innego pracodawcy na umowę o pracę lub ma zawarte inne umowy zlecenie, i odprowadzane są już składki na ubezpieczenie społeczne od wysokości co najmniej płacy minimalnej.

¹² Zrezygnowano z analogicznego przedstawiania wysokości podstawy składki na ubezpieczenie zdrowotne, gdyż wykresy są zbliżone do wykresów dla ubezpieczenia wypadkowego.

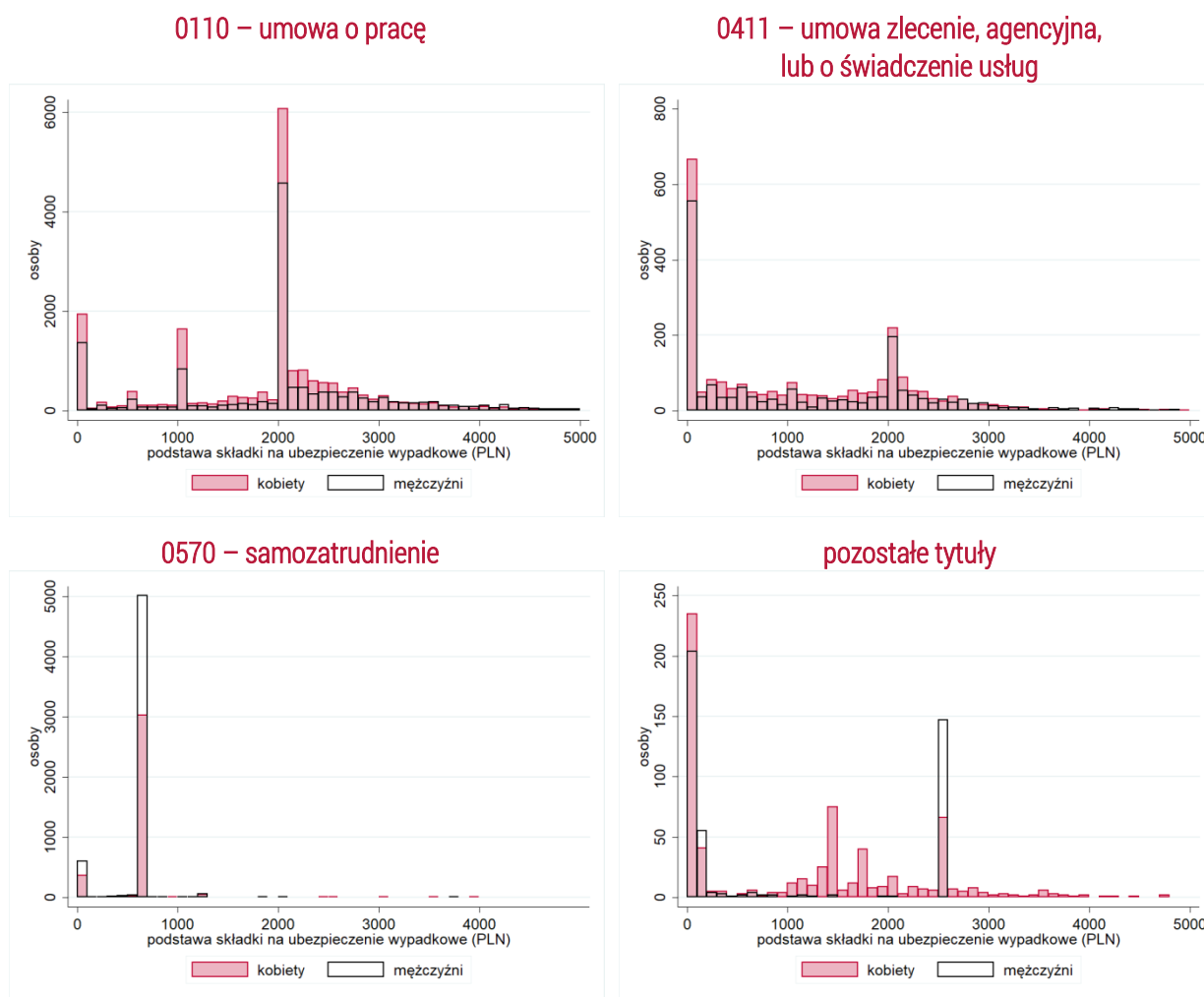
¹³ Dla wszystkich osób, które zakończyły udział we wsparciu między 1 lipca 2016 a 30 czerwca 2017, moment analizy 6 miesięcy po zakończeniu wsparcia zawierał się w 2017 roku. Nie zachodzi więc problem związany z coroczną zmianą wysokości płacy minimalnej.

¹⁴ Niestety w danych ZUS brak jest informacji o wymiarze czasu pracy, aby potwierdzić to przypuszczenie. W tym kontekście warto też wspomnieć, że do końca 2016 roku obowiązywała w Polsce obniżona stawka płacy minimalnej dla osób rozpoczynających pracę. Niemniej, nie może ona tłumaczyć niskich wynagrodzeń osób po 1 stycznia 2017.

z Badania Struktury Wynagrodzeń za październik 2016 przeciętne wynagrodzenie osób poniżej 25 roku życia wyniosło 2916 zł (GUS 2018). Podsumowując, można stwierdzić, że **zatrudnienie na umowę o pracę, które uzyskali uczestnicy Programu, było na ogół niskopłatne.**

Wynagrodzenia kobiet i mężczyzn pracujących na umowę o pracę różniły się. Kobiety zarabiały przeciętnie 1897 zł miesięcznie. Miesięczne zarobki mężczyzn wyniosły zaś 2084 zł. Oznacza to, że **przeciętne wynagrodzenie kobiet pracujących na umowę o pracę było o 9% niższe od wynagrodzenia mężczyzn.** Częściowo mogło to wynikać z różnic w czasie pracy, co jednakże nie jest obserwowane w danych ZUS. **Luka płacowa między kobietami a mężczyznami uczestniczącymi w Programie była co do wartości procentowych na takim samym poziomie co w całej gospodarce wśród osób poniżej 25 roku życia (GUS 2018).**

Wykres 27. Podstawa składki na ubezpieczenie wypadkowe wg płci i tytułu składki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZUS.

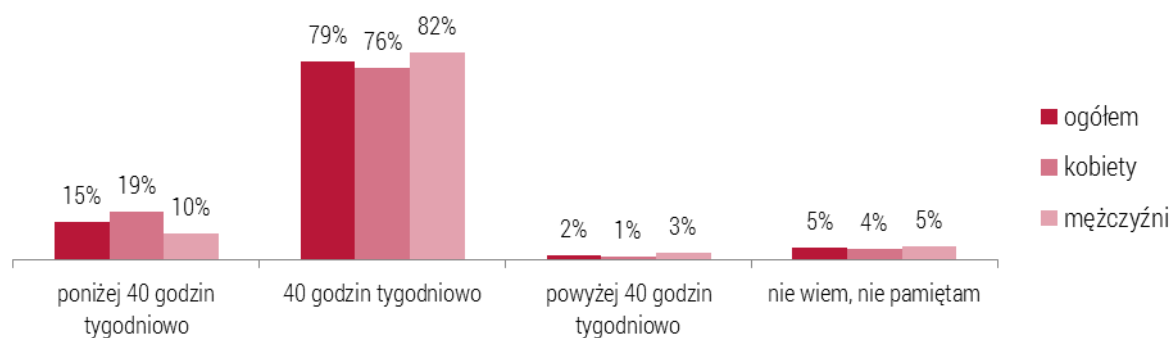
W przypadku zatrudnienia na umowę zlecenie, umowę agencyjną oraz umowę o świadczenie usług, przeciętna wysokość podstawy składki na ubezpieczenie wypadkowe wyniosła 1179 zł miesięcznie dla obu płci łącznie, oraz 1155 zł dla kobiet oraz 1251 zł dla mężczyzn. Wartości medianowe były dużo niższe od przeciętnych – odpowiednio 975 zł dla kobiet i 897 zł dla mężczyzn. Warto zwrócić uwagę, że 29% osób pracujących na

umowę zlecenie lub umowę agencyjną deklarowało zerową podstawę składki z tego tytułu, z czego ponad połowa przypadków były to zbiegi z umową o pracę.

W przypadku znakomitej większości osób samozatrudnionych wysokość podstawy składki na ubezpieczenie wypadkowe wynosiła 600 zł, czyli tyle ile wymagały w 2017 roku przepisy w stosunku do osób rozpoczynających prowadzenie działalności gospodarczej (w sytuacji, gdy działalność gospodarcza byłaby prowadzona przez okres ponad 2 lat wymagane były składki odprowadzane od podstawy wynoszącej co najmniej 2 557,80 zł). Ryczałtowy charakter naliczania składek w przypadku samozatrudnienia powoduje, że na tej podstawie nie można uzyskać żadnej informacji o faktycznych dochodach. Problem ten rozwiązano zadając w badaniu ankietowym pytanie o zarobki z działalności gospodarczej. Wyniki są przedstawione w podrozdziale 5.3.

Ostatnim aspektem związanym z jakością pracy jest wymiar czasu pracy, o którym informacje uzyskano wyłącznie z badania ankietowego. Na pytanie o czas pracy odpowiedziało ponad 700 respondentów. Wyniki dla osób pracujących najemnie zostały przedstawione na wykresie 28. **Praca w pełnym wymiarze czasu pracy dominowała wśród osób pracujących najemnie. Kobiety dwukrotnie częściej niż mężczyźni pracowali w niepełnym wymiarze czasu pracy.** Mężczyźni częściej niż kobiety deklarowali pracę przez więcej niż 40 godzin tygodniowo, niemniej odsetki dla kobiet i mężczyzn są niewielkie. Podobne prawidłowości zaobserwowano również w II Raporcie Wskaźnikowym.

Wykres 28. Tygodniowy czas pracy osób pracujących najemnie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI uczestników wsparcia.

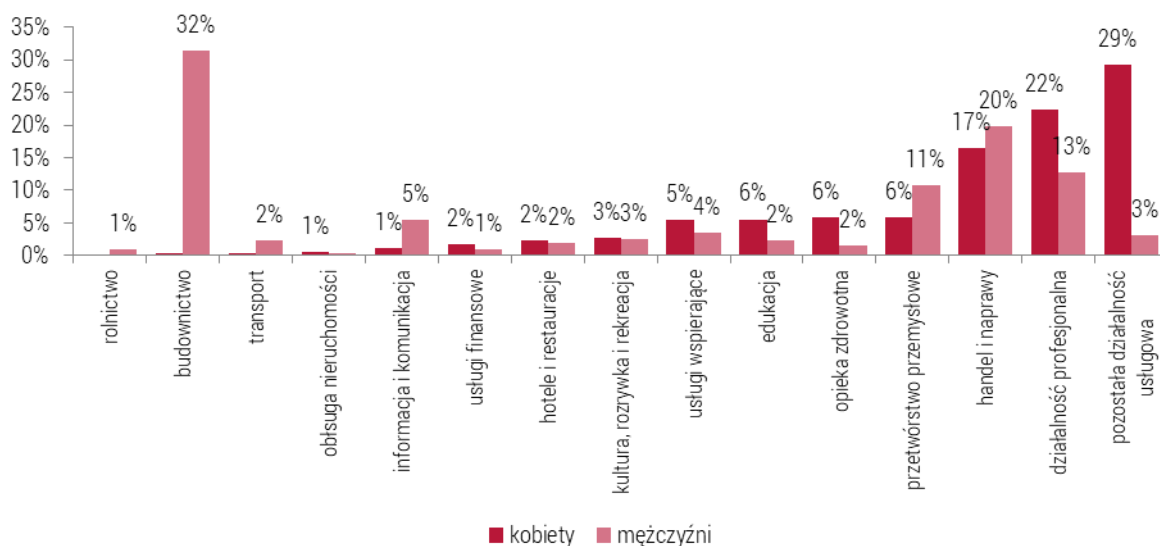
5.3. Własna działalność gospodarcza

W części 4 raportu zwrócono uwagę na istotne różnice w odsetkach kobiet i mężczyzn prowadzących działalność gospodarczą. **Kobiety dwukrotnie rzadziej niż mężczyźni pracowali na własny rachunek** sześć miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu. Prawidłowość tę zidentyfikowano również w poprzednich edycjach badania wskaźnikowego, potwierdzają ją także inne opracowania dla całego kraju. Jak wynika z raportu OECD (2017), podobna sytuacja ma miejsce w większości innych krajów. Kolejną zidentyfikowaną w poprzednich edycjach badania prawidłowością jest wyraźna różnica między płciami pod względem dochodów uzyskiwanych z działalności gospodarczej. Według raportu dla krajów OECD (2017) na poziomie krajowym luka istnieje także w innych państwach, ale w przypadku Polski jest ona najwyższa.

Jak wskazano w podrozdziale 4.3, 9 na 10 działalności gospodarczych zostało założonych dzięki dotacji uzyskanej w ramach aktywizacji. Analiza przyznanych dotacji stanowi więc ważne źródło informacji o działalności gospodarczych prowadzonych przez uczestników Programu. W tym celu wykorzystano informacje o kodzie PKD deklarowanego głównego obszaru działalności (wykresy 29 i 30) oraz o kwocie przyznanej dotacji (wykres 31).

Wykres 29. Struktura dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej według sektora PKD

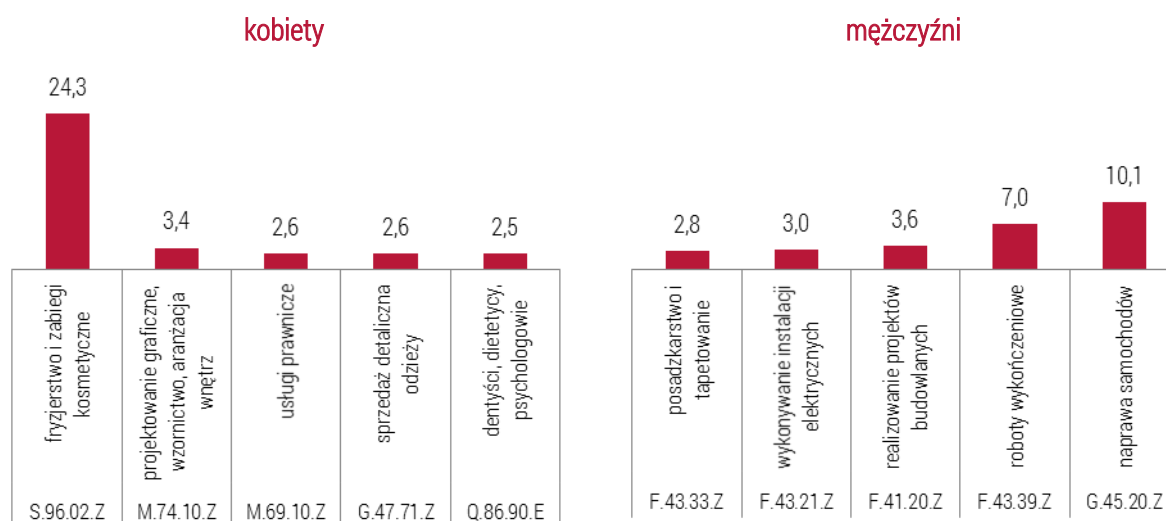

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z bazy SL.

Kobiety i mężczyźni podejmują działalność gospodarczą w odmiennych sektorach. Wśród działalności gospodarczych założonych przez mężczyzn wyraźnie dominują sektory takie jak: budownictwo (szczególnie realizacja projektów budowlanych, roboty wykończeniowe, instalacje elektryczne), handel i naprawy (szczególnie naprawy pojazdów) oraz działalność profesjonalna (m.in. usługi prawnicze, projektowanie inżynierskie, fotografia). Łącznie do tych trzech sektorów zalicza się 64% działalności gospodarczych założonych przez mężczyzn. Wśród działalności założonych przez kobiety wyróżniają się sektory: pozostała działalność gospodarcza (dominują usługi fryzjerskie i kosmetyczne), działalność profesjonalna (usługi prawnicze, projektowanie graficzne, wzornictwo i aranżacja wnętrz, fotografia) oraz handel i naprawy (sprzedaż detaliczna), skupiając 68% działalności. Szczegółowe zestawienie branż typowo *kobięcych* i typowo *męskich* – tj. w przypadku których różnica udziałów w strukturze założonych działalności gospodarczych dla kobiet i mężczyzn jest najwyższa, przedstawia wykres 30.

Wykres 30. Typowo „kobiece” i „męskie” branże działalności gospodarczej

Uwagi: Wartości na wykresie oznaczają różnicę (wartość bezwzględną wyrażoną w punktach procentowych) między udziałem branży w strukturze działalności gospodarczych założonych przez kobiety a analogicznym udziałem w strukturze dla mężczyzn. Informacje dla działalności dla których uzyskano z PUP dotację na ich założenie.

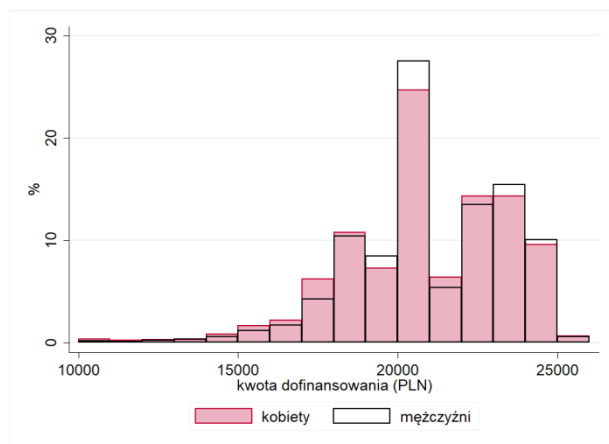
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z bazy SL.

Różnice między płciami pod względem wysokości dotacji na założenie działalności gospodarczej są znikome.

Analiza dotacji według wysokości dofinansowania ujawnia, że medianowa kwota dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej zarówno dla kobiet i mężczyzn wyniosła 20 000 zł. Wartości przeciętne przyznanej dotacji były co prawda niższe dla kobiet niż mężczyzn, lecz różnica była niewielka – jedynie 200 zł. Przeciętna wartość dotacji dla obu płci wyniosła 20 548 zł. Brak wyraźnych różnic w kwotach dofinansowania między płciami należy ocenić jako pozytywną cechę aktywizacji.

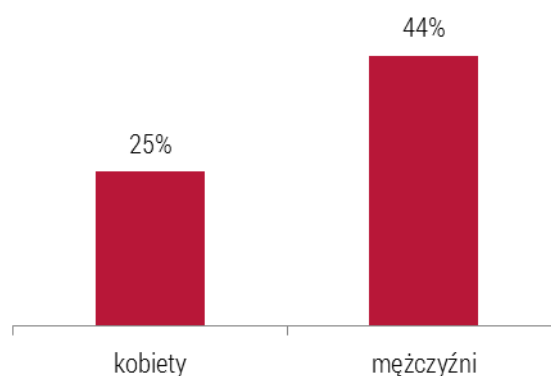
Dwukrotnie niższy odsetek dotacji przyznanych kobietom niż mężczyznom otwiera pytanie co stało za tym faktem: mniejsza skłonność kobiet do ubiegania się o dotację, czy wyższy odsetek odrzuceń złożonych wniosków w przypadku kobiet. Posiadane dane nie pozwalają na zbadanie tego problemu bezpośrednio. Niemniej pośrednio odniesiono się do tej kwestii w badaniu ankietowym, zadając osobom, które nie założyły działalności gospodarczej, pytanie o to, czy kiedykolwiek rozważyły jej założenie. Pozytywną odpowiedź udzieliła co czwarta kobieta oraz prawie co drugi mężczyzna. Sugeruje to, że **kobiety biorące udział we wsparciu charakteryzowały się znacznie niższą niż mężczyźni skłonnością do zakładania własnej działalności gospodarczej.**

Wykres 31. Rozkład kwoty dotacji na założenie własnej działalności gospodarczej według płci

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z bazy SL.

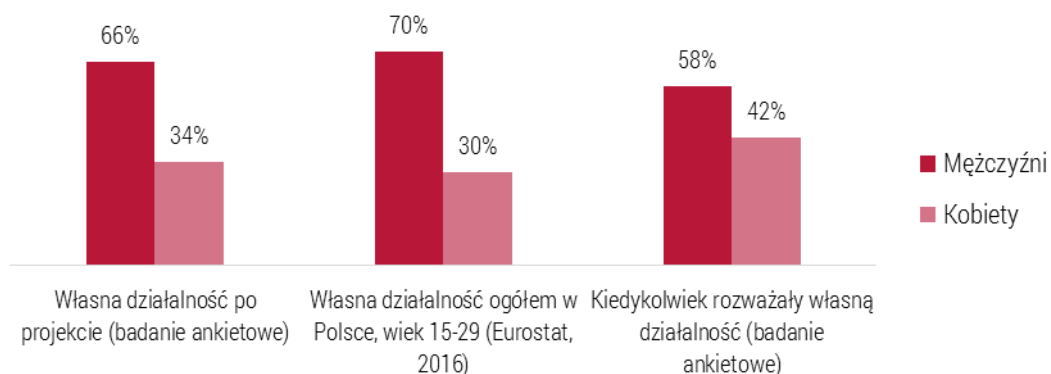
Wykres 32. Uczestnicy wsparcia, którzy kiedykolwiek rozważali założenie działalności gospodarczej spośród nie prowadzących takiej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI uczestników wsparcia.

Wśród osób, które uczestniczyły w Programie, mniej kobiet rozpoczęło działalność gospodarczą niż można by się spodziewać po obserwacji z rynku pracy. Tylko ok. 7% kobiet uczestniczących w Programie rozpoczęło własną działalność gospodarczą, podczas gdy wśród mężczyzn odsetek ten wyniósł 18%. Tym samym mężczyźni stanowią 2/3 osób, które 6 miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu pracowały na własny rachunek. Dane Eurostat podają niemal identyczną proporcję płci wśród osób samozatrudnionych w wieku 15-29 lat – kobiety stanowiły 32% wszystkich samozatrudnionych w 2016 roku. Trzeba jednak zauważyć, że kobiety stanowią 56% osób, które uczestniczyły w Programie, ale ich odsetek wśród osób aktywnych zawodowo w wieku 15-29 w Polsce wynosi tylko 43% (Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności za I kwartał 2017). Oznacza to, że przy zachowaniu proporcji w zakładaniu własnej działalności z rynku pracy należałoby oczekiwać większego niż zaobserwowany odsetka kobiet wśród osób, które założyły własną działalność po udziale we wsparciu.

Wykres 33. Udział kobiet i mężczyzn wśród osób prowadzących własną działalność oraz wśród osób kiedykolwiek to rozważających

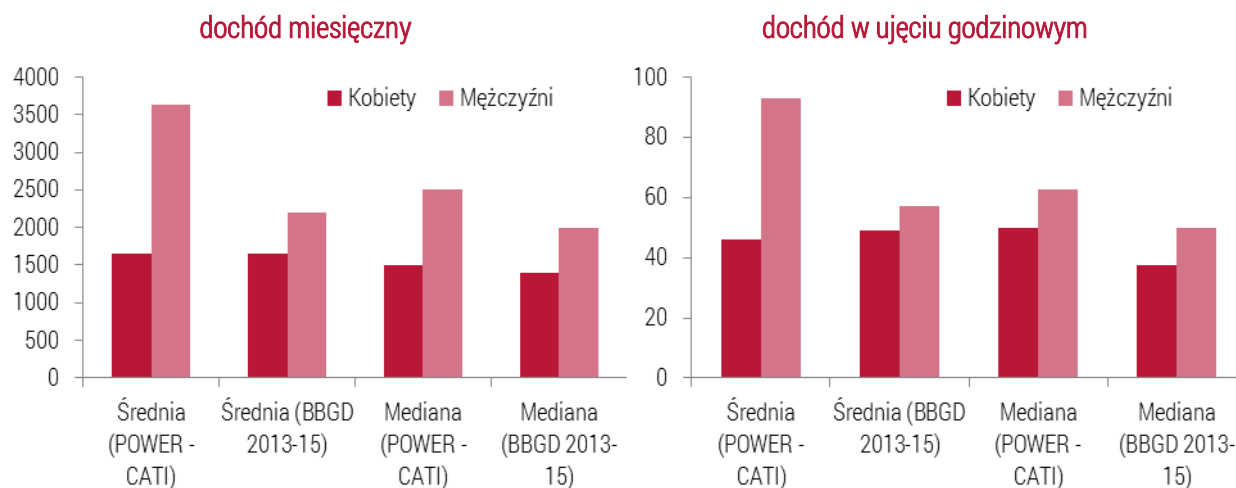
Uwagi: Słupki w parach sumują się do 100%.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI uczestników wsparcia oraz danych Eurostat za rok 2016.

Mężczyźni prowadzący działalność gospodarczą założoną po zakończeniu udziału w Programie zarabiali znacznie więcej niż kobiety. Średni miesięczny dochód kobiet, które rozpoczęły własną działalność wyniósł 1645 zł netto, podczas gdy dla mężczyzn wartość ta była ponad dwukrotnie wyższa – 3632 zł. Średnia wśród mężczyzn jest jednak znacznie zawyżona przez niewielką liczbę osób zarabiających bardzo wysokie kwoty. W takich sytuacjach lepszą miarą jest mediana – wśród uczestniczek wyniosła 1500 zł (czyli relatywnie niewiele poniżej średniej), ale wśród uczestników było to 2500 zł (znacznie poniżej średniej).

Różnice w czasie poświęconym na prowadzenie własnej działalności nie wyjaśniają luki w dochodach. Mężczyźni tygodniowo spędzali średnio 48 (medianowo 45) godzin na pracę, zaś kobiety około 7 godzin mniej – 41 godzin (medianowo 40). Około 18% kobiet i 19% mężczyzn spędzało na prowadzenie swojej działalności mniej czasu niż odpowiednik pełnego etatu. W przeliczeniu na stawkę godzinową, mężczyźni z własną działalnością zarabiali średnio dwukrotnie więcej niż kobiety (93 zł uczestników wobec 46 zł uczestniczek). Ponownie różnica ta wynika częściowo z małego odsetka osób zarabiających bardzo dużo. Mediana godzinowej stawki kobiet wyniosła 50 zł, podczas gdy dla mężczyzn było to 63 zł.

Wykres 34. Dochody z pracy kobiet i mężczyzn w wieku 15-29 lat pracujących na własny rachunek, w ujęciu miesięcznym i godzinowym.

Uwagi: Dane z Badania Budżetów Gospodarstw Domowych (BBGD) za lata 2013-2015 dla samozatrudnionych w wieku 15-29. Założono 20-godzinny wymiar czasu pracy dla osób, które określiły wymiar godzin jako „niepełny” i 40-godzinny dla tych, które określiły go jako „pełny”.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI uczestników wsparcia oraz danych BBGD za lata 2013-15.

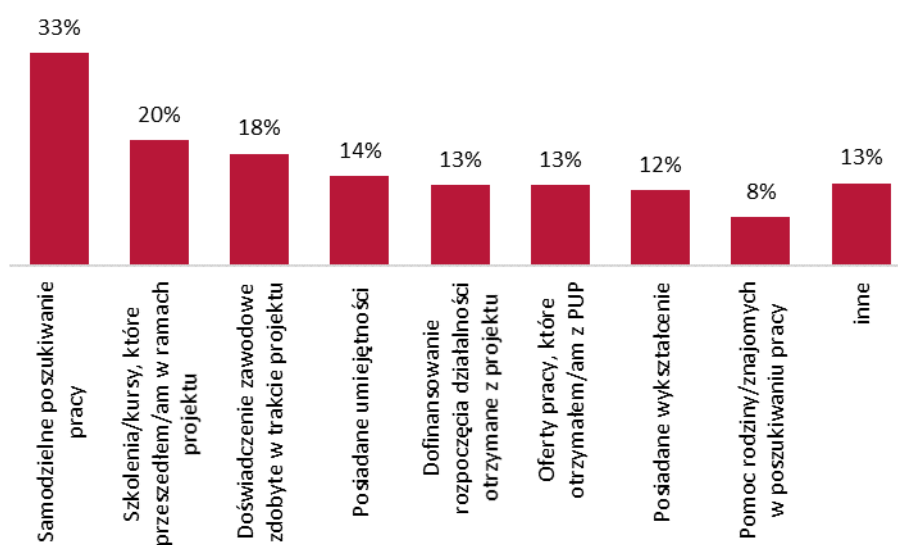
Różnice w dochodach z własnej działalności gospodarczej po zakończeniu udziału w Programie są nieco wyższe niż te obserwowane na rynku pracy. Wynika to głównie z niższych wynagrodzeń wśród ogółu młodych mężczyzn prowadzących własną działalność w Polsce. Porównując wyniki badania ankietowego z danymi Badania Budżetu Gospodarstw Domowych za lata 2013-2015 dowiadujemy się, że uczestniczki PO WER pracujące na własny rachunek zarabiały podobne stawki miesięczne do ogółu rówieśniczek pracujących na własny rachunek w Polsce. Stawki uczestników Programu były za to średnio o kilkaset złotych wyższe od stawek ogółu rówieśników pracujących na własny rachunek w Polsce. W przypadku medianowych stawek godzinowych, sytuacja rysuje się inaczej: różnica w płacach kobiet i mężczyzn pracujących na własny rachunek wynosi 12,5 zł zarówno wśród osób uczestniczących w Programie jak i na całym rynku pracy.

Medianowe płace osób uczestniczących w PO WER są jednak wyższe, więc różnica w ujęciu procentowym jest niższa niż na całym rynku pracy.

5.4. Przyczyny stojące za znalezieniem pracy oraz brakiem zatrudnienia

Wśród czynników, które najbardziej przyczyniły się do znalezienia pracy, ankietowani uczestnicy aktywizacji w ramach PO WER najczęściej wymieniali samodzielne poszukiwanie pracy (33% odpowiedzi). Kolejne dwie najczęściej pojawiające się odpowiedzi wskazują już jednak bezpośrednio na pozytywne efekty związane z udziałem w projektach PO WER. Aż **20% respondentów odpowiedziało, że kluczowe dla znalezienia pracy okazały się szkolenia lub kursy, w których wzięli udział w ramach projektu, a 18% wskazało na doświadczenie zawodowe zdobyte w trakcie realizacji projektu.** Kolejnych 13% ankietowanych stwierdziło, że największy wpływ na podjęcie pracy miało otrzymanie dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej.¹⁵ Oznacza to, że **łącznie niemal 50% osób wśród kluczowych czynników, które przyczyniły się do znalezienia przez nich pracy wymieniło któryś z rezultatów udziału w Programie.**¹⁶ Spośród pozostałych odpowiedzi, najczęściej wymieniano posiadane umiejętności, otrzymanie oferty pracy z PUP oraz posiadane wykształcenie. Natomiast podobnie jak w przypadku II Raportu Wskaźnikowego, rzadko wśród kluczowych czynników wymieniano pomoc rodziny lub znajomych – na ten czynnik wskazało jedynie 8% ankietowanych.

Wykres 35. Kluczowe czynniki, które przyczyniły się do znalezienia pracy

Uwagi: Ankietowany mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne.

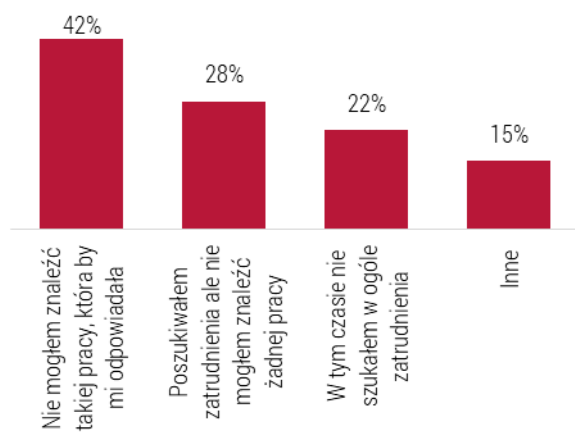
¹⁵ Natomiast w sytuacji ograniczenia grupy ankietowanych tylko do osób, które otrzymały dotację na założenie działalności gospodarczej, aż 61% wskazuje na jej kluczowy wpływ na podjęcie pracy.

¹⁶ Z uwagi na możliwość udzielenia wielokrotnych odpowiedzi, niektóre osoby wskazały na co najmniej 2 z efektów udziału w Programie wśród kluczowych powodów znalezienia pracy, a suma wskazań w poszczególnych kategoriach nie sumuje się do 100%.

Z kolei osoby, które 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie nie pracowały, najczęściej jako powód braku zatrudnienia podawały brak możliwości znalezienia pracy, która by im odpowiadała. Taką odpowiedź wskazało aż 42% ankietowanych. 28% respondentów podało, że nie mogło znaleźć żadnej pracy. Jest to istotna zmiana w porównaniu do II Raportu Wskaźnikowego, w którym większość ankietowanych nie mogła znaleźć żadnej pracy (50%), a jedynie 20% – pracy zgodnej z oczekiwaniami. Tym samym, mimo podobnych wartości wskaźników sukcesu zatrudnieniowego, osoby kończące udział w Programie między lipcem 2016 a czerwcem 2017 znacznie częściej nie podejmowały zatrudnienia niejako „dobrowolnie”, szukając lepszych ofert. Natomiast większość niepracujących osób, które ukończyły udział we wsparciu w poprzednim okresie, czyli między lipcem 2015 a czerwcem 2016, nie była w stanie znaleźć żadnego zatrudnienia. Jedną z ważnych przyczyn tej zmiany była zapewne dalsza, wyraźna poprawa sytuacji na rynku pracy. Średnioroczne bezrobocie rejestrowane spadło w 2017 roku do 8,1% z 9,7% w 2016 roku, a bezrobocie BAEL spadło w tym samym okresie z 6,2% do 4,9%. Jednocześnie, jednym z największych problemów w gospodarce stawał się w tym okresie deficyt pracowników, co było szczególnie widoczne w handlu i budownictwie. W rezultacie, można mówić o panującym rynku pracownika, co znacznie ułatwiało znalezienie pracy osobom kończącym udział we wsparciu.

Około 22% spośród osób nie pracujących 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie w ogóle nie poszukiwało pracy. Najczęściej wynikało to z opieki nad dzieckiem lub inną osobą zależną. Częściej taka sytuacja dotyczyła kobiet (taki powód wskazywało 49% kobiet, które nie pracowały i nie poszukiwały zatrudnienia) niż mężczyzn (7%). Natomiast niezależnie od płci podobny odsetek uczestników Programu nie poszukiwał pracy z powodu podjęcia nauki lub szkolenia. Wśród innych powodów decyzji o braku poszukiwania pracy wymieniano m.in. problemy zdrowotne oraz brak potrzeby pracy w danym momencie.

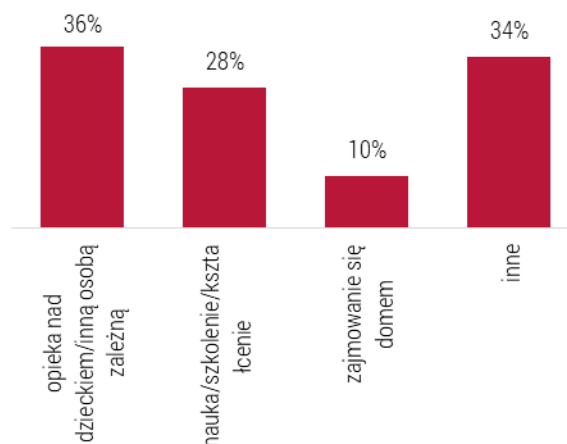
Wykres 36. Przyczyny braku zatrudnienia

Uwagi: Ankietowany mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI uczestników wsparcia.

Wykres 37. Powody braku poszukiwania pracy

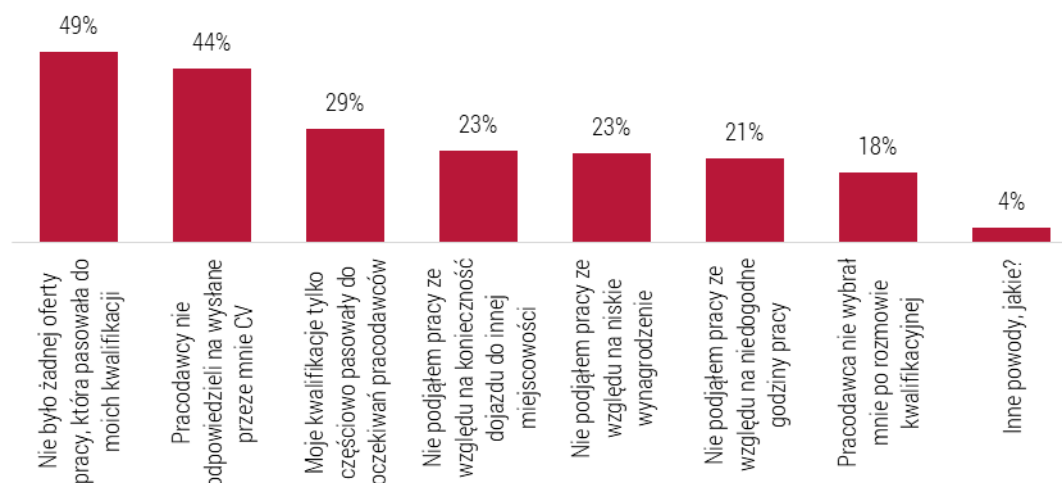
Uwagi: Ankietowany mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI uczestników wsparcia.

Wśród najczęściej wskazywanych przyczyn braku znalezienia pracy mimo jej aktywnego poszukiwania wymieniano różnice w posiadanych i oczekiwanych przez pracodawców kwalifikacjach (zupełny brak ofert pracy dopasowanych do kwalifikacji respondenta lub tylko częściowe dopasowanie kwalifikacji do oczekiwań

pracodawcy), a także brak odpowiedzi pracodawcy na wysłane CV. Oznacza to, że najczęściej **pracodawcy poszukiwali osób o innych kwalifikacjach i doświadczeniu niż osoby poszukujące pracy**. Rzadziej powodem braku podjęcia zatrudnienia była rezygnacja samego pracownika z powodu konieczności dojazdu do innej miejscowości, zbyt niskiego wynagrodzenia lub niedogodnych godzin pracy. Jedynie 18% respondentów stwierdziło, że pracodawca nie wybrał ich po rozmowie kwalifikacyjnej.

Wykres 38. Przyczyny braku znalezienia pracy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI uczestników wsparcia.

5.5. Migracje

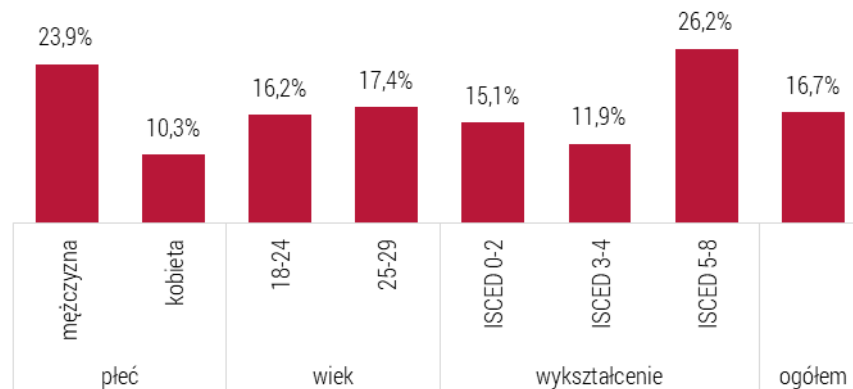
Spośród osób pracujących 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie, **większość (45%) znalazła zatrudnienie w tej samej miejscowości, w której mieszkała przed rozpoczęciem aktywizacji**. Kolejne 38% osób pracowało w odległości do 50 km od miejsca zamieszkania, co w większości przypadków nie musiało wiązać się ze zmianą miejsca zamieszkania, a jedynie z regularnymi dojazdami do miejsca pracy. Natomiast około **16% osób znalazło pracę w odległości ponad 50 km od miejscowości, w której początkowo mieszkali**.

Na wykresie 40 przedstawiono odsetek osób pracujących w odległości ponad 50 km od miejsca zamieszkania sprzed udziału w projekcie, w zależności od indywidualnych cech społeczno-demograficznych. Dane wskazują, że **bardziej mobilni byli mężczyźni niż kobiety**, i to oni najczęściej zdecydowali się na zmianę miejsca zamieszkania i podjęcie pracy w nowym miejscu. Istotnym czynnikiem zwiększającym mobilność było również wykształcenie. **Osoby z wyższym wykształceniem znacznie częściej decydowały się na wyjazd do innej miejscowości** w celu znalezienia odpowiedniej dla siebie pracy.

Dostępne dane potwierdzają również intuicyjne przypuszczenie, że **najczęstszym kierunkiem przeprowadzek były duże miasta**. 45% osób, które podjęły pracę w odległości ponad 50 km od miejsca zamieszkania, mieszka obecnie w mieście powyżej 100 tys. osób. Natomiast wśród wszystkich osób aktywizowanych, odsetek ten wynosi jedynie 23%. Innym trendem, który znajduje potwierdzenie w danych jest częste zjawisko podejmowania pracy w niedalekiej odległości od miejsca zamieszkania przez osoby mieszkające na wsi. **Okolo 63% osób mieszkających na wsi pracuje w odległości do 50 km, a więc najprawdopodobniej w najbliższym**

dużym mieście. Wskazuje to na duże znaczenie, jakie mają miasta dla rozwoju i zapewnienia miejsc pracy osobom mieszkającym w ich najbliższym otoczeniu.

Wykres 39. Odsetek osób pracujących w odległości ponad 50 km od miejsca zamieszkania sprzed udziału w Programie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

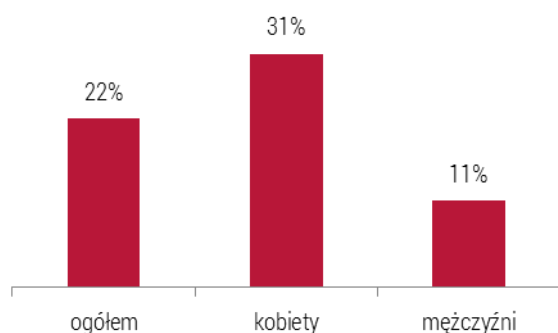
5.6. Obowiązki opiekuńcze

Wśród osób aktywizowanych **obowiązki opiekuńcze są prawie trzy razy częstsze wśród kobiet niż wśród mężczyzn.** 31% ankietowanych kobiet odpowiedziało, że miało pod opieką dziecko lub dorosłą osobę zależną. Wśród ankietowanych mężczyzn analogiczny odsetek wyniósł zaledwie 11% (por. wykres 40). Opieka nad dzieckiem lub niesamodzielną osobą dorosłą może stanowić istotne ograniczenie dla większej aktywności zawodowej, szczególnie na obszarach gdzie utrudniony jest dostęp do publicznych usług opiekuńczych. Ponadto obowiązki opiekuńcze są często nierówno dzielone w ramach gospodarstwa domowego, przy czym to kobiety ponoszą na ogół ich większy ciężar. Nie dziwi więc, iż **kobiety, które odpowiedziały twierdząco na pytanie o obowiązki opiekuńcze, rzadziej podejmowały zatrudnienie** niż reszta kobiet. Odsetek kobiet pracujących sześć miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu wyniósł 58% dla kobiet obciążonych obowiązkami opiekuńczymi wobec 65% dla pozostałych kobiet, które wzięły udział w aktywizacji (por. wykres 41). Warto dodać, że aż połowa kobiet, które nie szukały zatrudnienia po zakończeniu udziału w aktywizacji, stwierdziła, że powodem były obowiązki opiekuńcze.

Wśród mężczyzn obserwujemy odwrotną prawidłowość, tj. wyższe szanse bycia w zatrudnieniu wśród mężczyzn obciążonych obowiązkami opiekuńczymi w stosunku do reszty mężczyzn. Odsetek pracujących mężczyzn sześć miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu wyniósł 79% w pierwszej grupie wobec 67% w drugiej. Na pierwszy rzut oka wyniki te mogą wydawać się nieintuicyjne, jednakże w tradycyjnym modelu rodziny, w którym to mężczyzna jest głównym żywicielem, pojawienie się dziecka w rodzinie wymusza większą aktywność zawodową mężczyzn przy mniejszej aktywności kobiet. Potwierdzają to badania, wskazujące, iż posiadanie dziecka zwiększa podaż pracy mężczyzn a obniża podaż pracy kobiet oraz wiąże się z wyższymi zarobkami mężczyzn przy mniejszych zarobkach kobiet (por. Cukrowska-Torzewska 2015).

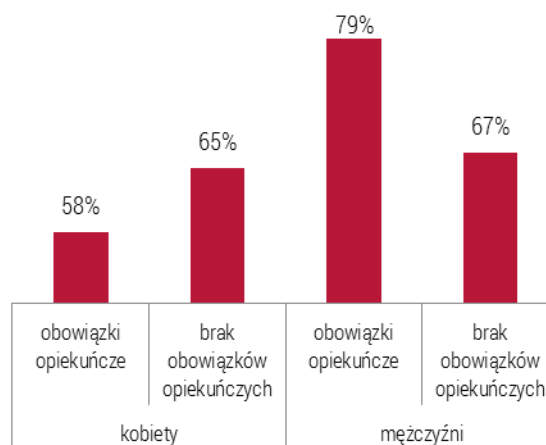

Wykres 40. Osoby, które po zakończeniu udziału w Programie miały pod opieką dziecko lub dorosłą osobę zależną

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI uczestników wsparcia.

Wykres 41. Odsetek osób pracujących 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie względem obowiązków opiekuńczych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI uczestników wsparcia i danych ZUS.

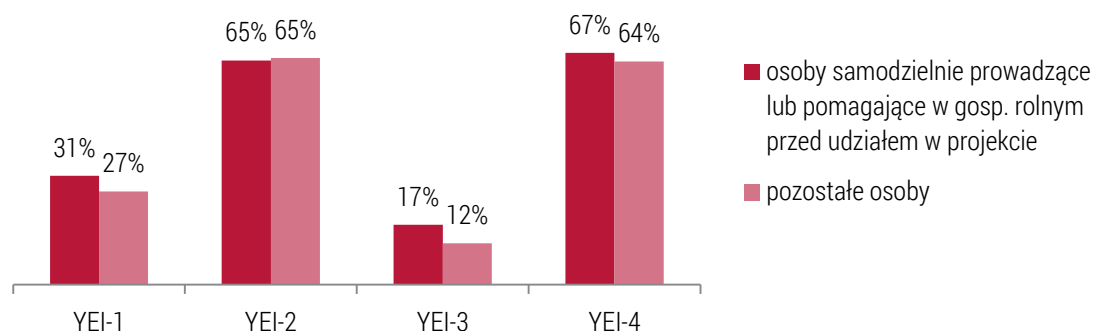
5.7. Odpływy z rolnictwa

Udział w projekcie sprzyja odpływom z rolnictwa. Bezpośrednio przed uczestnictwem w Programie 14% osób aktywizowanych samodzielnie pracowało lub pomagało w prowadzeniu gospodarstwa rolnego. Jest to wartość zbliżona do obserwowanej w poprzedniej edycji badania (12%). Podobnie jak rok wcześniej, grupa osób pracujących lub pomagających w gospodarstwie rolnym charakteryzowała się mniej korzystnymi cechami na rynku pracy niż reszta osób uczestniczących we wsparciu. W tej subpopulacji aktywizowanych wyraźnie niższy był odsetek osób z wykształceniem wyższym (23% wobec 29% wśród pozostałej grupy aktywizowanych), osoby te były młodsze niż reszta osób aktywizowanych oraz wśród nich znacznie wyższy był odsetek osób mieszkających na obszarach wiejskich, klasyfikowanych jako DEGURBA 3.

Mimo gorszych charakterystyk pod względem szans na znalezienie zatrudnienia, osoby, które pracowały lub pomagały w prowadzeniu gospodarstwa rolnego, osiągały porównywalne, a nawet nieznacznie lepsze wskaźniki sukcesu aktywizacyjnego co osoby nie pracujące w gospodarstwie rolnym. W tej grupie odsetek osób, które odniosły sukces edukacyjny, wyniósł 31%, wobec 27% wśród osób, które nie pracowały w rolnictwie przed udziałem w projekcie. Odsetki osób pracujących po zakończeniu udziału w aktywizacji były identyczne dla pracujących i nie pracujących w rolnictwie.

Wykres 42. Wartości wskaźników rezultatu wśród osób prowadzących lub pomagających w gosp. rolnym

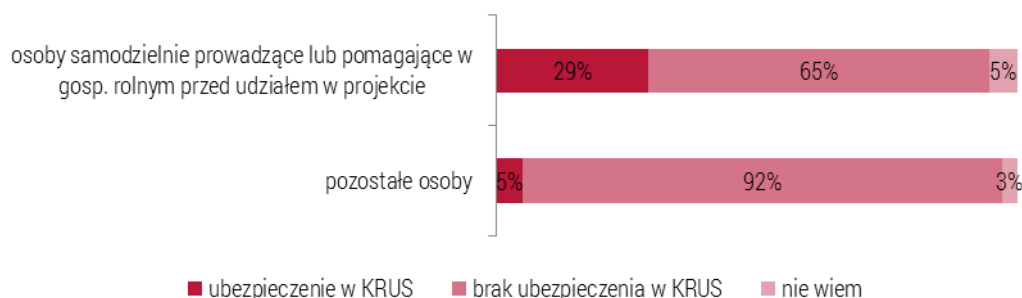
Uwagi: Wartości wskaźników zostały policzone na podpróbie osób uczestniczących w badaniu ankietowym. Wartości mogą różnić się od wartości dla całej populacji osób aktywizowanych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Praca w gospodarstwie rolnym oraz ubezpieczenie w KRUS są skorelowane, lecz nie pokrywają się dokładnie.

W całej populacji osób aktywizowanych odsetek osób ubezpieczonych w KRUS przed rozpoczęciem uczestnictwa w Programie wyniósł 8%. Wśród osób, które pozytywnie odpowiedziały na pytanie o prowadzenie gospodarstwa rolnego lub pomagania w nim, odsetek ten wyniósł 29%. Wśród osób, które odpowiedziały negatywnie, również był znaczący – 5% (por. wykres 43). Oznacza to, że należy być ostrożnym w traktowaniu ubezpieczenia w KRUS jako wyznacznika pracy w rolnictwie.

Wykres 43. Osoby prowadzące lub pomagające w gosp. rolnym a ubezpieczenie w KRUS przed uczestnictwem w Programie

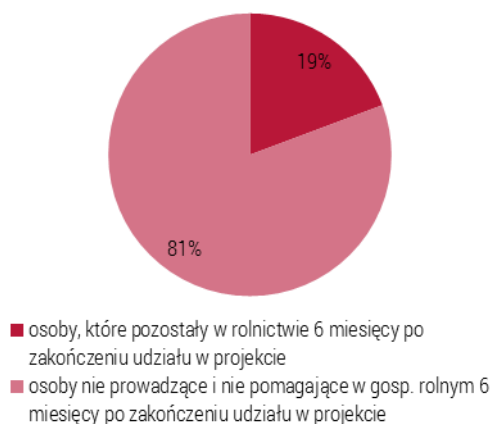

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Spośród osób pracujących w rolnictwie przed udziałem w Programie aż 4/5 zaprzestało pracy w rolnictwie.

Jedynie co piąta osoba odpowiedziała, że 6 miesięcy po zakończeniu wsparcia powtórnie pracowała lub pomagała w prowadzeniu gospodarstwa rolnego. Niemniej, **te osoby, które zaprzestały pracy w rolnictwie, często wskazywały, że odejście z rolnictwa nie wiązało się z udziałem w Programie.** Mniej niż połowa osób, które odeszły z rolnictwa, odpowiedziała twierdząco, iż udział w Programie przyczynił się do zaprzestania pracy w gospodarstwie rolnym.

Wykres 44. Odpływy z rolnictwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Wykres 45. Odsetek osób stwierdzających, że w ich przypadku do odejścia z rolnictwa przyczyniło się wsparcie w ramach Programu

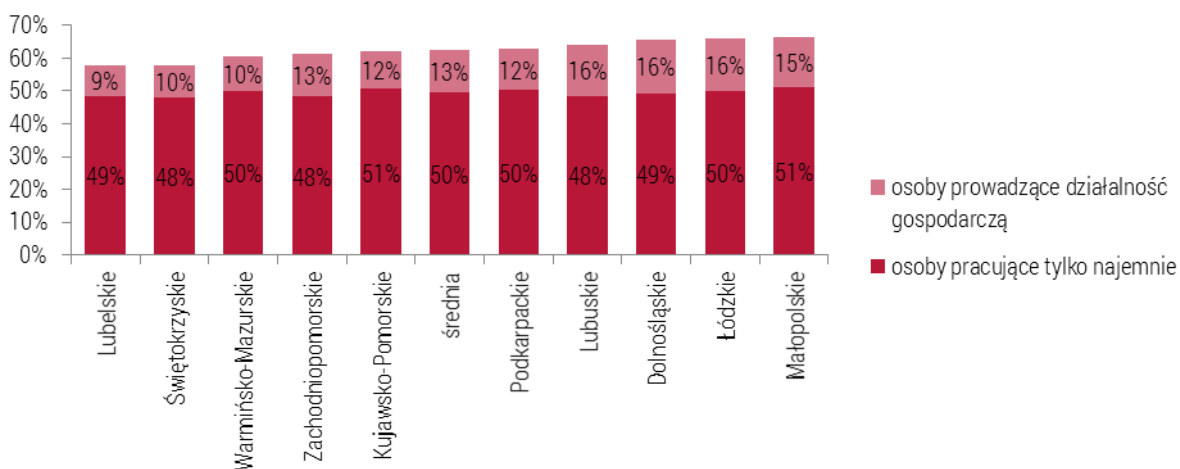

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

5.8. Zróżnicowanie przestrzenne rezultatów zatrudnieniowych Programu

Rezultaty Programu są zróżnicowane przestrzennie. Odsetek osób, które pracowały 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie wahał się między 57,8% w województwie lubelskim do 66,4% w województwie małopolskim, czyli różnica pomiędzy dwoma skrajnymi województwami wyniosła 8,6 pp. Jednakże większość zróżnicowania regionalnego w wysokości wskaźnika sukcesu zatrudnieniowego wynika z różnic w częstotliwości rozpoczynania działalności gospodarczej. Po wyłączeniu z sukcesu zatrudnieniowego osób, które 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie prowadziły działalność na własny rachunek, rozrzut odsetka osób, które pracowały wyłącznie najemnie, spada do 3,2 pp. Ponieważ działalności gospodarcze prowadzone po Programie zależały silnie od przyznanych dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej, oznacza to, że to różnice w stosowaniu dotacji na rozpoczęcie działalności wpływały na obserwowane zróżnicowanie sukcesu zatrudnieniowego między województwami.

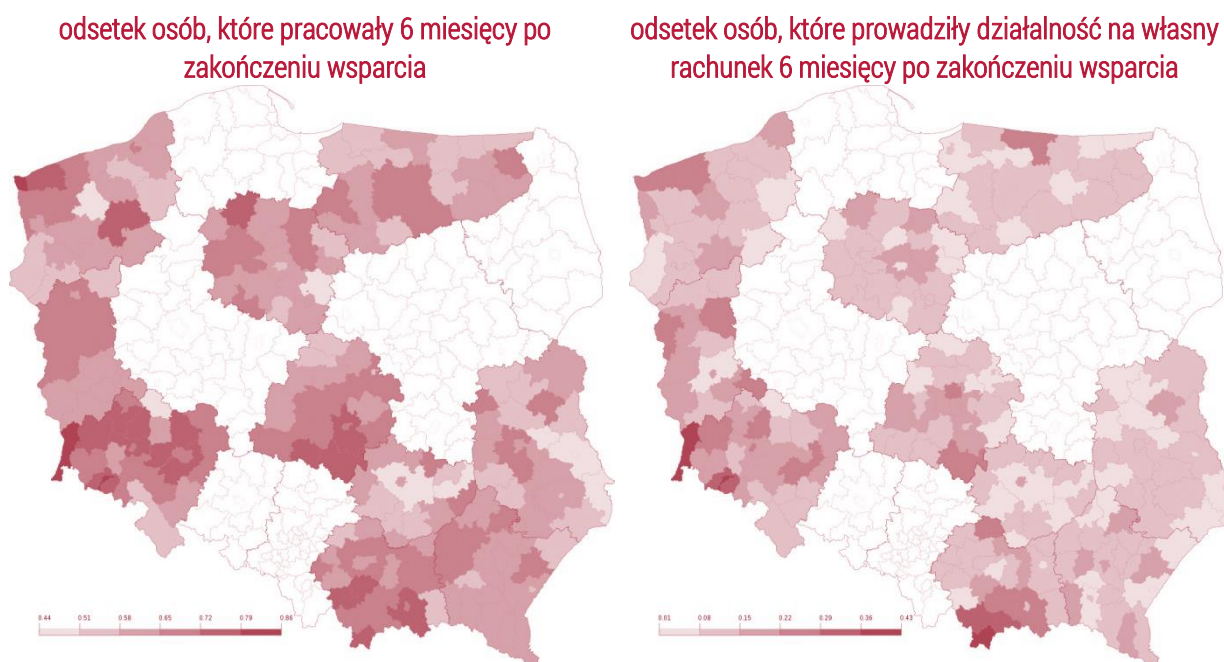
Wykres 46. Zróżnicowanie sukcesu zatrudnieniowego na poziomie województw

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZUS.

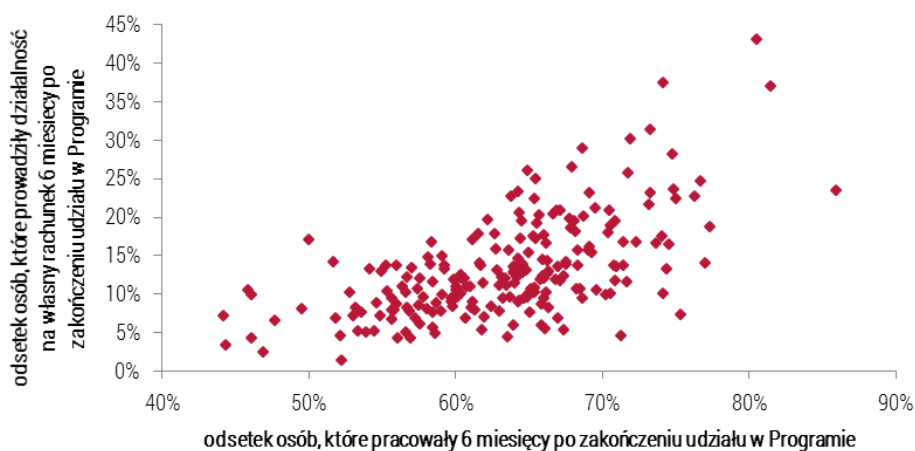
Zejście z analizą na poziomie powiatów ujawnia jeszcze większą skalę zróżnicowania przestrzennego wyników Programu. Odsetek osób, które pracowały 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie zawierał się między 44% (powiat górowski i opatowski) a ponad 80% (powiat zgorzelecki, Jelenia Góra, Świnoujście). Wśród powiatów o niskich wskaźnikach rezultatu zatrudnieniowego większość stanowią te, w przypadku których odsetek prowadzonych działalności gospodarczych, a więc i przyznanych dotacji, był niski. Jednocześnie wśród powiatów o najwyższych wskaźnikach sukcesu zatrudnieniowego większość stanowią te, w których wysoki jest odsetek prowadzonych działalności gospodarczych. Zależność tę dobrze obrazuje wykres 47. Korelacja między odsetkiem osób pracujących a odsetkiem osób prowadzących działalność na własny rachunek 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie jest silna i wynosi 61%.

Mapka 1. Zróżnicowanie wskaźników sukcesu zatrudnieniowego na poziomie powiatów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZUS.

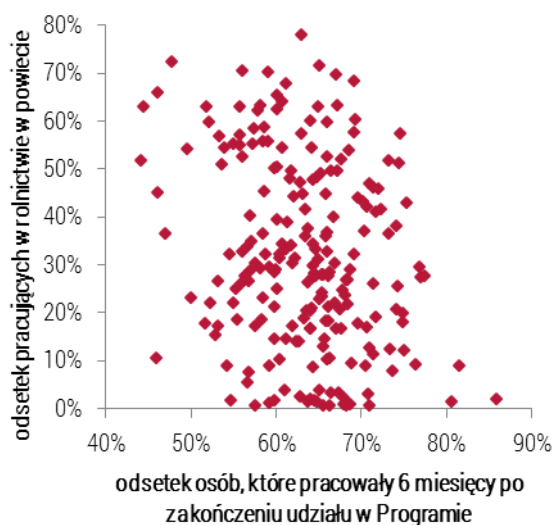
Wykres 47. Zróżnicowanie sukcesu zatrudnieniowego na poziomie powiatów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZUS.

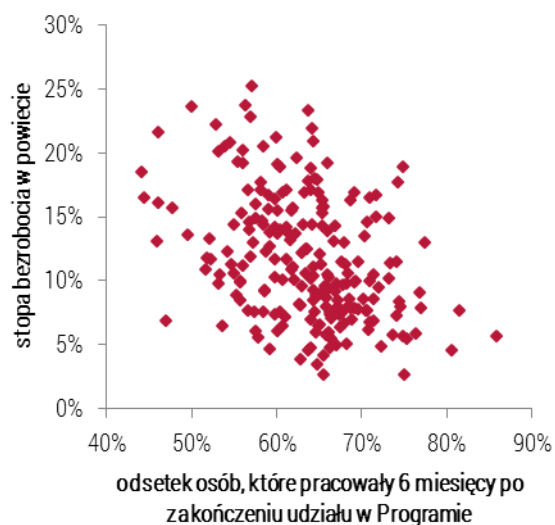
Sukces zatrudnieniowy zależy od charakterystyk lokalnych rynków pracy. Zestawienie wartości wskaźników sukcesu zatrudnieniowego w powiatach ze stopą bezrobocia oraz odsetkiem pracujących w rolnictwie ujawnia ujemną korelację. Im wyższa stopa bezrobocia w powiecie, lub im wyższy udział rolnictwa w zatrudnieniu ogółem, tym przeciętnie niższe wskaźniki sukcesu zatrudnieniowego. Obserwacje te są zgodne z wynikami modelu ekonometrycznego, przedstawionego w części 4.5, który wskazuje, że na prawdopodobieństwo pracy 6 miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu negatywnie wpływa wysokie bezrobocie w powiecie oraz wysoki odsetek osób pracujących w rolnictwie.

Wykres 48. Odsetek osób pracujących 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie a odsetek pracujących w rolnictwie w powiatach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZUS i Banku Danych Lokalnych.

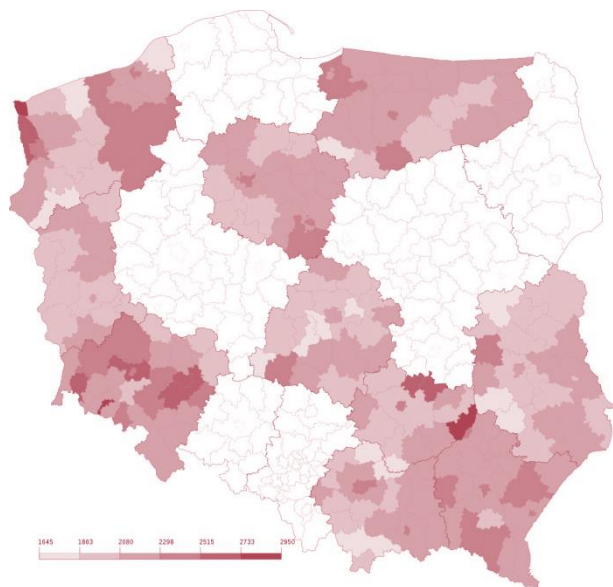
Wykres 49. Odsetek osób pracujących 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie a stopa bezrobocia w powiatach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZUS i Banku Danych Lokalnych.

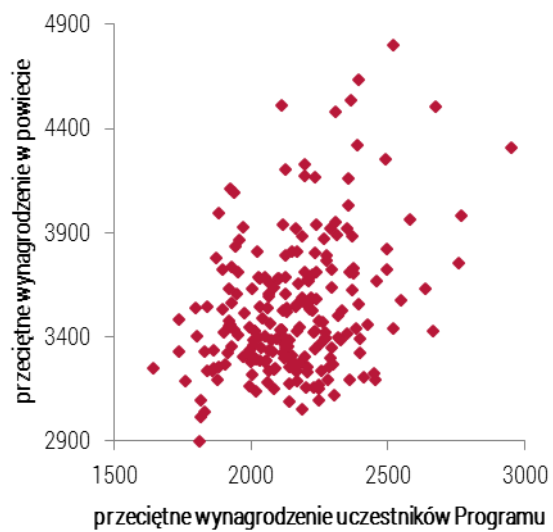
Rezultaty jakościowe Programu również zależą od sytuacji na lokalnym rynku pracy. Przeciętny poziom wynagrodzenia z tytułu umowy o pracę uzyskiwany przez osoby, które podjęły pracę na umowę o pracę 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie, jest zróżnicowany przestrzennie. Obserwowana jest dodatnia korelacja między poziomem wynagrodzeń po Programie a przeciętnym poziomem wynagrodzeń w powiecie.

Mapka 2. Zróżnicowanie przestrzenne przeciętnego wynagrodzenia na umowę o pracę po zakończeniu udziału w Programie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZUS.

Wykres 50. Poziom przeciętnego wynagrodzenia na umowę o pracę po zakończeniu udziału w Programie a wysokość przeciętnego wynagrodzenia w powiecie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZUS i Banku Danych Lokalnych.

6. Wnioski i rekomendacje

W niniejszym III Raporcie Wskaźnikowym przedstawiono ocenę skuteczności wsparcia w ramach Osi Priorytetowej I P O W E R, skierowanego do osób w kategorii NEET, tj. niepracujących i niebędących w kształceniu, w wieku 15-29 lat, które zakończyły udział w aktywizacji między lipcem 2016 a czerwcem 2017. Podobnie jak w poprzedniej edycji badania, analizą objęto jedynie wsparcie finansowane ze środków *Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych*. Badanie składa się z: analizy struktury uczestników wsparcia, wyliczenia wartości długoterminowych wskaźników rezultatu, odnoszących się do sytuacji osób 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie, oraz pogłębionej analizy efektów wsparcia, w tym aspektów jakościowych. W badaniu wykorzystano: dane o charakterystykach uczestników wsparcia z bazy SL, informacje o opłaceniu składki na ubezpieczenie wypadkowe i zdrowotne z bazy danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, oraz wyniki badania ankietowego przeprowadzonego na próbie uczestników wsparcia.

Długoterminowe wskaźniki rezultatu

Trzy z czterech długoterminowych wskaźników rezultatu zostały obliczone z wykorzystaniem danych ZUS, co jest nowością w porównaniu do poprzednich edycji badania. Dane ZUS nie były do tej pory wykorzystywane w Raportach Wskaźnikowych.¹⁷ Jedynie wartości jednego wskaźnika, odnoszącego się do sukcesu edukacyjnego, zostały w obecnej edycji badania obliczone w oparciu o wyniki badania ankietowego.

Odsetek osób kształcących się 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie wyniósł 27%. Wśród kobiet wskaźnik ten był o 6 pp. wyższy niż wśród mężczyzn. Wartość wskaźnika nie uległa praktycznie zmianie w porównaniu do poprzedniej edycji badania.

Odsetek osób pracujących 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie, łącznie z osobami prowadzącymi działalność na własny rachunek, wyniósł 63%. Wartość wskaźnika rezultatu była najwyższa wśród osób aktywizowanych przez PUP, a najniższa wśród uczestników projektów OHP, co częściowo wynika z trafiaania do działań PUP osób o bardziej korzystnych charakterystykach. Wartość wskaźnika tylko nieznacznie zwiększyła się w porównaniu z poprzednią edycją badania.

Odsetek osób, które prowadziły własną działalność gospodarczą 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie wyniósł blisko 13%. Podobnie jak w poprzednich Raportach Wskaźnikowych zidentyfikowano silną zależność między prowadzeniem własnej działalności gospodarczej a dotacją na jej rozpoczęcie uzyskaną w ramach wsparcia w Programie. Jedynie 11% działalności gospodarczych było założonych bez dotacji. Kobiety dwukrotnie rzadziej niż mężczyźni prowadziły własną działalność gospodarczą.

Odsetek osób w niekorzystnej sytuacji społecznej, które pracowały 6 miesięcy po opuszczeniu Programu, wyniósł 61%, czyli jest to wartość jedynie nieznacznie mniejsza od wartości analogicznego wskaźnika dla całej populacji uczestników Programu. Niemniej niektóre kategorie trudnej sytuacji społecznej, szczególnie niepełnosprawność, negatywnie korelowały się ze wskaźnikiem sukcesu zatrudnieniowego. Odsetek osób

---

¹⁷ Niezależnie od Raportów Wskaźnikowych, dane ZUS wykorzystano do oceny skuteczności wsparcia skierowanego do osób młodych w metaanalizie przeprowadzonej na zlecenie Ministerstwa Rozwoju w 2016 roku (Agrotech 2016). Porównanie wyników z I Raportu Wskaźnikowego zrealizowanego w oparciu o badania ankietowe oraz wyniki metaanalizy wskazuje na bardzo zbliżone wartości wskaźników sukcesu zatrudnieniowego uzyskiwanych wg obu metod.

z niepełnosprawnościami, które podjęły pracę, był o 18 pp. niższy niż odsetek wśród osób bez niepełnosprawności.

Zestawiając informacje ze wszystkich wskaźników, uzyskano informację, iż 23% osób nie odniosło ani sukcesu zatrudnieniowego ani edukacyjnego. Około co siódma odniosła za to sukces podwójny – po 6 miesiącach od zakończenia udziału w Programie zarówno pracowała lub prowadziła działalność gospodarczą jak i kształciła się.

Wyniki analizy pogłębionej

W ocenie uczestników wsparcia, aktywizacja miała istotny wpływ na osiągnięcie sukcesu zatrudnieniowego. Wsparcie zostało ocenione najlepiej przez osoby o relatywnie wyższych szansach znalezienia zatrudnienia niezależnie od otrzymanego wsparcia – osoby starsze i lepiej wykształcone. Ponadto, wsparcie było oceniane lepiej przez kobiety niż mężczyźni.

Wśród osób pracujących, większość stanowiły osoby pracujące na umowę o pracę (72%). Co piąta osoba była samozatrudniona, a mniej niż co dziesiąta pracowała na umowę zlecenie. W przypadku umów o pracę zatrudnienie było na ogół niskopłatne. 28% osób z tej grupy zarabiała dokładnie płacę minimalną, znaczna część osób zarabiała poniżej tej kwoty. Średnie wynagrodzenie na umowę o pracę wyniosło 1 975 zł. Kobiety na umowie o pracę zarabiały przeciętnie o 9% mniej niż mężczyźni.

Luka płacowa wśród uczestników, którzy rozpoczęli własną działalność gospodarczą jest nieco wyższa niż ta obserwowana w analogicznej grupie na polskim rynku pracy. Wynika to głównie jednak z wyższego wynagrodzenia mężczyzn, którzy wzięli udział w Programie – nie zaś z niższego wśród kobiet.

1/3 uczestniczek zadeklarowała opiekę nad dzieckiem lub osobą dorosłą zależną. Kobiety te rzadziej niż pozostałe odnosiły sukces zatrudnieniowy. Wśród mężczyzn odsetek sprawujących opiekę był znacznie niższy, a zależność z prawdopodobieństwem zatrudnienia odwrotna.

Połowa osób rozpoczęła pracę w tej samej miejscowości co miejsce zamieszkania sprzed udziału w Programie. Mężczyźni częściej niż kobiety rozpoczynali zatrudnienie w miejscowościach znacznie oddalonych od ich miejsca zamieszkania sprzed udziału w Programie.

W stosunku do poprzedniej edycji badania, zmieniły się powody niepodjęcia pracy wśród osób, które nie odniosły sukcesu zatrudnieniowego. Zmiana sytuacji na rynku pracy sprawiła, że więcej osób wskazywało na brak ofert zgodnych z oczekiwaniami niż na niemożność znalezienia jakiegokolwiek pracy.

Efekty Programu są zróżnicowane przestrzennie. Różnica w odsetkach osób pracujących między najlepszym i najgorszym województwem wyniosła niemal 9 pp. Większość różnic między województwami wynikała z innych odsetków osób, które rozpoczęły własną działalność gospodarczą. Analiza na poziomie powiatów ujawnia jeszcze większe zróżnicowanie przestrzenne. Odsetek osób, które pracowały po programie był ujemnie skorelowany ze stopą bezrobocia oraz odsetkiem zatrudnienia w rolnictwie w powiecie.

Rekomendacje

Analiza struktury uczestników projektów wskazuje na utrzymujący się wysoki odsetek osób z wyższym wykształceniem wśród uczestników projektów PUP. Był on niemal dwukrotnie wyższy niż wśród ogółu bezrobotnych w wieku do 30 lat (31% wobec 17%). Z kolei istotnie mniejszy był odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym (8% wśród uczestników, 22% wśród ogółu bezrobotnych poniżej

30 roku życia). Jednocześnie, z badania kontrfaktycznego przeprowadzonego w ramach II Raportu Wskaźnikowego wynika, że efektywność netto była wyższa w przypadku osób posiadających relatywnie niższe wykształcenie. Dlatego należy podjąć działania ukierunkowane na zwiększenie udziału osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym wśród uczestników projektów.

Osoby, którym nie udało się odnieść sukcesu zatrudnieniowego, wśród najczęściej wskazywanych przyczyn braku znalezienia pracy mimo jej aktywnego poszukiwania wskazywały różnice w posiadanych i oczekiwanych przez pracodawców kwalifikacjach. Oznacza to, że najczęściej pracodawcy poszukiwali osób o innych kwalifikacjach i doświadczeniu niż osoby poszukujące pracy. Takie wyniki wskazują na konieczność zapewnienia wysokiej jakości organizowanych staży, praktyk i szkoleń, oraz dobrego dostosowania zdobywanych przez uczestników kwalifikacji do potrzeb rynku pracy.

Pomiar punktowy rezultatów wsparcia daje ograniczony obraz skuteczności Programu. Przykładowo, wyniki badania ankietowego sugerują, że dzięki poprawie sytuacji na rynku pracy uczestnicy wsparcia mogą wydłużać okres poszukiwania pracy szukając ofert pracy lepiej dopasowanych do ich oczekiwań. Tym samym moment wystąpienia sukcesu zatrudnieniowego może przesuwać się w czasie. Dlatego też należy rozważyć, aby do analizy efektywności wsparcia wykorzystywać nie tylko pomiar w jednym momencie czasu, ale i po dalszym upływie czasu, aby uchwycić różnice w czasie potrzebnym do podjęcia pracy. Pomiar po upływie więcej niż 12 miesięcy, stanowiłby również ważne źródło informacji o trwałości efektów wsparcia w przypadku instrumentów wymuszających pozostanie w zatrudnieniu przez pewien czas (np. dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej). W tym kontekście należy zauważyć, że MRPiPS rozpoczęło działania w kierunku implementacji systemu monitorowania efektywności zatrudnieniowej 12 miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu. Potencjalnie system będzie mógł być wykorzystywany jako dodatkowe źródło informacji o skuteczności wsparcia oferowanego w ramach PO WER (przynajmniej w części, za którą odpowiadają Powiatowe Urzędy Pracy). Jednakże aby wykorzystać tę szansę, wymagana jest koordynacja działań MRPiPS z potrzebami IZ już na wczesnym etapie prac, aby dostosować powstający system pomiaru efektywności zatrudnieniowej z potrzebami związanymi z monitorowaniem efektów PO WER.

III badanie wskaźnikowe, podobnie jak poprzednie, wykazało, iż kobiety dwukrotnie rzadziej niż mężczyźni prowadziły działalność na własny rachunek, co powiązane było z luką w liczbie uzyskanych dotacji na rozpoczęcia działalności gospodarczej. Nie do końca jest jasne, czy różnice wynikają z odmiennej skłonności do składania wniosków o przyznanie dotacji, czy z wyższego odsetka odmów, choć dane dotyczące osób w wieku 15-29 lat na polskim rynku pracy sugerują, że i poza Programem kobiety rzadziej podejmują się własnej działalności. Potencjalnym czynnikiem zniechęcającym do zakładania własnej działalności wśród kobiet może być trudniejsza sytuacja w przypadku opieki nad dziećmi – wiąże się to m.in. z koniecznością odprowadzania pełnej wartości składki nawet w przypadku próby łączenia pracy w niepełnym wymiarze godzin z opieką nad dzieckiem. Ponadto badania wskazują, że kobiety są mniej skłonne do podejmowania ryzyka, także związanego z własną działalnością gospodarczą. Potencjalnym sposobem na obniżenie tego ryzyka mogłoby być udzielanie wsparcia także już w trakcie pierwszych miesięcy prowadzenia firmy – nie jest jednak jasne czy wpłynęłoby to istotnie na sam odsetek kobiet decydujących się na rozpoczęcie własnej działalności. Dodatkowych informacji mogłaby dostarczyć analiza w oparciu o liczbę zgłaszanych wniosków o przyznanie dotacji oraz przyczyn ewentualnych odmów. Na chwilę obecną informacje te jednak nie są udostępniane, podobnie jak dokładne kryteria otrzymywania dofinansowania na własną działalność.

Wskaźniki sukcesu zatrudnieniowego są silnie zróżnicowane na poziomie powiatów i wiążą się z cechami lokalnych rynku pracy. Proponujemy, aby poziomy docelowe dla wskaźników rezultatu były różnicowane na poziomie lokalnym, np. dla grup powiatów o podobnych charakterystykach, np. w oparciu o zastane cechy takie jak: stopa bezrobocia, średnia płaca czy gęstość zaludnienia. Dokładne określenie poziomów docelowych mogłoby opierać się o analizę ekonometryczną determinant lokalnych wskaźników sukcesu. Umożliwiłoby to dokładniejsze porównanie zastanej wartości wskaźników z wartością docelową. Umożliwiłoby to identyfikację powiatów, które odniosły wyniki znacznie lepsze od oczekiwanych. W ten sposób, poczynić można pierwszy krok do identyfikacji dobrych praktyk w zakresie aktywizacji na przykładzie rozwiązań stosowanych w poszczególnych powiatach.

Tabela 8. Wnioski i rekomendacje

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Status rekomendacji
1	<p>Relatywnie niewielki udział osób posiadających najniższe wykształcenie wśród uczestników projektów PUP.</p> <p>Wśród uczestników projektów PUP odsetek osób z wyższym wykształceniem był niemal 2-krotnie wyższy niż wśród ogółu bezrobotnych w wieku do 30 lat (31% vs. 17%). Z kolei istotnie mniejszy był odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym (8% wśród uczestników, 22% wśród ogółu bezrobotnych poniżej 30 roku życia). Jednocześnie, z badania kontrfaktycznego przeprowadzonego w ramach Raportu Wskaźnikowego II wynika, że efektywność netto była wyższa w przypadku osób posiadających relatywnie niższe wykształcenie.</p>	Zapewnienie odpowiednio wysokiego udziału osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym wśród uczestników projektów PUP	IZ	Wprowadzenie preferencji w rekrutacji do projektów dla osób bezrobotnych z najniższym wykształceniem (gimnazjalnym i niższym).	31.12.2018	Rekomendacja operacyjna	Rynek pracy	
2	<p>Pomiar punktowy rezultatów aktywizacji wyklucza osoby które mogły odnieść sukces aktywizacyjny w okresie dłuższym. Monitoring losów uczestników wsparcia w okresie dłuższym niż 6 miesięcy stanowiłby ważne źródło informacji o skuteczności wsparcia w ramach PO WER.</p> <p>MRPiPS rozpoczęło działania w kierunku implementacji systemu monitorowania efektywności zatrudnieniowej 12 miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu. Potencjalnie system będzie mógł być wykorzystywany jako dodatkowe źródło danych o skuteczności wsparcia oferowanego w ramach PO WER.</p>	Koordinacja działań MRPiPS z potrzebami IZ, aby dostosować powstający system pomiaru efektywności zatrudnieniowej z potrzebami związanymi z monitorowaniem efektów PO WER.	IZ, MRPiPS	Konsultacje między IZ a MRPiPS.	31.12.2018	Rekomendacja operacyjna	Rynek pracy	

Źródło: Opracowanie własne.

Bibliografia

Agrotec Polska (2016). *Metaanaliza wyników badań ewaluacyjnych dotyczących oceny wsparcia z EFS – raport cząstkowy 2016*. Raport przygotowany na zlecenie Ministerstwa Rozwoju.

Bezrobocie w Polsce w 2016 r. - raport tabelaryczny, <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analazy/bezrobocie-rejestrowane/>

Creedy, J. (2003). Survey Reweighting for Tax Microsimulation Modelling, Treasury Working Paper Series 03/17, New Zealand Treasury.

Cukrowska-Torzewska, E. (2015). She Cares and He Earns? The Family Gap in Poland. *Ekonomia. Rynek, Gospodarka, Społeczeństwo*, 42: 43-77.

Deville, J.C. and Sarndal, C.E., (1992). Calibration estimators in survey sampling, *Journal of the American Statistical Association* 87 (418) 376-382.

GUS (2016). *Stan Zdrowia Ludności Polski w 2014 r.*, Warszawa.

GUS (2018). *Struktura wynagrodzeń według zawodów w październiku 2016 r.*, Warszawa.

IBS, IMAPP i IQS (2016). *Badanie efektów wsparcia zrealizowanego na rzecz osób młodych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój I Raport Wskaźnikowy*.

IBS, IMAPP i IQS (2017). *Badanie efektów wsparcia zrealizowanego na rzecz osób młodych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój II Raport Wskaźnikowy*.

OECD (2017). *Entrepreneurship at a Glance 2017*, OECD Publishing, Paris.

Pacifico (2010). Reweight: A Stata module to reweight survey data to external totals, CAPPaper N.79.

Załącznik 1. Definicje kluczowych pojęć

1. **Kształcenie ustawiczne** należy rozumieć jako chęć uczestnictwa (tj. zapisanie się) **w edukacji formalnej lub szkoleniu prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych**.¹⁸
2. **Staż** to oznaczony w czasie okres zdobywania praktyki zawodowej w biznesie, instytucjach publicznych lub instytucjach non-profit, w celu zdobycia praktycznego doświadczenia zawodowego przed podjęciem zatrudnienia. **Staż może trwać od kilku tygodni do kilku miesięcy** i powszechnie **nie jest uznawany jako umowa o pracę**, ponieważ jego głównym celem jest umożliwienie zdobycia doświadczenia zawodowego, a nie możliwość pracy zarobkowej. Wyróżnia się pięć typów staży (częściowo nakładających się):
  - 1) staże stanowiące obowiązkową lub nieobowiązkową część podstaw programowych i/lub programów nauczania (np. staże w trakcie edukacji),
  - 2) staże, stanowiące część obowiązkowego szkolenia zawodowego (np. prawo, medycyna, nauczanie, architektura, księgowość, itp.),
  - 3) staże w ramach aktywnej polityki rynku pracy,
  - 4) staże uzgodnione (co do zakresu i formy) między stażystą a organizacją (biznes, organizacje non-profit lub administracja publiczna) bez udziału innych stron, zazwyczaj przeprowadzane po zakończeniu studiów i/lub w ramach poszukiwania pracy,
  - 5) staże zagraniczne, które mogą obejmować staże typu 1, 2 i 4.¹⁹
3. **Zakres przygotowania zawodowego** (np. zawód, czas trwania, umiejętności, które uczestnik nabędzie, wysokość wynagrodzenia lub zasiłku) należy określić w umowie (lub umowie szkoleniowej) zawartej bezpośrednio pomiędzy uczniem i pracodawcą lub za pośrednictwem instytucji edukacyjnych. Przygotowanie zawodowe stanowi zazwyczaj **część formalnego kształcenia i szkolenia na poziomie ponadgimnazjalnym** (ISCED 3). Przygotowanie zawodowe **trwa średnio 3 lata**, a jego ukończenie prowadzi do uzyskania kwalifikacji w konkretnym zawodzie.²⁰
4. **Kwalifikacje** należy rozumieć jako formalny wynik oceny i walidacji, który uzyskuje się w sytuacji, kiedy **właściwy organ uznaje, że dana osoba osiągnęła efekty uczenia się spełniające określone standardy**.²¹
5. **Osoby pracujące 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)** – tj. osoby bezrobotne lub bierne zawodowo, które uzyskały wsparcie i pracowały (łącznie z pracującymi na własny rachunek) w ciągu 6 miesięcy po opuszczeniu programu.²²

---

¹⁸ Definicja wskaźnika Liczba osób bezrobotnych, które otrzymały ofertę pracy, kształcenia ustawicznego, przygotowania zawodowego lub stażu po opuszczeniu programu, Załącznik 2b do Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, wersja z 28.11.2016 r.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Ibidem.

²¹ Definicja wskaźnika *Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu*, Załącznik 2b, op. cit.

²² Definicja wskaźnika *Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)*, Załącznik 2b, op. cit.

6. **Pracujący** to osoby w wieku 15 lat i więcej, które **wykonyują pracę, za którą otrzymują wynagrodzenie, z której czerpią zyski lub korzyści rodzinne** lub osoby posiadające zatrudnienie lub własną działalność, które jednak chwilowo nie pracowały ze względu na np. **chorobę**, urlop, spór pracowniczy czy kształcenie się lub szkolenie.

Osoby prowadzące działalność na własny rachunek – prowadzące działalność gospodarczą, gospodarstwo rolne lub praktykę zawodową - są również uznawane za pracujących, o ile spełniony jest jeden z poniższych warunków:

- 1) Osoba pracuje w swojej działalności, praktyce zawodowej lub gospodarstwie rolnym w celu uzyskania dochodu, nawet jeżeli przedsiębiorstwo nie osiąga zysków.
- 2) Osoba poświęca czas na prowadzenie działalności gospodarczej, praktyki zawodowej czy gospodarstwa rolnego, nawet jeżeli nie zrealizowano żadnej sprzedaży lub usług i nic nie wyprodukowano (na przykład: rolnik wykonujący prace w celu utrzymania swojego gospodarstwa; architekt spędzający czas w oczekiwaniu na klientów w swoim biurze; rybak naprawiający łódkę czy siatki rybackie, aby móc dalej pracować; osoby uczestniczące w konferencjach lub seminariach).
- 3) Osoba jest w trakcie zakładania działalności gospodarczej, gospodarstwa rolnego lub praktyki zawodowej; zalicza się do tego zakup lub instalację sprzętu, zamawianie towarów w ramach przygotowań do uruchomienia działalności. Bezpłatnie pomagający członek rodziny uznawany jest za osobę pracującą, jeżeli wykonywaną przez siebie pracą wnosi bezpośredni wkład w działalność gospodarczą, gospodarstwo rolne lub praktykę zawodową będącą w posiadaniu lub prowadzoną przez spokrewnionego członka tego samego gospodarstwa domowego.

Bezpłatnie pomagający osobie prowadzącej działalność członek rodziny uznawany jest za „osobę prowadzącą działalność na własny rachunek”.

Żołnierze poborowi, którzy wykonywali określoną pracę, za którą otrzymywali wynagrodzenie lub innego rodzaju zysk w czasie tygodnia odniesienia **nie są uznawani za "osoby pracujące"**.

Osoby przebywające **na urlopie macierzyńskim/ rodzicielskim** (rozumianym jako świadczenie pracownicze, który zapewnia płatny lub bezpłatny czas wolny od pracy do momentu porodu i obejmuje późniejszą krótkoterminową opiekę nad dzieckiem) **są uznawane za „osoby pracujące”**.

Osoby przebywające **na urlopie wychowawczym** (rozumianym jako nieobecność w pracy, spowodowana opieką nad dzieckiem w okresie, który nie mieści się w ramach urlopu macierzyńskiego lub rodzicielskiego) **są uznawane za „osoby bierne zawodowo”**, chyba że są zarejestrowane już jako „osoby bezrobotne” (wówczas status bezrobotnego ma pierwszeństwo).

„Zatrudnienie subsydiowane” jest uznawane za "zatrudnienie". Należy je rozumieć jako zachętę do zatrudnienia zgodnie z definicjami Polityki Rynku Pracy (LMP): Zachęty do zatrudnienia obejmują środki, które ułatwiają rekrutację osób bezrobotnych i innych grup docelowych lub pomagają zapewnić ciągłość zatrudnienia osób narażonych na przymusowe zwolnienie z pracy.

Zachęty do zatrudnienia odnoszą się do subsydiowania miejsc pracy na otwartym rynku prac, które mogą istnieć lub zostać stworzone bez dotacji publicznych i które, jak należy mieć nadzieję, utrzymają się po okresie

subsydiowania. Miejsca pracy, które mogą być subsydiowane, dotyczą zwykle sektora prywatnego, ale do uzyskania wsparcia kwalifikują się również miejsca pracy z sektora publicznego i instytucji niekomercyjnych, przy czym rozróżnienie nie jest wymagane. Środki publiczne w postaci zachęt w zakresie zatrudnienia mają swój udział w kosztach zatrudnienia, przy czym większość tych kosztów nadal ponosi pracodawca. Nie wyklucza to jednak przypadków, kiedy wszystkie koszty pracy pokrywane są przez określony czas ze środków publicznych.²³

7. **Liczba osób żyjących w gospodarstwach domowych bez osób pracujących:** Gospodarstwo domowe, w którym żaden członek nie pracuje. Wszyscy członkowie gospodarstwa domowego są albo bezrobotni albo bierni zawodowo. Gospodarstwo domowe to jednostka (ekonomiczna, społeczna):

- 1) posiadająca wspólne zobowiązania,
- 2) dzieląca wydatki domowe lub codzienne potrzeby,
- 3) wspólnie zamieszkująca.

Gospodarstwo domowe to zarówno osoba zamieszkująca samotnie, jak również grupa ludzi (niekoniecznie spokrewniona) mieszkająca pod tym samym adresem wspólnie prowadząca dom np. mająca przynajmniej jeden wspólny posiłek dziennie lub wspólny pokój dzienny.²⁴

8. **Liczba osób żyjących w gospodarstwach domowych składających się z jednej osoby dorosłej i dzieci pozostających na utrzymaniu:** Osoba dorosła to osoba powyżej 18 lat. Wiek uczestników liczony jest od daty urodzenia i ustalany w dniu rozpoczęcia udziału w projekcie. Wskaźnik obejmuje aktualną sytuację uczestnika lub - w przypadku braku informacji - sytuację z roku poprzedzającego moment rozpoczęcia udziału w projekcie. Gospodarstwo domowe definiowane są jak we wskaźniku: liczba osób żyjących w gospodarstwach domowych bez osób pracujących, objętych wsparciem w programie. Dzieci pozostające na utrzymaniu definiowane są jak we wskaźniku: liczba osób żyjących w gospodarstwach domowych bez osób pracujących, z dziećmi pozostającymi na utrzymaniu, objętych wsparciem w programie.²⁵

9. **Liczba migrantów, osób obcego pochodzenia, mniejszości (w tym społeczności marginalizowane takie jak Romowie):** Cudzoziemcy na stałe mieszkający w danym państwie, **obywatele obcego pochodzenia** lub **obywatele należący do mniejszości**. Zgodnie z prawem krajowym mniejszości narodowe to mniejszość: białoruska, czeska, litewska, niemiecka, ormiańska, rosyjska, słowacka, ukraińska, żydowska. Mniejszości etniczne: karaimska, łemkowska, romska, tatarska. Osoby obcego pochodzenia to cudzoziemcy - każda osoba, która nie posiada polskiego obywatelstwa, bez względu na fakt posiadania lub nie obywatelstwa (obywatelstw) innych krajów lub osoba, której co najmniej jeden z rodziców urodził się poza terenem Polski.²⁶

---

²³ Definicja wskaźnika *Liczba osób pracujących objętych wsparciem w programie (łącznie z pracującymi na własny rachunek)*, Załącznik 2b, op. cit.

²⁴ Definicja wskaźnika *Liczba osób żyjących w gospodarstwach domowych bez osób pracujących*, Załącznik 2 Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych 2014-2020 – EFS do Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020

²⁵ Definicja wskaźnika *Liczba osób żyjących w gospodarstwach domowych składających się z jednej osoby dorosłej i dzieci pozostających na utrzymaniu*, Załącznik 2 Wspólna lista..., op. cit.

²⁶ Definicja wskaźnika *Liczba migrantów, osób obcego pochodzenia, mniejszości (w tym społeczności marginalizowane takie jak Romowie)*, Załącznik 2 Wspólna lista..., op. cit.

10. **Liczba osób z niepełnosprawnościami:** Przynależność do grupy osób **niepełnosprawnych** określana jest w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie. Za osoby niepełnosprawne uznaje się osoby niepełnosprawne w świetle przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz.U. 1997 nr 123 poz. 776), a także osoby z zaburzeniami psychicznymi, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. 1994 nr 111, poz. 535), tj. osoby z odpowiednim orzeczeniem lub innym dokumentem poświadczającym stan zdrowia.²⁷
11. **Liczba osób z innych grup w niekorzystnej sytuacji społecznej** - wskaźnik odnosi się do wszystkich grup uczestników w **niekorzystnej sytuacji**, takich jak osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Wskaźnik dotyczy cech powodujących niekorzystną sytuację społeczną, a nieobjętych wskaźnikami dot. osób z niepełnosprawnościami, migrantów, gospodarstw domowych bez osób pracujących, gospodarstw domowych bez osób pracujących z dziećmi na utrzymaniu, gospodarstwach domowych składających się z jednej osoby dorosłej i dzieci pozostających na utrzymaniu.

Bezdomność i wykluczenie z dostępu do mieszkań oraz **pochodzenie z obszarów wiejskich** powinno zawsze być wykazywane we wskaźniku dot. innych grup w niekorzystnej sytuacji społecznej, **jeśli te cechy uznawane są za niekorzystne na poziomie krajowym i powodują potrzebę specjalnej pomocy na rynku pracy.**

Niekorzystna sytuacja dotycząca płci, statusu na rynku pracy - jak długotrwałe bezrobocie, wiek lub osiągnięcie wykształcenia co najmniej na poziomie ISCED 1, objęta jest wspólnymi wskaźnikami i **nie powinna być uwzględniana w tym wskaźniku.**

Przykładem takiego uczestnika może być osoba z **wykształceniem na poziomie ISCED 0** (przez co należy rozumieć brak ukończenia poziomu ISCED 1) i jest poza wiekiem typowym dla ukończenia poziomu ISCED 1. Innym przykładem uczestników, których należy wykazać we wskaźniku są **byli więźniowie, narkomani** itp. W przypadku, kiedy dana osoba zostaje uznana za znajdującą się w niekorzystnej sytuacji (np. z ww. powodu wykształcenia) jest jednocześnie np. osobą niepełnosprawną, należy ją wykazać w obu wskaźnikach (dot. niepełnosprawności oraz niekorzystnej sytuacji). **Katalog cech** włączających uczestnika do grupy znajdującej się w niekorzystnej sytuacji **jest otwarty** i przy zachowaniu powyższych wytycznych, w uzasadnionych przypadkach może zostać rozszerzony przez projektodawcę.²⁸

---

²⁷ Definicja wskaźnika *Liczba osób z niepełnosprawnościami*, Załącznik 2 Wspólna lista..., op. cit.

²⁸ Definicja wskaźnika *Liczba osób z innych grup w niekorzystnej sytuacji społecznej*, Załącznik 2 Wspólna lista..., op. cit.

Załącznik 2. Tytuły ubezpieczenia społecznego do wyliczania długoterminowych wskaźników rezultatu

Tabela 9. Wykaz kodów tytułów ubezpieczenia społecznego wykorzystanych do wyliczenia długoterminowych wskaźników rezultatu

Kod	Tytuł ubezpieczenia społecznego	Czy YEI-2?	Czy YEI-3?
01 10	pracownik podlegający ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu	x	
01 11	pracownik podlegający ubezpieczeniom społecznym i z mocy przepisów szczególnych niepodlegający ubezpieczeniu zdrowotnemu	x	
01 13	pracownik, za którego płatnik składek skorzystał z dofinansowania składek na ubezpieczenia społeczne ze środków budżetu państwa i Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na podstawie art. 25 ust. 2, 3 lub 3a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.), w brzmieniu obowiązującym do 1 stycznia 2008 r., a obecnie ma obowiązek dopłaty składek i przekazuje po 30 czerwca 2008 r. dokumenty rozliczeniowe korygujące za okres do grudnia 2007 r.	x	
01 20	pracownik młodociany	x	
01 25	pracownik podlegający ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu, opłacający składki na własne ubezpieczenia w przypadku określonym w art. 109 rozporządzenia Rady (EWG) nr 574/72 z dnia 21 marca 1972 r. w sprawie wykonywania rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz. Urz. WE L 74 z 27.03.1972, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 05, t. 1, str. 83), zwanego dalej „rozporządzeniem Rady (EWG) nr 574/72” albo w art. 2 1 u st. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 284 z 30.10.2009, str. 1), zwanego dalej „rozporządzeniem Rady (WE) nr 987/2009”	x	
01 26	pracownik podlegający ubezpieczeniom społecznym i z mocy przepisów szczególnych niepodlegający ubezpieczeniu zdrowotnemu, opłacający składki na własne ubezpieczenia w przypadku określonym w art. 109 rozporządzenia Rady (EWG) nr 574/72 albo w art. 21 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 987/2009	x	
02 00	osoba wykonująca pracę nakładczą	x	
02 13	osoba wykonująca pracę nakładczą, za którą płatnik składek skorzystał z dofinansowania składek na ubezpieczenia społeczne ze środków budżetu państwa i Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na podstawie art. 25 ust. 2, 3 lub 3a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 stycznia 2008 r., a obecnie ma obowiązek dopłaty składek i przekazuje po dniu 30 czerwca 2008 r. dokumenty rozliczeniowe korygujące za okres do grudnia 2007 r.	x	
03 10	członek rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych lub innej spółdzielni zajmującej się produkcją rolną	x	
03 20	osoba wykonująca pracę w spółdzielni lub w gospodarstwie rolnym spółdzielni na innej	x	

	podstawie niż stosunek pracy, niebędąca jej członkiem i wynagradzana według zasad obowiązujących członków spółdzielni, w tym kandydat na członka spółdzielni		
04 11	osoba wykonująca umowę agencyjną, umowę zlecenia lub umowę o świadczenie usług	x	
04 17	osoba wykonująca umowę agencyjną, umowę zlecenia lub umowę o świadczenie usług, z mocy przepisów szczególnych niepodlegająca ubezpieczeniu zdrowotnemu	x	
04 21	osoba współpracująca z osobą wykonującą umowę agencyjną, umowę zlecenia lub umowę o świadczenie usług	x	
04 24	osoba współpracująca z osobą wykonującą umowę agencyjną, umowę zlecenia lub umowę o świadczenie usług z mocy przepisów szczególnych niepodlegająca ubezpieczeniu zdrowotnemu	x	
04 26	osoba wykonująca umowę agencyjną, umowę zlecenia lub umowę o świadczenie usług, opłacająca składki na własne ubezpieczenia w przypadku określonym w art. 109 rozporządzenia Rady (EWG) nr 574/72 albo w art. 21 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 987/2009	x	
04 28	osoba wykonująca umowę agencyjną, umowę zlecenia lub umowę o świadczenie usług, z mocy przepisów szczególnych niepodlegająca ubezpieczeniu zdrowotnemu, opłacająca składki na własne ubezpieczenia w przypadku określonym w art. 109 rozporządzenia Rady (EWG) nr 574/72 albo w art. 21 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 987/2009	x	
04 30	osoba sprawująca opiekę nad dziećmi na podstawie umowy uaktywniającej w rozumieniu ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2013 r. poz. 1457), dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia stanowi kwota nie wyższa niż wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę	x	
04 31	osoba sprawująca opiekę nad dziećmi na podstawie umowy uaktywniającej w rozumieniu ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia stanowi nadwyżka ponad kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę	x	
05 10	osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych niemająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, oraz osoba prowadząca niepubliczną szkołę, placówkę lub ich zespół, na podstawie przepisów o systemie oświaty	x	x
05 11	osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność	x	
05 12	osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych mająca ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia	x	x
05 13	osoba niepełnosprawna, która po raz pierwszy podjęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej i skorzystała z dofinansowania składek na ubezpieczenia społeczne ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na podstawie art. 25 ust. 3b ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 stycznia 2008 r., a obecnie ma obowiązek dopłaty składek i przekazuje po dniu 30 czerwca 2008 r. dokumenty rozliczeniowe korygujące za okres do grudnia 2007 r.	x	x
05 20	twórca	x	
05 30	artysta	x	

05 40	osoba prowadząca pozarolniczą działalność w zakresie wolnego zawodu	x	x
05 43	wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz wspólnicy spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej	x	x
05 44	osoba prowadząca pozarolniczą działalność, z mocy przepisów szczególnych niepodlegająca ubezpieczeniu zdrowotnemu	x	
05 45	osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność, z mocy przepisów szczególnych niepodlegająca ubezpieczeniu zdrowotnemu	x	
05 70	osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą niemająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia	x	x
05 72	osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą mająca ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia	x	x
06 10	poseł lub senator pobierający uposażenie	x	
08 00	osoba wykonująca odpłatnie pracę na podstawie skierowania do pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania	x	
10 10	duchowny, nieprowadzący pozarolniczej działalności gospodarczej, opłacający składkę od minimalnej podstawy wymiaru	x	
10 11	duchowny, nieprowadzący pozarolniczej działalności gospodarczej, opłacający składkę od minimalnej podstawy oraz od zadeklarowanej nadwyżki ponad minimalną podstawę wymiaru, należną za okres do dnia 31 marca 2004 r.	x	
10 12	duchowny, nieprowadzący pozarolniczej działalności gospodarczej, opłacający składkę od zadeklarowanej nadwyżki ponad minimalną podstawę wymiaru 10 20 – duchowny, nieprowadzący pozarolniczej działalności gospodarczej, będący członkiem zakonu kontemplacyjno-klauzurowego lub misjonarzem, opłacający składkę od minimalnej podstawy wymiaru	x	
11 14	funkcjonariusz w służbie kandydackiej oraz kandydat na żołnierza zawodowego	x	
11 20	żołnierz zawodowy	x	
11 30	funkcjonariusz Policji	x	
11 32	funkcjonariusz Straży Granicznej	x	
11 33	funkcjonariusz Państwowej Straży Pożarnej	x	
11 34	funkcjonariusz Służby Celnej	x	
11 40	funkcjonariusz Służby Więziennej	x	
12 40	osoba pobierająca zasiłek macierzyński	x	
20 10	sędzia	x	
20 20	prokurator, ławnik sądowy, aplikant Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury	x	

Załącznik 3. Efektywność zatrudnieniowa

Na podstawie danych uzyskanych z ZUS możliwe jest dokonanie w sposób przybliżony pomiaru kryterium efektywności zatrudnieniowej wsparcia. Sposób obliczania efektywności zatrudnieniowej znacząco różni się od wskaźników długoterminowych raportowanych w głównej części raportu. Kryterium efektywności zatrudnieniowej dotyczy jedynie osób, które zakończyły udział we wsparciu zgodnie ze ścieżką udziału w projekcie, oraz osób, które zakończyły udział w projekcie przedwcześnie z powodu podjęcia zatrudnienia. Jako spełnienie kryterium efektywności zatrudnieniowej uznaje się sytuację, gdy osoba aktywizowana po zakończeniu wsparcia:

- podjęła pracę w oparciu o stosunek pracy i pracowała w sposób ciągły przez 3 miesiące,
- podjęła pracę w oparciu o stosunek cywilnoprawny, pracowała przez 3 miesiące oraz uzyskiwała za pracę wynagrodzenie w wysokości co najmniej trzykrotności przeciętnego wynagrodzenia za pracę,
- była samozatrudniona przez okres co najmniej 3 miesięcy, z wyłączeniem osób, które na założenie działalności gospodarczej uzyskały wsparcie finansowe w ramach Programu,
- odbywała staż lub przygotowanie zawodowe dorosłych, o ile realizowane były poza projektami współfinansowanymi z Programu.

Uzyskane dane ZUS obejmują informacje o zatrudnieniu (opłacaniu za pracownika składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne) w dniu przypadającym 6 miesięcy od zakończenia udziału we wsparciu wraz z informacją o długości trwania okresu składkowego, tytule ubezpieczenia oraz wysokości podstawy składki. Dzięki temu możliwe jest zidentyfikowanie osób pracujących w oparciu o stosunek pracy, stosunek cywilnoprawny (umowa zlecenie oraz umowy nierozróżnialne od umowy zlecenie) oraz samozatrudnienie. Niestety nie można zidentyfikować osób odbywających staż lub przygotowanie zawodowe.

Ograniczeniem uzyskanych danych ZUS pod kątem ich wykorzystania do szacowania efektywności zatrudnieniowej jest fakt, że dane obejmują wyłącznie osoby, które były ubezpieczone w momencie 6 miesięcy od zakończenia udziału we wsparciu. Nie uwzględniają więc osób, które podjęły pracę bezpośrednio po zakończeniu udziału we wsparciu i zakończyły ją przed dniem wypadającym pół roku po zakończeniu wsparcia. Drugim ograniczeniem jest brak informacji o zakończeniu okresu składkowego w danych ZUS, co wynika z trwania rozpoczętych okresów składkowych. Dla tych sytuacji przyjęto w sposób sztuczny ograniczenie okresu składkowego na koniec 2017 roku, czyli wtedy gdy były uzyskiwane dane ZUS. Ponadto dane ZUS nie uwzględniają wszystkich umów cywilnoprawnych (umów o dzieło oraz umów zlecenie w przypadku studentów do 26 roku życia), co stanowi kolejne potencjalne źródło zaniżenia oszacowania kryterium efektywności zatrudnieniowej.

W tabeli 10 zaprezentowano oszacowania kryterium efektywności zatrudnieniowej zestawione z wartościami minimalnych poziomów efektywności zatrudnieniowej, ogłoszonymi przez Ministerstwo Rozwoju. Minimalne poziomy efektywności zatrudnieniowej zostały ustalone na poziomie: 39% – w stosunku do osób aktywizowanych w ramach Działania 1.1 i Działania 1.2, będących w najtrudniejszej sytuacji (imigranci i reemigranci, osoby z niepełnosprawnościami, osoby bezrobotne długotrwale, osoby z niskimi kwalifikacjami); 54% – w stosunku do pozostałych osób aktywizowanych w ramach Działania 1.1 i Działania 1.2; 29% – w stosunku do osób uczestniczących w projektach w ramach Działania 1.3.

Wyniki wskazują, że udało się spełnić minimalne poziomy efektywności zatrudnieniowej w przypadku osób uczestniczących w projektach w ramach Działań 1.1 i 1.2. Wskaźniki osiągnęły: 46,7% w przypadku osób w najtrudniejszej sytuacji, oraz 55,6% w przypadku pozostałych osób. W przypadku osób uczestniczących w projektach w ramach Działania 1.3 wartość wskaźnika wyniosła 27,1%, czyli była o niecałe 2 pp. niższa niż minimalny poziom efektywności zatrudnieniowej. W tym miejscu należy powtórzyć zastrzeżenie, że oszacowania przedstawione w tabeli 10 są najprawdopodobniej zaniżone w stosunku do faktycznych wartości wskaźników efektywności zatrudnieniowej.

Spełnienie kryterium efektywności zatrudnieniowej wynikało w większości przypadków z podjęcia pracy w oparciu o stosunek pracy. Niewielkie znaczenie miało podjęcie samozatrudnienia. Duża rozbieżność między częścią wskaźnika kryterium efektywności zatrudnieniowej wynikającej z samozatrudnienia a odsetkiem osób, które rozpoczęły prowadzenie działalności gospodarczej (por. część 4.3), wynika z nieuwzględniania przy tym pierwszym działalności gospodarczych założonych przy wykorzystaniu wsparcia finansowego w ramach Programu. Zerowy odsetek osób, które spełniły kryterium efektywności zatrudnieniowej poprzez podjęcie pracy w oparciu o stosunek cywilnoprawny, wynika z kolei z wymogu uzyskiwania wynagrodzenia w wysokości co najmniej trzykrotności płacy minimalnej, co eliminuje praktycznie wszystkie osoby, pracujące na umowy cywilnoprawne.

Tabela 10. Wskaźnik spełnienia kryterium efektywności zatrudnieniowej wśród uczestników Programu

kategorie uczestników		efektywność zatrudnieniowa, z tego:	stosunek pracy	stosunek cywilnoprawny	samo-zatrudnienie	minimalne poziomy ef. zatrudnieniowej
uczestnicy projektów w ramach Działania 1.1 i Działania 1.2	osoby w najtrudniejszej sytuacji, w tym:	46,7%	45,4%	0,0%	1,4%	39%
	imigranci	45,4%	44,9%	0,0%	1,0%	-
	osoby z niepełnosprawnościami	40,2%	39,5%	0,0%	0,7%	-
	osoby długotrwale bezrobotne	46,7%	45,5%	0,0%	1,3%	-
	osoby niskimi kwalifikacjami (ISCED 0-3)	45,9%	44,6%	0,0%	1,4%	-
	osoby nie należące do powyższych kategorii	55,6%	54,1%	0,0%	1,8%	54%
uczestnicy projektów w ramach Działania 1.3		27,1%	26,2%	0,0%	0,9%	29%

Uwagi: Sposób liczenia efektywności zatrudnieniowej uwzględnia osoby, dla których 6 miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu opłacana była składka na ubezpieczenie społeczne (wypadkowe) oraz okres składkowy wg danych ZUS wyniósł co najmniej 3 miesiące (90 dni). W przypadku osób pracujących na umowę cyw.-prawną (umowę zlecenie, agencyjną lub o świadczenie usług) jako spełnienie kryterium efektywności zatrudnieniowej zaliczono sytuację, gdy podstawa składki na ubezpieczenie wypadkowe wyniosła co najmniej trzykrotność minimalnego wynagrodzenia za pracę. Do efektywności zatrudnieniowej nie zaliczono osób samozatrudnionych, którzy założyli działalność gospodarczą dzięki środkom uzyskanym w ramach Programu.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZUS i SL.

www.ibs.org.pl